
**För ett jämlikt, hållbart
och solidariskt Haninge**

Socialism i praktiken

*Av var och en efter förmåga
Åt var och en efter behov*

Härmed överlämnar Vänsterpartiet Haninge sitt förslag till Mål & Budget för 2019-2020 till Haninge kommuns kommunfullmäktige.

Haninge 2018-06-06

Nafi Cilgin, gruppledare
Vänsterpartiet Haninge

Carina Wellton, ordförande
Vänsterpartiet Haninge

Innehåll

Introduktion och sammanfattning av Vänsterpartiets budget	14
Politiska initiativ av Vänsterpartiet	18
1.1 Haninges sociala investeringsfond	18
– 80 miljoner kronor till förebyggande välfärd!	18
Organisation och ledning	19
Beredning av beslut	20
Anknytning till forskning	20
Överskottet används till framtida investeringar	20
1.2 Vänsterpartiet vill ha ett miljövänligt Haninge där folk har råd att bo	20
Det behövs fler billiga hyresrätter	20
Bygg kollektivhus	21
Gör inte offentliga områden privata	21
Bygg hållbart – bygg i trä	21
Används feministisk stadsplanering	22
Bygg tillgängligt	22
Bygg bort bilberoendet – satsa på kollektivtrafik, cykel och gång	23
1.3 En jämställdhetsmiljon för riktat jämställdhetsarbete	24
Motion om att införa en jämställdhetsmiljon	25
1.4 Inkludera SL-kort i försörjningsstöd	28
Motion om att inkludera SL-kort i försörjningsstöd	28
1.5 Klart mensskydd ska vara gratis!	29
Motion om gratis mensskydd	29
1.6 Inför parkeringstillstånd för en bättre arbetsmiljö	30
Motion om parkeringstillstånd till personal	30
1.7 Det är hög tid att satsa på Jordbro	31
Jordbro centrum är en otrygg plats	31
Fixa bättre och mer belysning	32
Det måste finnas en F-9-skola i Jordbro	32
Narkotikahandeln har ökat	32
Kommunen bryr sig inte om Jordbro	32
Man behöver ta ett helhetsgrepp för att utveckla Jordbro	32
Fritidsgårdarna måste vara öppettid alla dagar och även på kvällarna	33
Det behövs fler vuxna ute på kvällen	33
Det behövs fältassistenter	33
1.8 Bygg en samägd solcellspark!	34
Motion till Haninge kommunfullmäktige om en samägd solcellspark	34

Start i samverkan	34
Byggande och drift med många mål	35
1.9 Ett handlingsprogram mot våld och förtryck av kvinnor	35
Hedersrelaterat våld och förtryck	35
Kriminalisering av tvångsäktenskap	36
Kvinnlig könsstympning	37
Grupper av kvinnor som är särskilt utsatta	38
Våld mot äldre kvinnor	38
Våld mot missbrukande kvinnor	40
Våld mot papperslösa kvinnor	40
Våld mot hbtq-personer	41
Familjevåldsenheter	42
Sexuellt våld	43
1.10 Vita Jobb-modellen	44
Motion till Haninge kommunfullmäktige om kollektivavtalsliknande villkor i upphandling	44
Vita Jobb-modellen förfelas i Haninge	45
Vad är bakgrunden till Vita Jobb-modellen?	45
Grundpelare för social hållbarhet	46
Grundpelare mot ekonomisk brottslighet	47
Vänsterpartiet Haninges kritik	50
1.11 Sänk politikerlönerna	50
Vad Vänsterpartiet Haninge vill på sikt	53
2 Tidigare politiska initiativ av Vänsterpartiet	54
2.1 Sänkt inkomstkrav i Haninge Bostäder	54
2.2 Fler billiga och klimatsmarta hyresrätter	54
2.3 Rätt till heltid med deltid som en möjlighet	54
2.4 Pilotprojekt om arbetstidsförkortning är uppe på banan	55
2.5 Rätt för barn till heltid i förskola	55
2.6 Mål om minskad köttkonsumtion i kommunala kök	55
2.7 Mål om färdmedelsfördelning för klimatet och miljön	57
2.8 Ordentliga miljö- och klimatmål	58
2.9 Jämställd snöröjning	58
2.10 Förbud för vilda djur på cirkus	58
3 Vänsterpartiets politiska utgångspunkter	60
3.1 Rätten till arbete	61
Norviks hamn	61
Albybergs industriområde	62
3.2 Rätt till bostad	62
Fel social komposition?	62

Bostadssegregationen	63
Bostadsbrist på billiga hyresrätter	63
Bygga hållbart	64
3.3 Rätten till utbildning	64
Pedagogik måste ha stöd i fakta	65
Vidareutbildning	65
3.4 Rätten till social omsorg	65
Svårt att uppfylla mål och principer	66
Rättigheter och bemötande	67
3.41 Våra mål för det sociala arbetet	68
Socialtjänstlagens mål är bra och bör följas	68
Översyn av socialtjänstlagen	69
En jämlik socialtjänst	70
En socialtjänst baserad på kunskap	71
En rättssäker handläggning	72
En väl fungerande tillsyn	72
Inför lex realia för att visa på konsekvenser av beslut	73
Bättre bemötande	74
En tillgänglig socialtjänst	74
Socialarbetare måste ha en bra arbetsmiljö	74
Socialarbetares kompetens måste tillvaratas	76
Fattigdom och ekonomiskt bistånd	76
Fattigdom påverkar hälsan	77
Översyn av arbetet med ekonomiskt bistånd	78
Barnets rättigheter	79
3.5 Rätten till trygghet	80
Grunden är ett rättvist samhälle	80
Flera verktyg samtidigt	80
Samhället måste sätta gränser	80
3.6 Goda förutsättningar för hälsa	81
Klasstillhörighet avgör	81
Hälsa en mänsklig rättighet	81
Grupper som diskrimineras	82
Vården ska styras demokratiskt	82
Ungdomsmottagningar	83
3.7 Hållbar utveckling för en god miljö	83
En stark rörelse och folklig opinion	84
Perspektiv och grundläggande argument	84
Omställningen behöver vara rödgrön	85
Klimatkrisen beror på dåliga strukturer, inte dåliga människor	86

Realistiskt, organiserat och folkligt	86
3.8 Delaktighet, jämlikhet och motverka diskriminering	87
Fördjupa demokratin!	87
Enda partiet för ökad jämlikhet!	89
Antirasism!	89
Allas lika värde!	90
4 Vision för Haninge kommun	91
4.1 En organisation byggd av solidaritet	91
4.2 Vår värdegrund	92
4.2 Stärk den generella välfärden	93
5 KF:s mål, uppdrag och styrtal för 2019 – 2020	95
5.1 Mål för 2019-2020	95
5.11 Målstruktur och uppföljning	95
Fyra målområden med 12 mål	95
5.2 Målområde Välmående kommuninvånare	96
Mål 1 God folkhälsa	96
Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet	97
Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen	97
5.3 Målområde Utveckling	98
Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden	98
Mål 5. Meningsfull fritid	99
Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning	100
5.4 Målområde En attraktiv närmiljö	102
Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer	102
Mål 8. Nya bostäder i bra lägen	103
Mål 9. Hög tillgänglighet	104
5.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service	106
Mål 10. Ordning och reda på ekonomin	106
Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster	107
Mål 12. En attraktiv arbetsgivare	107
6. Nämndvisa ramar, direktiv och uppdrag för 2019–2020	109
7. Kommunstyrelsen	109
Ansvarsområden	109
7.1 Driftbudget kommunstyrelsen 2019	109
Uppdrag till kommunstyrelsen	110
Hållbarhetsberedningen	110
Haninge kommuns arbetsgivarpolitik	110
Vidare uppdrag	111
7.11 Haninge kommuns klimat- och miljöpolitik	112
Investera i klimat och miljö	112

Politiska förslag från klimatrörelsen	114
En folkbildningskampanj i Haninge	114
Inför koldioxidbudgetar för alla nämnder och förvaltningar	115
7.12 Haninge kommun som tillgänglig kommun	116
Alla har rätt till delaktighet i samhället	116
7.13 Ungdomar	117
7.14 Tryggt Haninge	117
7.15 Vinster i välfärden	117
7.16 Integrera mera	118
7.17 HBTQ	118
7.18 Kommunstyrelsen får därför också uppdrag att:	119
8. Grund- och förskolenämnden	120
Ansvarsområden	120
8.1 Driftbudget grund- och förskolenämnden 2019	120
8.11 Vänsterpartiets utbildningspolitik	120
Förskola	120
Grundskola	121
Skolmat	122
9. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	123
Ansvarsområde	123
9.1 Driftbudget gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2019	123
9.11 Vänsterpartiets utbildningspolitik	123
Gymnasie- och vuxenutbildning	123
Gymnasiet	123
Integration	124
10 Kultur- och fritidsnämnden	125
Ansvarsområde	125
10.1 Driftbudget kultur- och fritidsnämnden 2019	125
10.11 Vänsterpartiets kommuns kultur- och fritidspolitik	125
Kultur och fritid för alla	125
11. Socialnämnden	127
Ansvarsområde	127
11.1 Driftbudget för socialnämnden 2019	128
11.11 Vänsterpartiets socialpolitik	128
Skyddsnet	128
Hemlöshet	128
Barnfattigdom	128
Prioritera ungdomar utan arbete	128
12. Stadsbyggnadsnämnden	129
Ansvarsområde	129
12.1 Driftbudget stadsbyggnadsnämnden 2019	129
12.11 Haninge kommuns bostadspolitik	130

Bostäder	130
13 Äldrenämnden	131
Ansvarsområde	131
13.1 Driftsbudget äldrenämnden 2019	132
13.11 Vänsterpartiets seniorpolitik	132
Äldre ska ha det bra	132
Äldreomsorgen	132
14 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	133
Haninge Holding AB	133
Haninge Bostäder	133
14.1 Driftbudgetramar 2019	134
15 Investeringsbudget för 2019 och plan för 2020–2021	135
15.1 Kommunstyrelsen	136
15.2 Grund- och förskolenämnden	136
15.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	136
15.4 Kultur- och fritidsnämnden	136
15.5 Socialnämnden	137
15.6 Stadsbyggnadsnämnden	137
15.7 Äldrenämnden	138
15.8 Kommunala bolag: Tornberget AB	138
16 Ekonomisk plan 2019–2021	141
16.1 Ekonomisk plan 2019-2021	141
16.2 Resultatprognos	143
16.3 Balansprognos	144
16.4 Finansieringsanalys	145
17 Regler för ekonomi	146
17.1 Ekonomi- och verksamhetsstyrning	146
17.2 Begrav New Public Management en gång för alla	146
Effektivitet	147
Individuella löner	150
Effekter på hälsa och sjukfrånvaro	151
Byråkratiklassen och konsultbyråerna	153
Övergång till räkenskapssystem som utarbetats för privatföretag	155
Inverkan på demokratin	156
ISO – ett internationellt kvalitetssäkringssystem	158
Värdebaserad vård	159
I stället för NPM	160
17.3 Intern kontroll	163
17.4 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval	163
17.5 Upphandling	163
17.6 Elevpeng	163

17.7 Interna resultatenheter	164
17.8 Lokalfrågor	165
Roller och ansvar	165
Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler	165
Investeringsprocessen	165
Avställning av lokaler	166
Inhyrning av lokal	166
Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget	166
Reinvesteringar i byggnader	166
17.9 Delegationsordning och attestreglemente	167
17.10 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet	167
17.11 Uppföljning och återrapportering	168

Om du läser pappersversionen av denna budget som förekommer det understruken text. Det är länkar som fungerar som noter; källhänvisningar, ytterligare förklaring eller exempel. Är du intresserad av att läsa dessa så är det enklast att gå in och läsa/ladda hem den digitala versionen av denna budget på <http://haninge.vansterpartiet.se/>

Introduktion och sammanfattning av Vänsterpartiets budget

Haninge kommun är en välmående kommun i många avseenden. Tyvärr märks inte det i alla verksamheter kommunen ansvarar för. Vänsterpartiet är det partiet i kommunen som värnar verksamheternas kvalité och utveckling mest. För vi vet vad den betyder för medborgarna; vilken skillnad det gör för barnen, skolungdomarna och de äldre. Kommunens verksamheter ökar jämlikheten mellan könen, lyfter de socialt utsatta och ökar möjligheten till jämlika livsvillkor trots funktionsvariationer.

Det är därför Vänsterpartiet värnar kommunens verksamheter så hårt och det är därför vi har så stor ambitioner när det gäller Haninge. Våra politiska motståndare, som oftast inte ser mer än ett ringa värde av den kommunala verksamheten, brukar utmåla det som en elak konspiration; att vi spenderar skattemedel för vårt eget nöje skulle och att pengarna går till oväsentligheter. Inget är mer felaktigt. Kommunens verksamhet ger omsorg, utbildning och bättre livschanser till fler.

Haninge kommuns ekonomi är god. Haninge kommun har inga lån. De lån som finns, finns i de kommunala bolagen och motsvarar de investeringar som gjorts i fastigheter och för dessa lån har kommunen gått i borgen. Kommunen har också en pensionsskuld till kommunens anställda.

Det är dock väldigt väl balanserat. Den totala summan borgensförbindelser uppgår till 5,7 miljarder. Det balanseras av kommunens anläggningstillgångar motsvarar ett (lågt räknat) bokfört värde på 6 miljarder. Kommunens pensionsskuld uppgår idag 1,3 miljarder. Det balanseras av ett eget kapital (inkl 2017 års resultat) på 1,6 miljarder.

Om Haninge kommun vore ett företag som skulle avvecklas inom kort, kan vi idag sälja alla tillgångar, tömma alla konton och ändå ha pengar kvar när alla skulder är reglerade.

Om devisen ”Den som är satt i skuld är icke fri” har någon sanningshalt, så ska vi i Haninge kommun kunna känna oss fria. Fria att ställa medborgarna och kommunens verksamheter i fokus; att utveckla verksamheten till gagn för medborgarna.

Bland många Haningebor och lokalpolitiker lever minnet av Formatorskandalen kvar, speciellt hos Socialdemokrater, Moderater och Liberaler, som var ansvariga. Glad i hågen och präglad av den nyliberala tidsandan lade man ut upprustningen av Brandbergen på entreprenad och ”plötsligt” skenade kostnaderna och ”plötsligt” stod man med en skuld på över 3 miljarder.

Moderaterna har gått vidare och provat detta i större skala genom Nya Karolinska. Socialdemokraterna har gått vidare genom att alltid stå för den stramaste budgetpolitiken. Ladorna kan inte bli nog fulla. Är det för att man ”plötsligt” kan man få en dålig idé igen? Socialdemokraterna var en gång ett parti med stabila värderingar och en social ingenjörskonst som slog de flesta på fingrarna. Efter de nyliberala famntagen på 90-talet är det inte så längre.

Vänsterpartiet vill ingalunda äventyra ekonomin i Haninge. En kommun med dålig ekonomi drabbar de svagaste mest. Det är rent kontraproduktivt, ur vänstersynpunkt, att ha dåliga offentliga finanser. Däremot kan inte syftet med kommunal ekonomi vara att fylla ladorna. Syftet är den verksamheten medborgarna har satt oss att utföra. Därför är Vänsterpartiets fokus på verksamheten och vilken verksamhet det ekonomiska utrymmet ger oss.

Därför yrkar Vänsterpartiet på att Haninge kommunfullmäktige fattar följande beslut:

Att den kommunala skattesatsen lämnas oförändrad på 19:68 kr.

Att Vänsterpartiets förslag till Mål och budget 2019-2020 fastställs.

Att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att omedelbart inrätta en social investeringsfond.

Att 80 mnkr av överskottet för 2018 överförs till den sociala investeringsfonden.

Att Haninge kommun ingår, såsom för egen skuld en borgensram om 5 000 mnkr, jämte därpå löpande ränta och kostnader för Tornberget Fastighetsförvaltnings AB:s låneförpliktelser.

Budget 2019 (sammanfattning). Alla siffror i tusen kronor.

Nämnd/styrelse	Äskande	Fonderade medel	Kommunledningen	Vänsterpartiet
KF-reserv	-	-	55 000	25 000
Kommunstyrelse	227 470	-	228 000	226 000
Socialförvaltning	963 764	- 810	929 000	965 000
Stadsbyggnad	150 895	2 528	150 000	148 000
Grund- & Fsk	1 965 692	8 133	1 898 000	1 960 000
Gymn- & vux	463 602		462 000	464 000
Kultur & Fritid	217 571	-	218 000	217 700
Äldreförvaltning	824 800	-	808 000	824 800
Valnämnd	2 500	-	2 500	2 500
Revision	1 600	-	1 600	1 600
Finansförvaltning	37 000	-	37 000	37 000
Summa			4 789 100	4 871 600
Skatteintäkt			-4 896 000	-4 896 000
Finansnetto			-14 000	-14 000
Budgetöverskott			120 900	38 400
Överskottsmål			2,47%	0,78%

Med äskande avses det budgetförslag respektive förvaltning gav på ekonomikonferensen 6 mars 2018. Fonderade medel avser överföringar från resultatet 2017 som fonderats till 2019 enligt KF beslut 2018-05-07. Socialnämnden har ett underskott från 2017 som skall täckas genom en besparing om på 810 tkr 2018 och lika mycket 2019.

Med Vänsterpartiets förslag (ökad driftsbudget + fonderade medel), så kommer alla förvaltningar att få de medel de äskade vid ekonomikonferensen den 6 mars 2018. Konsekvensen blir en lägre KF-reserv och ett lägre överskottsmål.

Utöver detta så kommer Vänsterpartiet ha en social investeringsfond bestående av större delen av 2018 års resultat; runt ca 80 miljoner kr, som kan användas för förebyggande satsningar. Konsekvensen blir att överskottet för kommunen 2018 justeras ned och beräknas landa på ca 34 miljoner.

1. Politiska initiativ av Vänsterpartiet

Vänsterpartiet har under alla år drivit på för en mer jämlik politik i Haninge. Här kan du läsa om de initiativ vi har tagit senaste året.

1.1 Haninges sociala investeringsfond

– 80 miljoner kronor till förebyggande välfärd!

Många kommuner har börjat satsa sina överskott i sociala investeringsfonder för att främja kommunens utveckling. Norrköping är en sådan kommun som vi hämtat inspiration ifrån. Konstruktionen är sådan att det främst är olika nämnder som äskar pengar till förebyggande projekt, men det ska heller inte vara uteslutet att externa aktörer kan söka medel härifrån. Särskilt ideella organisationer som tar ett mycket tungt socialt ansvar i kommunen, som kvinno-, mans- och tjejjourerna, Attention, föreningar som jobbar med avhoppare från kriminella- och extremistmiljöer, samt föreningar som stödjer brottsoffer ska kunna söka medel från fonden, men då via den förvaltning som ansvarar för respektive område. Externa aktörer ska välkomnas, men det ska naturligtvis inte bli så att den ena handen inte vet vad den andra gör inom den kommunala förvaltningen.

Det är egentligen ganska enkelt. Det handlar om att investera i människor. Vi anser att tidiga insatser är en viktig framtidsinvestering och med sociala investeringsfonden kommer kommunen förhoppningsvis att se såväl ekonomiska och mänskliga vinster.

Syftet med fonden är att hitta förebyggande arbetsmetoder som tidigt bryter en negativ händelseutveckling av olika slag som kan drabba de boende i kommunen. Utgångspunkten är alltså att hitta de kommuninvånare som löper större risk att hamna i en utsatt och problematisk situation och ge dem rätt hjälp för att undvika att falla utanför.

För kommunens del kan de ekonomiska vinsterna handla om minskat behov av resurser, som färre placering av barn och unga, minskade insatser från den samlade elevhälsan eller färre utredningar av skolpsykolog.

För den enskilde människan handlar vinsterna om en framtid med utbildning, jobb och egen försörjning. Ett bättre liv, helt enkelt.

När effekterna av investeringen börjar synas, när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/nämndernas ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp.

Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och öronmärkas för att användas för framtida sociala investeringar. På det sättet kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras.

Både de ekonomiska och mänskliga vinsterna ska utvärderas i samtliga investeringar. När man ser att en investering ger ekonomiska och mänskliga vinsterna kan det bli aktuellt att implementera arbetsmetoden i ordinarie verksamhet.

Exempel på hur Norrköpings sociala investeringsfond satsat 33,5 mnkr senaste tiden:

- **Solid återkomst.** Belopp: 1,7 miljoner kronor. Syfte: Skapa en fungerande modell för eftervård för placerade unga som har problem med missbruk och kriminalitet. Målet är att minska antalet återfall samt att de unga ska börja arbeta eller studera.
- **Alla barn i skolan.** Belopp: 11,6 miljoner kronor. Syfte: Minska skolfrånvaron hos samtliga elever som av oklar anledning inte är närvarande i skolan.
- **Servicetraineer.** Belopp: 4,6 miljoner kronor. Syfte: Ökat arbetsmarkandsdeltagare bland personer med ekonomiskt bistånd med mer än. Målet är att 60 % av deltagarna i programmet ska få egen försörjning.
- **Skolfam.** Belopp: 3,9 miljoner kronor. Syfte: Främja familjehemsplacerade barns skolresultat.
- **Resurs-, kompetens- och utvecklingscenter** för ungdomar och unga vuxna med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Belopp: 11,7 miljoner kronor. Syfte: Den långsiktiga målsättningen är att varje ungdom och ung vuxen ska kunna klara samspelet med sin omgivning och få en fungerande daglig livssituation med skolgång, sysselsättning och fritid.

Bra exempel på hur man idag kan jobba förebyggande och med en låg kostnad kan bespara kommunen tunga utgifter i framtiden. I Haninge är det just nu mycket arbete, som egentligen är arbete med sociala investeringar, som bokförs på löpande räkning i nämndernas driftsbudget.

Hur ser regelverket ut i en social investeringsfond?

Organisation och ledning

Den ordning som finns i Norrköpings kommun, och som vi inte har något att invända emot är som lyder:

Kommunfullmäktige har gett delegation till kommunstyrelsen att vara beslutande nämnd för den sociala investeringsfonden. Det innebär att kommunstyrelsen fattar beslut om sökande nämnd eller förvaltning ska beviljas medel ur investeringsfonden.

För varje investering i förebyggande arbete för definierade grupper ska det finnas en plan för löpande uppföljning. I den ska det framgå hur resultatet ska mätas och vid vilka tidpunkter det ska redovisas.

Arbetsättet för insatserna ska dokumenteras så att de kan få en spridning till ett mer generellt genomförande om insatserna är lyckade. Dessutom ska det årligen göras en samlad uppföljning kopplad till det långsiktiga syftet med investeringen.

Beredning av beslut

Initiativ till ansökan till den sociala investeringsfonden kan tas av nämnder eller förvaltningar i kommunen. Det finns en mall för vad ansökan ska innehålla. Ansökan skickas till kommunstyrelseförvaltningen som har som uppgift att dels kontakta berörda förvaltningar för diskussion om ansökan och dels inhämta synpunkter från det vetenskapliga råd, som kommer att knytas till den sociala investeringsfonden. Kommunstyrelseförvaltningen ställer samman en tjänsteskrivelse i ärendet.

Kommunstyrelsen beslutar i ärendet på delegation av kommunfullmäktige.

Anknytning till forskning

Efter att ansökningar om sociala investeringar har kommit in från den kommunala organisationen behövs ett stöd från ett vetenskapligt råd vid hanteringen av ansökningarna. Sveriges Kommuner och Landsting står för vetenskaplig medverkan från sitt nordiska forskarnätverk, som kan kompletteras med kommunens egna forskarkontakter. Vilka forskare som blir aktuella beror på vilka verksamheter som berörs i ansökningarna.

Det vetenskapliga rådet kan både bedöma och ge tips på metoder för genomförande av insatser, hjälpa till med beräkningar av kommande kostnadsminskningar och hjälpa till att utforma själva insatsen och uppföljningssystemet för den.

Överskottet används till framtida investeringar

När effekterna av investeringen börjar synas, när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/nämndernas ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp. Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och öronmärkas för att användas för framtida sociala investeringar. På det sättet kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras.

1.2 Vänsterpartiet vill ha ett miljövänligt Haninge där folk har råd att bo

Stadsutvecklingsplanen är en fördjupning av [översiktsplanen](#) i områdena Handen, Vega och delar av Brandbergen eftersom man tänker att dessa områden kommer utgöra stadskärna. Den nuvarande stadsutvecklingsplanen saknar många viktiga dimensioner och behöver kompletteras med följande:

Det behövs fler billiga hyresrätter

Vänsterpartiet vill satsa på hyresrätter som vanligt folk har råd till. Nuvarande mandatperiod har Vänsterpartiet Haninge fått igenom att det varje år ska byggas 200 billiga och klimatsmarta hyreslägenheter. Det är den typ av lägenheter som efterfrågas mest, men det finns mycket mer att göra.

I stadsutvecklingsplanen fanns det förslag på att fördelningen av upplåtelseformer skulle vara:

- 30 procent hyresrätter
- 50 procent bostadsrätter
- 20 procent äganderätter

Men behovet av hyresrätter är mycket större! Det är stor brist på hyresrätter. Vänsterpartiet har länge drivit frågan om att Haninge Bostäder ska bygga fler allmännyttiga hyresrätter till rimlig hyra och att man i marköverlåtelseavtal ska ställa krav på en stor del hyresrätter. [Vi har debatterat den här frågan flera gånger i kommunfullmäktige, senast i december.](#)

Vårt förslag till fördelning var istället:

- **50 procent hyresrätter**
- 40 procent bostadsrätter
- 10 procent äganderätter

Bygg kollektivhus

Det finns väldigt många som vill bo i en egen lägenhet men ha bra kontakt med grannar och träffa folk med andra bakgrund, från andra generationer och med annan livssituation.

Kollektivhus i allmännytta är ett bra sätt att få fler hyresrätter i egen regi samtidigt som det skapar goda förutsättningar för en väldigt god granngemenskap och tillhörighet. Varje hushåll har sin egen lägenhet men det finns gemensamma ytor som delas tillsammans av de boende. Stockholm, Huddinge, Linköping och många andra kommuner har kollektivhus.

Därför ville vi att det skulle framgå tydligt i stadsutvecklingsplanen att kommunen skulle verka för att det skulle byggas kollektivhus.

[Vi har tidigare skrivit en motion om att Haninge Bostäder ska bygga kollektivhus med hyresrätter.](#)

Gör inte offentliga områden privata

I planen föreslås i huvudsak bebyggelsestyp ”Kvarterstad” men även andra alternativ borde lyftas fram som exempel på bra stadsrum. Man måste titta på varje område för sig vad som passar. Kvartershus kan fungera på vissa ställen men ”privatiserar” mycket mark i innergårdarna. Vi vill att det skapas trygga områden men att de ändå känns öppna och inte privata.

Bygg hållbart – bygg i trä

Vi tycker att planen borde beskriva uttalade ambitioner att bygga mer i trä där både ekonomi och miljö/klimat är argument för en sådan satsning. Det mesta som byggs nu är hus med betong i grunder och väggar. Betong kräver flera ändliga material för att framställa och det är inte försvarligt att så ensidigt bygga på det sättet. Det finns moderna flerfamiljshus i trä som skulle kunna bli det nya hållbara sättet att bygga på då trä är ett förnyelsebart material. Det måste tydliggöras inte bara att trä är ett sätt att bygga hållbart på utan att det ska uppmuntras och premieras.

Används feministisk stadsplanering

Utgångspunkten för en feministisk stadsbyggnad kan vara en ensamstående förälder med barnvagn utan bil. Hur kan hon/han/hen utnyttja kollektivtrafik? Finns affärer nära? Är det nära och lätt att hämta/lämna på dagis? Är det nära och lätt att ta sig till fritidsaktiviteter? Är det ljust och tryggt på kvällarna? Är det bara män som dominerar i det offentliga rummet eller känner sig kvinnor trygga och bekväma att röra sig och ta plats? Vi tror att man ska undvika den hårda arbetsdelningen i staden; man bor och sover på ett ställe, affärer finns på ett annat ställe, alla restauranger ligger på ett tredje ställe, fritidsaktiviteter koncentreras till ett fjärde ställe, osv.

I feministisk stadsbyggnad ingår också tillgänglighetsperspektivet, och många andra perspektiv. Det Haninge som finns nu brister här på många punkter. Att bygga stora köpcentrum som stänger en viss tid har fått till följd att kvällar och nätter kan upplevas väldigt otrygga på en del ställen. Exempelvis så är Poseidons Torg ett fint torg men nästan helt utan folkliv stora delar av året och dygnet. Enligt planen så ska torget utvecklas, det är positivt och vi ser gärna att affärslokaler och restauranger etablerar sig där. Det kan även locka fler till vårt fina kulturhus. Viktigt att komma ihåg att en stad bör ha mötesplatser som inte är kommersiella, därför bör kulturhusets öppettider bli mer generösa.

[Feministisk stadsplanering är något som Vänsterpartiet har fått igenom i Stockholm att man ska arbeta med.](#)

Bygg tillgängligt

Att bo och ta sig fram med en funktionsnedsättning ska göras så lätt som möjligt i Haninge. Det byggs fortfarande för otillgängligt och [föreskrifter och råd](#) tummas på då det ska byggas nytt. Argumentet att det räcker att handikappanpassa några utvalda lägenheter håller inte. Alla föds inte med funktionsnedsättning. Den kan komma mitt i livet, den kan vara tillfällig som vid ett brutet ben och på ålderns höst blir de flesta funktionsnedsatta på något sätt. Det är lättare att bygga för alla från början än att anpassa ett boende i efterhand. När vi planerar staden ska vi inte bara se till att alla kan bo bra utan även att de har möjlighet att hälsa på sina vänner. Därför anser vi att Haninge ska våga inlemma ovanstående föreskrifter fullt ut i Plan- och bygglagen.

Gällande utomhusmiljöer så är det av stor vikt att den som har svårt att röra och orientera sig har ett tillgängligt Haninge. Fler funktionshindrade skulle då kunna delta i arbetslivet, det sociala livet och kunna utnyttja sina demokratiska rättigheter. Vi ser gärna olika typer av markbeläggningar, viktigast är att de är så släta som möjligt och att kullersten, grus och andra ojämna beläggningar används mycket sparsamt. En plan för hur tätt offentliga toaletter ska ligga bör tas fram. Toaletterna bör vara åtkomliga dygnet runt.

Bygg bort bilberoendet – satsa på kollektivtrafik, cykel och gång

Vi måste bli av med bilberoendet och stoppa massbilismen! Riktlinjen måste alltid vara att det ska bli lättare att åka kollektivtrafik, cykla eller gå istället för att ta bilen. Och vi måste skapa fler zoner där privatbilismen helt enkelt inte tillåts.

Vi tycker det är beklämmande att man tassar på tå när det gäller att minska massbilismen. Det pratas om att det ska vara attraktivt att ta cykeln istället för att ta bilen. Det mest radikala i stadsutvecklingsplanen är ”Det betyder att bilar ibland måste avstå från ytor” men inte mer än så. Grunden måste vara att vi bygger samhället så att bilen inte behövs och att vissa delar i staden behöver personbilen inte alls kunna åka. Vi måste vara tydligare.

De mål vi har i [klimat- och miljöpolitiska programmet](#) som vi tog förra året är bra.

Det övergripande målet är:

Kommunens resor och transporter är fossilfria år 2025. I Haninge är alla resor och transporter fossilfria år 2030.

Några av delmålen är:

År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen.

Det var tack vare Vänsterpartiet som det målet sattes. År 2015 var den siffran 42% (29+3+10, se sidan 39 i [rapporten om resvanor i Stockholm län 2015](#)). Det målet borde egentligen vara högre om vi ska hinna ställa om i tid.

Ännu ett delmål är

År 2022 har växthusgasutsläppen från transporter minskat jämfört med 2014.

De målen är utmanande men det går om vi har den politiska viljan. Men med det liggande förslaget till stadsutvecklingsplanen så är risken stor att vi inte kommer nå dem.

Därför föreslog vi skrivningar om att:

- Riktlinjen ska vara att det alltid ska vara lättare att åka kollektiv, cykla eller gå istället för att ta bilen
- Att biltrafiken i centrala delarna behöver minska drastiskt, huvudsakligen privatbilismen

- Satsa på fler bilfria gator och gågator
- Där personbilstrafik inte går att undvika så ska cykel- och gångtrafikanter ha företräde i trafiken
- Säkerställ att utryckningsfordon, leveranser och transporter för personer med funktionsnedsättning ges god framkomlighet

I och med Haninges befolkningsökning så blir det ännu viktigare att flytta trafik från privatbilism till hållbara resor som kollektivtrafik, cykel och gång. Annars kommer vi få problem både med köer, sämre luft, högre buller och ännu svårare att nå klimatmål.

Om miljöboven Tvärförbindelse Södertörn dessutom byggs så kommer biltrafiken öka.

Naturvårdsverket konstaterar att [Tvärförbindelse Södertörn främst inriktas på ökad framkomlighet för biltrafik och därmed kommer att ge bilen konkurrensfördel jämfört med kollektivtrafik, gång och cykeltrafik](#). Detta motverkar omställningen till ett långsiktigt hållbart urbant transportsystem såväl som regionala och nationella mål för klimat och miljö.

Naturvårdsverket konstaterar att samrådsunderlaget visar på mycket kraftig trafiktillväxt med bil med utbyggd motortrafikled inom projektet Tvärförbindelse Södertörn. Det är en trafikutveckling som är oförenlig med en utveckling som kan bidra till miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft och God bebyggd miljö.

Vi skulle behöva tydliga skrivningar om hur vi hanterar miljöboven Tvärförbindelse Södertörn.

Vi kommer fortsätta kämpa för jämlikhet, att alla som behöver hem ska kunna ha någonstans att bo. Vi kommer kämpa för att kvinnor ska ha samma möjligheter i livet och känna sig lika trygga och fria som män gör i samhället. Vi kommer fortsätta att kämpa för att vi ska ställa om samhället till ett hållbart och jämlikt samhälle som hushåller med de naturresurser vi har och att vi håller oss inom planetens gränser.

1.3 En jämställdhetsmiljon för riktat jämställdhetsarbete

Äntligen händer det! Diskussionen om feminism, jämställdhet, patriarkatet, ekonomisk ojämlikhet och sexuella trakasserier kommer på riktigt igång nu! Tyvärr så krävdes det ett massivt uppror i form av #MeToo. Men samtidigt är det inget att vara ledsen för. Det som hände är att våldet, de sexuella trakasserierna och kvinnornas egna berättelse kom ut i ljuset. Och det är otroligt bra!

Vänsterpartiet skrev [våren 2017 en motion om att införa feministiskt självförsvar](#) och workshops i maskulinitetsnormer och hbtq. Det blev en [bra diskussion på kommunfullmäktigemötet](#) då det skulle röstas om den. De flesta var positiva till andan i motionen men vågade inte säga till för mycket vad skolorna skulle göra. Så därför återkommer vi nu med en ny motion om att införa en jämställdhetsmiljon där förvaltningar

kan söka om pengar för att göra satsningar. Samma sak görs med [Klimatmiljonen](#) och med [Tillgänglighetsmiljonen](#).

Motion om att införa en jämställdhetsmiljon

[Jämställdhet är ett av de globala målen](#). Det är ett mål i sig själv men också en förutsättning för en hållbar utveckling av samhället. Bristen på jämställdhet ser vi får katastrofala följder i Sverige och runt om i världen. Det tar sig uttryck i direkt våld mot kvinnor, inskränkande av deras frihet att leva sina liv som de vill, sämre möjligheter i arbetslivet, ökad otrygghet så väl fysisk som ekonomisk och på många andra sätt.

[Hela 31 procent av kvinnorna känner sig otrygga i området där de bor](#) enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Även i hemmet är de mer otrygga och ökar risk för att utsättas för våld. Av personer som blivit utsatta för grov misshandel uppgav 29,1% av kvinnorna att de behövde uppsöka sjukvård. Sedan 2000 har [269 kvinnor dödats av sin man eller ex-man](#).

Mer än tre fjärdedelar av föräldrapenningen tas ut av kvinnor. Det bidrar till att kvinnor får sämre löneutveckling samt svagare ställning på arbetsmarknaden. På längre sikt påverkar det också pensionen negativt. Om arbetslivets villkor ska bli likvärdiga för kvinnor och män krävs därför inte enbart förändringar i lönebildningen utan också av fördelningen av ansvaret för barn och hushållsarbete, en utbyggd barn- och äldreomsorg och stärkt rätt till heltidsarbete.

Det är framför allt i kvinnodominerade yrken inom vård, omsorg och privat tjänstesektor som deltider är det enda som erbjuds, ofta i form av otrygga anställningar som timvikariat eller behovsanställningar. Detta är en av de mest grundläggande orsakerna till de stora inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män.

Den här orättvisan är grundad i patriarkatet, den kvinnoförtryckande könsmaktsordning som överordnar män, underordnar kvinnor och berövar på så sätt kvinnor sina grundläggande mänskliga rättigheter. Patriarkatet genomsyrar förhållandet mellan könen i hela samhället på alla områden – i familjen, på arbetsmarknaden, i statsapparaten, i myndighetsutövningen och i de politiska församlingarna. Påverkan är alltså både på det samhälleliga planet och på det privata planet.

För att skapa jämställdhet mellan könen så behöver man jobba både på de strukturella och ekonomiska planet (med t.ex. lönesatsningar på kvinnodominerade yrken och ett bättre pensionssystem som inte slår mot kvinnor som grupp) men man behöver också jobba på att förändra de kulturella normer som möjliggör ojämställdheten, vilket den här motionen inriktar sig på.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor visar i sin rapport [“När livet känns fel”](#) att normer, det sociala och biologiska könet påverkar vilka krav unga ställer på sig, hur de mår och hur de uttrycker sig. Normer som rapporten tar upp är normer kring maskulinitet och

femininitet, heteronormer och hedersnormer. Det finns starka sociala förväntningar och krav på att tjejer ska uppträda "feminint" och att killar ska uppträda "maskulint". Den psykiska ohälsan bland unga ökar. Allra sämst mår unga tjejer. Tjejer i åldern 16–24 år är den grupp i befolkningen som rapporterar de högsta nivåerna av stressrelaterade besvär. I intervjuer med stressade unga kvinnor så belyser de just normativa genusmönster.

Även killar mår dåligt av de krav som ställs på dem att uppträda "maskulint". De flesta av killar som söker sig till Stadsmissionens mottagning för unga män känner att de inte duger, att de inte lyckas leva upp till samhällets normer kring maskulinitet. Många gånger döljer de att de mår dåligt eftersom de skäms för sin depression och känslsamhet som de uppfattar som feminina uttryck och därmed som skamliga och något de inte vill berätta om.

HBTQ-personer drabbas extra hårt av de rådande normerna. Homofobin och transfobin är stark i dagens samhälle och det har sin bas i de snäva normer som finns, t.ex. heteronormativiteten. [En fjärdedel av de unga homo- och bisexuella kvinnorna uppger att de har försökt ta livet av sig](#). Rädslan för manlig homosexualitet har en central betydelse för konstruerandet av maskulinitet enligt forskare. Att bli utpekad som "bög" är ett vanligt sätt att nedvärdera en annan pojkes sociala status. Enligt forskarna så har det [inte med homosexuell identitet att göra utan var snarare kopplat till feminisering](#). Det visar starkt på hur snäva könsroller är när det värsta en pojke kan råka ut för är att uppfattas som "feminin".

De starka normerna för maskulinitet som innebär heterosexualitet och våldsutövande kan få förödande konsekvenser. I rapporten ["Fokus 13 – Unga och jämställdhet"](#) kan vi läsa:

Gruppvåldtäkter riktade mot kvinnor innebär ännu tydligare möjligheter att demonstrera tuffhet och heterosexualitet då de dessutom innehåller offentligt uppvisande av heterosexuellt agerande. O'Sullivan (1998, s. 105, se även Sanday 2007) menar att "...gang rape is a performance put on for other men, proving once masculinity through heterosexual dominance öand exploitation of women".

Hedersnormer är också något som hindrar människor att leva sina liv som de vill. Heder handlar om att individen är underordnad ett kollektiv och delaktig i detta. Unga hbtq-personer som lever i en hederskontext är extra utsatta enligt rapporten ["När livet känns fel"](#). Origo är ett resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld där Haninge ingår. De betonar att det är viktigt att slå fast att hedersrelaterat förtryck och våld handlar om jämställdhet. Därför är det viktigt att prata mer om jämställdhet och satsningar för ökad jämställdhet.

Vi behöver alltså bryta med de här skadliga normerna och istället jobba för en inkluderande jämställdhet. Det gör vi bäst genom att stärka unga tjejers självkänsla, diskutera maskulinitetsnormer, hbtq och jämställdhet.

Ett sätt för att arbeta med tjejers själva är genom feministiskt självförsvar. Feministiskt självförsvar går ut på att lära sig att sätta värde på sig själv. Framför allt genom att jobba med övningar som kan öka självförtroendet, ett steg mot att slippa vara rädd. Att lära sig att sträcka på sig och uttrycka självrespekt genom sin röst och sitt kroppsspråk kan räcka för att undvika att utsättas för kränkningar. Det handlar helt enkelt om kvinnors och tjejers värdighet och ett sätt att slippa vardagsrädslan. Tanken med självförsvar är inte att uppmuntra till våld som lösning på problem. Det är en reaktion på våldet som riktas mot tjejer och kvinnor. Det är främst genom stärkt självkänsla och självrespekt och att hjälpa tjejer och kvinnor att våga säga nej som våld kan undvikas. Men det kan också kännas tryggt med vissa självförsvarsövningar om en utsätts för våld.

Ett sätt för att jobba med maskulinitetsnormer är genom [Machofabriken](#). Machofabriken är en verksamhet som ägs och drivs gemensamt av Unizon, ROKS (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) och Män för jämställdhet. I Botkyrka har ett flertal skolor testat Machofabriken tillsammans med tjejjouren, sammanlagt ca 50 träffar. Tjejjouren säger:

– Machofabriken fungerar väldigt bra för att introducera ett genusperspektiv i klasserna och det är ett perfekt verktyg för att prata om normer för manlighet.

Göteborg jobbar med feministiskt självförsvar. När tjejerna gick på feministiskt självförsvar gick killarna på “Machofabriken” för att prata om jämställdhet och normkritik.

Levande historia har tagit fram skolmaterialet [“hbtq, normer & makt”](#) om sexuell läggning och könsidentitet. Syftet är att motverka homofobi och transfobi.

Haninge kommun har haft stor glädje av Klimatmiljonen i klimatarbetet. Det är ett bra sätt att sätta fokus på klimatarbetet och få en inblick i vad förvaltningarna vill göra. Vi bör därför införa en jämställdhetsmiljon som fungerar på samma sätt.

Vänsterpartiet Haninge föreslår därför kommunfullmäktige besluta:

att en öronmärkt jämställdhetsmiljon införs under kommunstyrelsen för varje år där förvaltningar kan söka pengar från för att arbeta med jämställdhetssatsningar (som exempelvis utbildningar och workshops) i enlighet med motionens intentioner

att kommunstyrelsen uppdras att ta fram en lista på ett antal organisationer, föreläsare och material som andra kommuner har använt sig av vid liknande satsningar gällande jämställdhet och normer

1.4 Inkludera SL-kort i försörjningsstöd

För den som behöver försörjningsstöd så är situationen ofta svår i vardagen. Om man är arbetslös eller utförsäkrad och har dålig ekonomi så räcker sällan pengarna till att köpa ett SL-kort. Men för den som står långt bort från arbetsmarknaden och inte har vardagliga möten med andra människor så riskerar den sociala isoleringen bli stor. SL-kort kan beviljas i Haninge redan idag men man måste ange skäl för det. Men att bryta social isolering menar vi är skäl nog.

Det ger högre livskvalitet att kunna ta sig runt i kommunen och i länet och kunna t.ex. träffa vänner och utöva ett fritidsintresse. Om man är arbetslös så kommer chanserna inte att öka för ett arbete om man sitter fast i sitt hem och inte kan ta sig någonstans. Om man är sjuk så bör man så klart få sjukersättning men med dagens trasiga system så blir många utförsäkrade och får söka försörjningsstöd på grund av det, trots att de är sjuka. Detta finns det åtskilliga berättelser om. En av berättelserna är mer utförligt beskriven i boken [Fattigfällan](#) av Charlotta von Zweigbergk. Och man blir inte heller friskare av att inte kunna transportera sig som man behöver.

[Alliansen tog bort SL-kortet från normen för försörjningsstöd i Stockholm](#) under Ulf KristerSSons (M) tid då han var socialborgarråd. Det är nu tillbaka under det rödgrönrosa styret. [Alla vuxna personer som söker SL-kort ska beviljas det nu.](#)

Vi vill att samma sak ska gälla i Haninge. Så vi skickade in en motion till förra kommunfullmäktigemötet 16 april.

Motion om att inkludera SL-kort i försörjningsstöd

För att vara berättigad försörjningsstöd ska alla andra möjligheter vara uttömda och ekonomiskt bistånd träder in när personen saknar egna medel till sitt uppehälle. Men i nuläget innebär det inte att alla som uppstår försörjningsstöd får rätt till SL-kort.

I Haninge kommun kan den som är arbetssökande eller deltar i något arbetsmarknadspolitiskt program ha rätt till kostnad för SL-kort. Personer som är sjukskrivna eller deltar i någon behandling av socialmedicinska skäl behöver genomgå individuell prövning för att få SL-kort beviljat. Till grund för ett beviljat beslut behöver särskilda skäl framkomma som att det t.ex. ingår i planering med läkare att ta sig ut hemifrån pga sociala skäl eller att det är nödvändigt med SL-kort pga kontinuerliga besök som innefattar resor när man deltar i behandling.

Vi i Vänsterpartiet menar att alla ska ha samma möjligheter oavsett socioekonomisk situation att kunna ta del av ett aktivt liv och vara inkluderad i sociala sammanhang. SL-kort möjliggör rörlighet och förebygger social isolering för den grupp i samhället som redan befinner sig i en utsatt situation. Personer som har försörjningsstöd löper större risk att hamna i social exkludering pga just begränsade resurser. Man kan ha svårt att betala för ett SL-kort med det

försörjningsstöd som har utbetalats för att täcka månadens utgifter som mat, hygien och hushållskostnader.

En positiv bieffekt av en ändring till att alla som söker SL-kort har rätt till det, är att socialsekreterarnas arbete effektiviseras och den arbetstid som individuella bedömningar tar i anspråk kan läggas på annat socialt arbete.

Stockholm stad beviljar bistånd till SL-kort för alla vuxna personer som ansöker om det. En förutsättning är att de i övrigt är berättigade till ekonomiskt bistånd och kan disponera SL-kortet.

Vi vill att alla som söker försörjningsstöd ska ha rätt till SL-kort utan någon form av prövning. Detta med grund i att förebygga samt bryta social isolering och främja ett aktivt och rikt liv för alla kommunmedborgare i Haninge.

Vi föreslår därför kommunfullmäktige besluta:

att SL-kort ska beviljas för de som söker det under förutsättningen att de i övrigt är berättigade till ekonomiskt bistånd och kan disponera SL-kortet

1.5 Klart mensskydd ska vara gratis!

I Mitt i Haninge 2018 kunde vi läsa en insändare från en 14-årig tjej som tyckte att mensskydd skulle vara gratis. Hon tog bland annat upp problemen med kläder som blir förstörda och folk som skrattar åt en om man har en fläck på byxorna om man inte har tillgång till mensskydd.

Därutöver tycker vi i Vänsterpartiet också att mens inte ska vara en klassfråga. För de som inte har råd till mensskydd hemifrån så finns det en risk att de inte kommer till skolan. Att erbjuda kostnadsfria mensskydd är ett sätt för att jobba för en jämlik hälsa.

Motion om gratis mensskydd

Mensskydd bör finnas tillgängligt kostnadsfritt på ungdomsmottagningar och skolor i kommunen.

Att ungdomar får en kontakt med ungdomsmottagningen är något väldigt positivt. Det ökar chanserna att de vet var de ska gå om de har andra frågor kring sex, samlevnad, fysisk och psykisk hälsa.

[I Österåker kommun har detta införts](#). Pia Jonason är barnmorska och chef på ungdomsmottagningen. Hon säger:

Det ska vara så lätt och enkelt som möjligt, det är bara att komma till oss på ungdomsmottagningen om man är en ung kvinna och vill ha mensskydd. På det här sättet kan

de som kommer till oss även få reda på vilka frågor de kan få hjälp med när det handlar om kroppen och menstruationen

Frågan om gratis mensskydd är en fråga som går över blockgränserna. [Vänsterpartiet i Uppsala](#), [Kristdemokraterna i Kalmar](#), Moderaterna i Österåker och många fler har drivit frågan om att göra mensskydd mer tillgängligt.

Mens ska inte vara en klassfråga. Att kostnadsfritt kunna få tillgång till mensskydd för unga kan bidra till att utjämna sociala och ekonomiska skillnader vilket kan bidra till en mer jämlik hälsa. Klassfrågan är något som också tas upp av politiker över hela skalan.

Menskoppen har fått ökad uppmärksamhet senaste åren. Det är en billig, smidig och miljövänlig produkt som kan hålla i tio år. Det är viktigt att uppmärksamma om vilka olika slags mensskydd det finns och kunna informera och erbjuda dem.

Vi föreslår därför kommunfullmäktige besluta:

att mensskydd ska finnas tillgängligt gratis på ungdomsmottagningar och skolor i kommunen

1.6 Inför parkeringstillstånd för en bättre arbetsmiljö

Idag så jobbar personal inom äldreomsorgen med pressat schema och korta ledtider. Det går ut över brukarna och över personalens arbetsmiljö och till och med plånböcker!

Vi kan inte ha en situation där personal lever under konstant press som en följd av högerns krav på ”effektiviseringar” vilket är ett finare ord för nedskärningar och högre krav.

Personalen ska ha tillräckligt med tid att kunna utöva det arbete som brukaren har rätt till samt tid för parkering och annan tid runtomkring besöket. Att personalen inte ska behöva lägga ner lång tid på att hitta parkeringsplats eller gå ner till bilen för att fylla på parkeringsavgiften borde vara en självklarhet. Lika självklart är det att personal aldrig ska behöva betala p-böter som tillkommer som ett resultat av att utföra sitt arbete. Därför har vi lagt nedanstående motion i kommunfullmäktige.

Motion om parkeringstillstånd till personal

Vi har många brukare inom äldreomsorgen som är beroende av kommunens bilburna hemtjänstpersonal. Tyvärr är det i många bostadsområden svårt att hitta p-plats. Personalen har en transporttid mellan de olika ärendena och i den ingår parkering. Många gånger måste de leta efter parkering och kan komma rätt långt från den adress man ska till. Då blir det tyvärr ärendetiden hos brukaren som förkortas. Om p-tiden går ut, för att ärendet tar längre tid än beräknat, är det personalen som får betala eventuell p-bot.

En lösning på detta problem är att kommunen i samverkan med Haninge Bostäder och med de bostadsrättsföreningar och privata hyresvärdar som finns upplåter generella parkeringstillstånd på befintliga gästparkeringar. Vi har pratat med personal inom

hemtjänsten som själva har tagit upp problemet i deras respektive bostadsrättsföreningar och de var mycket positiva och gav direkt tillstånd. Tillståndet bör åtminstone gälla hemtjänst-, stödgrupp- och nattpatrullens bilar.

Därför föreslår vi kommunfullmäktige besluta:

att Haninge tecknar avtal med bostadsrättsföreningar och andra ägare av parkeringsplatser så att personal kan använda parkeringsplatserna utan att betala för parkeringstid

att uppdatera relevanta dokument och riktlinjer så att det framgår att personal aldrig ska behöva betala p-böter som uppstår som en konsekvens av jobbet

1.7 Det är hög tid att satsa på Jordbro

[I slutet av 2017 besökte vi i Vänsterpartiet ett stormöte i Jordbro som handlade om att öka tryggheten.](#) Det var nätverket Rusta upp Jordbro som anordnade mötet. Vi var några aktiva från Vänsterpartiet som var med på mötet och mötet dessförinnan. Det var ett 30-tal personer på plats som slöt upp en mörk novemberkväll för att de vill få till ett tryggare Jordbro som får mer uppmärksamhet från kommunen.

Till mötet var förvaltningschefer, tjänstemän och politiker inbjudna. Till mötet kom det tjänstemän från socialförvaltningen som jobbar inom trygghetsteamet. Det kom ett antal politiker men tyvärr inte från så många partier. Det kom personer som var engagerade i civilsamhället också. Representanter från bl.a. Hyresgästföreningen var på plats.

Problembeskrivningen från de samlade var samlad, man hade ungefär samma bild på vilka problem och utmaningar som finns i Jordbro. Några av sakerna som nämndes på mötet var:

- Jordbro centrum är en otrygg plats
- Fixa bättre och mer belysning
- Det måste finnas en F-9-skola i Jordbro
- Narkotikahandeln har ökat
- Kommunen bryr sig inte om Jordbro
- Man behöver ta ett helhetsgrepp för att utveckla Jordbro
- Fritidsgårdarna måste vara öppet alla dagar och även på kvällarna
- Det behövs fler vuxna ute på kvällen
- Det behövs fältassistenter

Jordbro centrum är en otrygg plats

Jordbro centrum är det enda centrum som man inte kan komma till med kollektivtrafik. Vilket från Vänsterpartiets sida inneburit att vid åtminstone ett tillfälle personer lämnat återbud till våra evenemang pga bristande tillgänglighet. Det är inte lika mycket en mötesplats för Jordbrobor som det skulle kunna vara. Många har börjat handla på andra ställen, inte minst för att det är bristande tillgänglighet. Många känner sig otrygga att gå i

centrum på kvällen när det är mörkt. Det är bristande belysning och inte genomströmning av folk.

Fixa bättre och mer belysning

Något som återkommer gång på gång när vi i Vänsterpartiet pratar med kommuninvånare när det gäller otrygghet är belysning. Belysning är otroligt viktigt när det gäller känslan av trygghet. På mötet i torsdags så återkom bristen på belysning i Jordbro (och specifikt i Jordbro centrum) som ett stort problem.

Det måste finnas en F-9-skola i Jordbro

Många var upprörda att Jordbro är den enda kommundelen som inte har en F-9-skola. Carina Wellton, ordförande från Vänsterpartiet, tog upp det skeva i att för Jordbros barn så har det så kallade fria skolvalet redan tagits åt dem, de måste söka en annan skola. De kan inte välja en kommunal skola i Jordbro. Om detta hade skett i andra kommuner så hade det blivit ett ramaskri. Vi kan inte ha olika måttstockar.

Vi i Vänsterpartiet håller helt med om det här och har fått igenom att det ska göras en utredning om förutsättningar för att bygga en F-9-skola i Jordbro.

Narkotikahandeln har ökat

Tjänstemännen från socialförvaltningen berättade om hur de uppfattar situationen i Jordbro. Enligt dem så har konsumtionen av alkohol bland unga minskat men narkotika ökat. Socialförvaltningen jobbar förebyggande mot droger. De jobbar både på gruppnivå och på individnivå. De jobbar med skola, polis, fritidsgårdar och kyrkan genom samverkansmöten. Många tog upp problemet med belysning, Jordbros centrums läge och bristande trygghetskänsla, dålig genomströmning av folk och att fritidsgårdarna stänger tidigt. Det gör att narkotikahandeln kan ske mer öppet.

Kommunen bryr sig inte om Jordbro

Något som togs upp av flera personer var känslan av att kommunen inte bryr sig om Jordbro. Kritiken var riktad både mot förvaltningar och politiker. Det här är något vi i Vänsterpartiet har hört på andra håll. Kritiken är att man kommer utifrån och berättar för Jordbroborna hur de ska engagera sig men att man inte vill lyssna på de idéer som faktiskt lyfts upp. Känslan av att inte bli lyssnad på och att man struntar i Jordbro återkommer flera gånger i samtal med Jordbrobor.

Man behöver ta ett helhetsgrepp för att utveckla Jordbro

Något som lyftes var att verkligen ta ett helhetsgrepp kring att utveckla Jordbro. Om man ser till [utvecklingsprogram i Haninge](#) så verkar den bilden stämma. [Utvecklingsprogram för Jordbro](#) antogs 2006. Det finns ett [detaljprogram för Jordbro centrum](#) som innebär att

centrumägaren ska vidareutveckla centrum och bygga bostäder. Exakt vad det innebär återstår att se.

Att riva Jordbro centrum och bygga ett nytt vid pendeltågsstationen var något som lyftes av flera personer. Det är också något vi i Vänsterpartiet har hört som förslag från engagerade Jordbrobor på annat håll. Fördelen med det skulle vara att Jordbro då skulle få ett centrum som var tillgängligt och som skulle få en naturlig genomströmning av folk.

Vi i Vänsterpartiet håller med om att man behöver ta ett helhetsgrepp om utvecklingen av Jordbro. F-9-skola är av stor vikt och det är centrum också. Det är viktigt att centrum (vare sig det nuvarande eller om det byggs ett nytt vid pendeltågsstationen) är tryggt och tillgängligt. Kvinnor ska känna sig lika trygga som män. Därför är det viktigt att ha ett feministiskt perspektiv när man jobbar fram ett utvecklingsprogram.

Fritidsgårdarna måste vara öppet alla dagar och även på kvällarna

Många lyfte problemet med öppettiderna på fritidsgårdarna. När fritidsgårdarna stänger så har barnen och de unga ingenstans att gå. Samma sak gäller de äldre unga, upp till 25 år. De får en mer meningsfull fritid och löper mindre risk att rekryteras av kriminella gäng.

Det behövs fler vuxna ute på kvällen

Tjänstemännen från socialförvaltningen berättade om hur de samverkar med nattvandrare i Jordbro. Det visade sig att det fanns individer som nattvandrade som inte hade vetskap om den nattvandrargruppen som trygghetsteamet hade kontakt med. Det var en väldigt konkret positiv effekt av mötet, att nu kunde kontaktpuppgifter bytas och att nattvandrare blir fler i sina grupper.

Trygghetsteamet vill stärka nattvandrarna och på så sätt få mer vuxna att röra sig ute på kvällarna.

Det behövs fältassistenter

Trygghetsteamets arbete berömdes och deras närvaro gladde alla deltagare. Men några personer lyfte att det är bra med nattvandrare men det räcker inte. Det behövs fortfarande uppsökande verksamhet i form av fältassistenter. Det behövs professionell kunskap. Haninge kommun har slutat att använda sig av fältassistenter. Istället vill man lägga fokus på att stödja civilsamhället. Därför har man kommunen inga fältassistenter längre.

Vi i Vänsterpartiet tror dock att det behövs fältassistenter. Att civilsamhället kan hjälpa till med nattvandring och synas på stan är jättebra. Men det räcker inte med det. Man måste söka upp ungdomarna där de är också. Och det går inte att skyffla över allt ansvar på civilsamhället. Det är viktigt med utbildad personal.

Det är bra att tjänstemän från flera olika förvaltningar har kontakt med ungdomar, vare sig det är socialförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen eller så klart från utbildningsförvaltningarna. Att söka upp ungdomarna där de är av stor vikt. Men det krävs också handling.

Vänsterpartiet Haninge kommer driva jordbrofrågorna med särskild skärpa nu och de kommande åren.

1.8 Bygg en samägd solcellspark!

Vi i Vänsterpartiet är väldigt positiva till solceller och möjligheten att kommunen, företag och privatpersoner kan producera sin egen el. Därför la vi en motion om att ta initiativ till att bygga en samägd solcellspark! Vi har länge gått och tänkt på att det hade varit bra om kommunen kunde stödja utbyggnaden av solceller mer. [Ytterligare inspiration fick vi från Borås](#) där V, S och MP har lagt en gemensam motion.

Motion till Haninge kommunfullmäktige om en samägd solcellspark

De senaste åren har utvecklingen när det gäller solceller varit närmast explosiv, både i världen och i Sverige.

I Haninge har vi installerat solpaneler på Fredrika Bremergymnasiet. Solpanelerna ska leda till minskad elförbrukning och koldioxidutsläpp. Anläggningen blev delvis finansierad av Klimatmiljonen men Ekologigruppen (som utvärderat Haninge kommuns styrdokument och insatser 2016) menar att anläggningen skulle varit en lönsam investering sett ur anläggningens levnadslängd.

Priset på solceller har fallit, intresset ökar stadigt och flera kommuner har kommit igång med så kallade solcellsfält. Vi tycker att förutsättningarna nu finns för att i bred samverkan bygga en större markbaserad anläggning också i Haninge.

Start i samverkan

Vi vill möjliggöra för både företag och privatpersoner att på ett enkelt sätt bli delägare i en solcellsanläggning, även de som själva inte har tillgång till mark eller ett tak att montera en anläggning på. Därför föreslår vi att Haninge kommun tar initiativ till en ekonomisk förening, enligt förebild från Helsingborg och Kalmar (<http://solarpark.se/> respektive <https://energirepubliken.se/kalmarsundsol/>)

Företag och medborgare bör involveras i ett tidigt skede.

Byggnad och drift med många mål

Basen för projektet är givetvis att bidra med ett tillskott av hållbart producerad elenergi. En solcellsanläggning kan med små drifts- och underhållskostnader förväntas producera under mer än 30 år.

På Fredrika Bremersgymnasiet har det som sagt redan påbörjats byggnad av solpaneler. Gymnasiet kan med fördel involveras i arbetet med en samägd solcellsanläggning. Anläggningen bör placeras väl synligt och vara förberedd för att kunna ta emot studiebesök. På så sätt kan den utgöra kunskapsbank och inspiration för både haningebon och för gäster utifrån. Ytterligare en möjlighet är att erbjuda grundskolor i Haninge att besöka och följa produktionen vid anläggningen, som en del i undervisningen om energi och miljö. Företag och privatpersoner som av olika skäl inte på egen hand kan investera i egen solenergi ges på detta sätt möjlighet att bli delägare.

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta:

att kommunstyrelsen får i uppdrag att ta initiativ till en samägd solcellspark enligt motionens intentioner och särskilt beakta följande:

- Det skall vara möjligt för privatpersoner, företag, kommunala bolag och förvaltningar samt föreningar att köpa och äga andelar i solcellsparken.
- För att driva på föreslår vi att de kommunala bolagen/förvaltningarna erbjuds möjlighet till klimatkompensation genom investeringar i solceller.
- Fältet bör placeras väl synligt t ex vid väg, järnväg och/eller gångstråk.
- Solcellsparken skall vara öppen för visningar för inspiration och kunskapsförmedling.

1.9 Ett handlingsprogram mot våld och förtryck av kvinnor

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck har, liksom mäns våld mot kvinnor i övrigt, generellt sin grund i kön, sexualitet, makt och kulturella föreställningar om dessa företeelser. Det hedersrelaterade systemet är komplext och innehåller en rad förtryckande former av strukturell och organiserad karaktär. Det specifika med hedersvåldet är att det utövas med hjälp av kollektiva kontrollmekanismer och många gånger sanktioneras av släkt och omgivning. Främst är det flickor och unga kvinnor som drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck, men även pojkar och unga män blir utsatta. En särskilt utsatt grupp är hbtq-personer.

Den nationella samordnaren av arbetet mot våld i nära relationer konstaterar i sitt betänkande att det saknas en samlad bild av hur utbrett hedersrelaterat förtryck är. De studier som genomförts omfattar ofta bara delar av landet eller vissa åldersgrupper eller så har de enkäter

de bygger på en så låg svarsfrekvens att resultaten är otillförlitliga. För att få en adekvat bild av omfattningen av hedersrelaterat förtryck behövs enligt betänkandet en större kvantitativ studie. Den nationella samordnaren föreslår att regeringen ger Brå i uppdrag att genomföra kartläggningen. Kartläggningen ska ta hänsyn till att såväl flickor och pojkar som kvinnor och män, inklusive hbtq-personer, utsätts för förtryck i hederns namn. Det är ett förslag som Vänsterpartiet ställer sig bakom. Vi röstade därför bifall för ett förslag i kommunfullmäktige november 2017 för att kartlägga förekomsten av våld i hederns namn. Ökad kunskap är en viktig del i att kunna bemöta problemen. Det är viktigt att nämnderna får de resurser de behöver för att kunna utföra sitt uppdrag på bästa sätt.

Länsstyrelsen i Östergötland har sedan 2005 haft ett stort antal regeringsuppdrag som syftar till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. I delrapporten "Våga göra skillnad" (2013) konstaterar länsstyrelsen att det finns en rad brister i arbetet med barn och unga utsatta för hedersrelaterat våld. Det saknas kunskap, samordning, platser i skyddat boende och information till dem som berörs, dvs. barnen och ungdomarna. I arbetet med de sex pilotkommuner som av eget intresse valt att delta i vägledningsarbetet är de lokala kunskaperna och resurserna mycket skiftande trots 10 års arbete med frågan i Sverige.

Förutom brist på skyddat boende finns det också brister i kunskapen om hur skyddat boende bör vara utformat och i kunskapen om de ungas behov. Det är svårt att hitta platser för placering och när de finns är det svårt att få gehör för de krav på verksamheten som måste till utifrån de ungas behov. Detta har gjort att flera unga har behövt omplaceras. Att först ha tvingats klippa av alla band till familj och vänner för att sedan erbjudas boende utan tillräckligt stöd och skydd och sedan behöva omplaceras är helt oacceptabelt. Vänsterpartiet Haninge vill att socialnämnden får i uppdrag att säkerställa de att kommunen har tillgång till rätt antal skyddade boenden med rätt kvalitet för de som blir offer för hedersrelaterat våld och förtryck.

De som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har ofta komplexa problem och behov av ett långvarigt stöd från samhället. För att komma bort från våldet och hotet tvingas de inte sällan bryta helt med sina familjer.

Kriminalisering av tvångsäktenskap

Alla har rätt att välja om och med vem de ska gifta sig. Barn ska inte kunna ingå äktenskap. Trots det är det alltför många kvinnor och flickor som lever i äktenskap som de tvingats in i av sina föräldrar.

Från och med den 1 juli 2014 gäller nya straffrättsliga och civilrättsliga bestämmelser som stärker skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Det går nu inte längre att ge dispens för tvångsäktenskap. Däremot är det möjligt att i efterhand erkänna tvångsäktenskap som legitima, vilket kraftfullt Vänsterpartiet motsatte sig. Att Vänsterpartiet motsätter sig möjligheten att i efterhand erkänna tvångsäktenskap innebär inte att vi förespråkar

retroaktivitet i lagstiftningen. Möjligheten att upphäva tvångsäktenskap ska bara gälla de äktenskap som ingåtts efter det att lagen ändrats.

Vårt förslag till lagstiftning ska fungera dels som ett skydd för människor som riskerar att få sina mänskliga rättigheter kränkta, dels som ett normerande verktyg för att få till attitydförändringar i samhället. Det är därför av stor vikt att vara konsekvent i att inte erkänna tvångsäktenskap, utländska barnäktenskap och fullmaktsäktenskap, både för att inte underminera lagens normerande effekt och för att sådana äktenskap strider mot grundläggande värderingar om mänskliga rättigheter.

Det kan vara värt att påpeka att Vänsterpartiet [var det enda partiet](#) som 2014 motsatte sig undantag för barnäktenskap.

Det finns också ett behov av nationella riktlinjer för hur svenska myndigheter ska agera när unga gifts bort utanför landets gränser eller när man får kännedom om att det finns unga i riskzonen. Vänsterpartiet Haninge vill att Haninge kommun går före. Vänsterpartiet Haninge vill att Socialnämnden, Grund- och förskolenämnden och Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden gemensamt får i uppdrag att göra en större studie i Haninge kommun om förekomsten av unga som lever i riskzonen för att utsättas för tvångsäktenskap i kommunen och ta fram en handlingsplan för hur Socialnämnden ska agera för att möta de ungdomar som finns i riskzonen.

Kvinnlig könsstympning

Trots förbud förekommer det att flickor och kvinnor bosatta i Sverige utsätts för könsstympning. Socialstyrelsen har kartlagt omfattningen i rapporten ”Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstympning – En uppskattning av antalet”. Socialstyrelsen uppskattar i rapporten att närmare 38 000 flickor och kvinnor i Sverige kan ha varit utsatta för någon typ av könsstympning.

Socialstyrelsen har även kartlagt vilken kunskap om kvinnlig könsstympning som finns inom primärvården och andra relevanta delar av hälso- och sjukvården samt undersökt vilka förutsättningar personal inom hälso- och sjukvården har för att arbeta förebyggande mot kvinnlig könsstympning och för att på ett professionellt och respektfullt sätt bemöta flickor och kvinnor som blivit utsatta för dessa ingrepp.

Socialstyrelsen redovisade 2015 sitt uppdrag i rapporten ”Kompetenshöjande åtgärder till hälso- och sjukvården om kvinnlig könsstympning”. I rapporten konstaterar Socialstyrelsen att det är önskvärt att utbildning om kvinnlig könsstympning ges inom ramen för alla grundutbildningar inom vården, samt inom berörda specialistutbildningar. Norrköping är pilotkommun för arbetet mot könsstympning. Det innebär bl.a. att personal som jobbar inom

skola och skolhälsovård får särskild utbildning. Kommunen beskriver på sin hemsida resultatet av denna utbildningssatsning så här:

”Utifrån den kunskap som utbildningsinsatserna har lett fram till har skolhälsovården och skolpersonal blivit observanta på flickor som går återkommande på toaletten, har magsmärtor, huvudvärk etc.

Skolhälsovården har nu rutiner på var de ska remittera flickorna inom landstinget samt vid anmälan till socialtjänsten. Det är i samband med detta arbete som centrala elevhälsan i Norrköpings kommun har kunnat identifiera och börjat hjälpa ett 60-tal elever som utsatts för könsstympning.”

Uppskattningsvis skulle då antalet könsstympade flickor i Haninge uppgå till runt ett 40-tal, om förekomsten är lika frekvent som Norrköping.

Vänsterpartiet Haninge vill att Socialnämnden får i uppdrag att genomföra utbildningar om könsstympning för all relevant personal i kommunen och att den tar fram en handlingsplan för att hitta, möta och fånga upp könsstympade ungdomar och att det finns ledsagare/guider som lotsar dem till rätt vårdinsats inom landstinget.

Grupper av kvinnor som är särskilt utsatta

Vissa grupper av kvinnor är särskilt utsatta för våld i nära relationer p.g.a. olika individuella omständigheter och myndigheternas brist på kompetens. Om en kvinna som missbrukar eller har en funktionsnedsättning har utsatts för våld av en närstående man är risken stor att socialtjänsten eller vården bara ”ser” missbruket eller funktionsnedsättningen. Våld mot äldre kvinnor som gett fysiska skador kan ofta tolkas som åldersrelaterade, t.ex. fallskador, armbrott och frakturer. Våld i samkönade relationer osynliggörs ofta, se ovan. Lesbiska kvinnor känner sig t.ex. inte alltid välkomna till kvinnojourerna och det kan vara svårt att erbjuda kvinnan trygghet om juren inte har kunskap om att ”väninnan” som följer med kan vara förövaren.

Våld mot äldre kvinnor

Våld mot äldre kvinnor och män osynliggörs i stor utsträckning trots att äldre i flera avseenden är en extra utsatt grupp när det gäller vissa typer av våld.

Den förra regeringen presenterade 2014 sin nationella strategi mot våld mot äldre. Strategin utgör en redovisning till riksdagen av de åtgärder regeringen vidtagit för att förebygga, motverka och hantera våld mot äldre personer inom vård och omsorg. I den nationella strategin konstateras att forskning visar att såväl äldre kvinnor som äldre män utsätts för våld även om det är något vanligare att kvinnor utsätts. Äldre kvinnor är också mer utsatta än äldre

män på så sätt att de oftare drabbas av upprepat våld och av flera olika former av våld. Dessutom är det nästan enbart kvinnor som utsätts för sexuellt våld.

Den nationella strategin framhåller vikten av utbildning om våld mot äldre: ”För att en våldsutsatt äldre person som behöver hjälp och stöd ska känna sig trygg är det angeläget att all personal som ger insatser enligt socialtjänstlagen har teoretiska kunskaper, och regelbundet får kompetensutveckling inom området våld av, eller mot, närstående samt förmåga att praktiskt kunna tillämpa dessa kunskaper. Med utbildningsinsatser och mer kunskap om problematiken får personalen bättre förutsättningar för att fråga om våld och utsatthet.”

Vänsterpartiet håller med om att utbildning spelar en viktig roll. Utan utbildning finns risk att man inte ser de tecken på utsatthet som finns. Vänsterpartiet Haninge vill att Socialnämnden och Äldrenämnden tillsammans får i uppdrag att inventera kommunens kompetens om utsatthet och våld mot äldre kvinnor.

Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning

Expertcentret Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, tog 2013 på regeringens uppdrag fram rapporten ”Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning”. I rapporten beskriver NCK kunskapsläget och konstaterar att flera undersökningar tyder på att kvinnor med funktionsnedsättning som grupp är mer utsatta för våld än kvinnor utan funktionsnedsättning. NCK konstaterar att våld mot kvinnor med funktionshinder följer samma mönster som våld mot kvinnor i allmänhet, men att kvinnor med funktionsnedsättning är mer sårbara då de befinner sig i en stigmatiserad och utsatt social position i samhället. Förövaren är ofta en nuvarande eller tidigare manlig partner.

NCK beskriver våldet som ett allvarligt samhällsproblem och betonar vikten av att sprida kunskap bland berörda samhällsinstanser: ”En förutsättning för att våldsutsatta kvinnor oavsett funktionsnedsättning ska kunna erbjudas hjälp är att kunskap om våld mot kvinnor finns på alla nivåer inom berörda samhällsinstanser, innefattande aktörer inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, polisen och rättsväsendet.”

Enligt Socialstyrelsen saknar många kvinnojourer möjlighet att ta emot kvinnor med psykisk funktionsnedsättning. Alla jourer är heller inte fysiskt tillgängliga, detta trots att dessa kvinnor precis som kvinnor utan funktionsnedsättningar ofta måste fly från sina hem vid misshandel i en nära relation.

Kommunen måste ta sitt ansvar för att tillgodose kompetent stöd till samtliga våldsutsatta kvinnor som söker hjälp. De måste utbilda socialtjänstens personal, men också personal som arbetar med personer med funktionsnedsättningar och äldre. Kunskapen om mäns våld mot kvinnor måste förbättras rejält; inte minst gäller det kunskap för att förbättra stödet till våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättningar.

Ofta kan själva funktionsnedsättningen försvåra för den våldsutsatta kvinnan i hennes kontakt med rättsväsendet. Det handlar om kommunikations- och samarbetssvårigheter, men dessvärre även om hur kvinnans trovärdighet bedöms. För att kvinnor med funktionsnedsättning som flyr eller slängs ut från sitt hem ska ha samma möjlighet till plats på skyddat boende måste det finnas boenden som är tillgänglighetsanpassade.

Enligt Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden kan hälften av dem som svarat på frågan ta emot personer med fysiska funktionsnedsättningar. Ett första steg mot tillgänglighet är att Socialstyrelsen inför en ny indikator om de skyddade boendenas tillgänglighet för kvinnor med funktionsnedsättning i den öppna jämförelsen av kommunernas insatser för våldsutsatta kvinnor och barn.

Vänsterpartiet Haninge vill att Haninge kommun ska ha minst ett skyddat boende som är tillgänglighetsanpassat för kvinnor med fysiska funktionsvariationer, samt ett skyddat boende med kompetens att ta emot kvinnor med psykiska funktionsnedsättningar.

Våld mot missbrukande kvinnor

Kvinnor som missbrukar är mer våldsutsatta, söker hjälp senare och är mer stigmatiserade. Missbrukande kvinnor lever i en väldigt våldsutsatt miljö. Det behövs därför mer kompetens om kvinnors missbruk och mer av specifik hjälp och vård till missbrukande kvinnor. Missbruksvården måste förstärka genusperspektivet i vården. Kvinnor har särskilda behov och måste mötas utifrån detta. Eftersom kvinnor är en extra utsatt grupp bland missbrukare är det särskilt viktigt med avgiftningsplatser för dem.

Våldsutsatta kvinnor ska inte behöva genomgå behandling i samma grupp som sina förövare. Det är därför viktigt att kunna erbjuda behandling mot missbruk för kvinnor i könsuppdelade grupper. Dessutom kan kompetens vad gäller både missbruksproblematik och våld mot kvinnor samlas på ett ställe. På så sätt kan kvinnan få hjälp både med sitt missbruk och med att ta sig ur en våldsamt relation. Det behöver också inrättas fler separata avgiftningsplatser för kvinnor då det råder ett stort underskott på dessa. Samtidigt får aldrig drogfrihet vara ett krav för att en missbrukande kvinna som utsatts för misshandel ska få hjälp. Det finns en överhängande risk att kvinnor som lever i missbruk inte söker hjälp om kravet för att få hjälp mot misshandel är att de ska vara drogfria.

Vänsterpartiet Haninge vill att Socialförvaltningen får i uppdrag att samverka med Stockholms läns landsting att skapa avgiftningsplatser för missbrukande kvinnor som också utsätts för våld i nära relationer.

Våld mot papperslösa kvinnor

Kvinnor som lever gömda i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är extra utsatt för mäns våld. En kvinna som helt saknar rättigheter i samhället riskerar att bli utsatt för sexuella övergrepp och misshandel av män som utnyttjar hennes situation. Risken att utvisas kan göra

att kvinnan undviker att söka hjälp från hälso- och sjukvården. Enligt en rad internationella konventioner som Sverige anslutit sig till är det samhällets ansvar att ge alla våldsutsatta kvinnor rätt till stöd och skydd. Gömda kvinnor som lever i Sverige utan uppehållstillstånd och som misshandlas får dock sällan skydd eller hjälp. Det är också få kvinnojourer som har möjlighet att ta emot dessa kvinnor.

Anledningen är ofta att kommunerna inte ger jourerna någon ersättning för skydd till gömda kvinnor, men också att kvinnans behov ser annorlunda ut och att många jourer varken har kompetens eller resurser att hantera dessa. För gömda kvinnor med ett litet socialt nätverk i Sverige blir det svårt att hitta övernattningsställen vid flykt från en våldsam man. Ekonomin blir också ett problem.

Kommuner som Göteborg och Malmö har gått före och erbjuder stöd till våldsutsatta papperslösa kvinnor. Röda Korset har också stor erfarenhet utifrån sina läkarmottagningar för papperslösa. Erfarenheter finns också i asylrörelsen som kan beskriva dessa kvinnors utsatta situation.

Vänsterpartiet Haninge vill att Haninge kommun också går före och också erbjuder ett fullgott stöd till våldsutsatta papperslösa kvinnor.

Vidare bör lagstiftningen ändras så att kvinnors behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlänningslagen. Det är otänkbart för en gömd kvinna att polisanmäla misshandeln eftersom hon då själv riskerar att utvisas. Kvinnor som medverkar i en brottsutredning angående våldsbrott eller sexuella övergrepp ska därför beviljas tillfälligt uppehållstillstånd så länge förundersökningen eller domstolsprocessen pågår.

Gömda kvinnors situation hänger också ihop med asylsökande kvinnors villkor. Det finns kvinnor som söker asyl p.g.a. hedersrelaterat våld men får avslag på sin ansökan, framför allt för att Migrationsverket saknar kunskap om mäns våld mot kvinnor och barn och vilka uttryck det hedersrelaterade våldet kan ta sig. Några av dessa kvinnor tvingas leva gömda.

Våld mot hbtq-personer

Det våld som förekommer i samkönade parrelationer och i relationer där en eller flera av parterna är hbtq-personer, är ofta osynligt och uppmärksammas inte i samma utsträckning som andra former av våld i nära relationer. Hbtq-personer söker inte heller hjälp i samma utsträckning som andra och har oftare svagare sociala nätverk. I direktivet till den nationella samordnaren mot våld i nära relationer betonas att hbtq-perspektivet ska beaktas. Dessutom har hbtq-personer lyfts fram som en särskilt sårbar grupp i de senaste årens satsningar mot våld i nära relationer.

Dessvärre saknas ett genomgående hbtq-perspektiv och det överlämnas åt andra myndigheter att ”identifiera de ytterligare åtgärder som behövs för att förbättra situationen för

hbtq-personer som utsätts för våld i nära relationer”. Det är bekymmersamt att hbtq-perspektivet inte tillräckligt beaktas och i vissa fall till och med saknas i de (nationella) strategier och handlingsplaner samt andra åtgärder för våld i nära relationer som tas fram.

Vänsterpartiet Haninge vill att Socialnämnden får i uppdrag att göra en kompetensinventering i Haninge kommunen kring hbtq-frågor i socialt arbete och vid behov initiera de nödvändiga utbildningsinsatserna som krävs för att Socialförvaltningen ska kunna arbeta effektivt och ändamålsenligt med sociala insatser för hbtq-personer.

Brottsofferjourer som riktar sig till och tar emot hbtq-personer som utsätts för våld i nära relationer bör ses på samma sätt som kvinno- och tjejjourer. Det har varit och är fortfarande till störst del kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, men det finns inga skäl till att jourer som tar emot hbtq-personer som drabbats av våld från närstående eller annat strukturellt våld särbehandlas. I dag är kvinnor som utsätts för våld av en annan kvinna i en nära relation välkomna på kvinno- och tjejjourer.

När det kommer till transpersoner ser de olika ut från jour till jour och många transpersoner väljer att inte söka sig till tjej- och kvinnojourerna. För män som utsätts för våld av en annan man i en nära relation är möjligheterna till stöd mycket begränsade. Vänsterpartiet ser ett behov av en generell kompetenshöjning bland nämnder och förvaltningar och att hbtq-begreppet inlemmas i analyser och åtgärdsplaner från start.

Familjevåldsenheter

Vänsterpartiet har under tidigare mandatperioder medverkat till en specialisering av arbetet mot mäns våld mot kvinnor och barn. Bland annat har åklagarväsendet omorganiserats, ett utvecklingscentrum har bildats och det har inrättats familjevåldsenheter i samarbete mellan polis, åklagare och socialtjänst. Ett bra exempel på specialisering inom rättsväsendet är just de familjevåldsenheter som finns på några håll i landet. Särskilt när enheterna innehåller specialiserade åklagare fungerar de väl, eftersom det snabbar på rättsprocesser och ingripanden avsevärt. Dessa enheter kan inom sina respektive myndigheter utveckla handläggning och kompetens, samtidigt som de kan skapa effektivare samarbetsformer.

Omhändertagande av våldsamma män kan t.ex. ske samma dag som anmälan kommer in. Enheterna har också lättare för att bygga upp nära samarbeten med sociala myndigheter och organisationer som stödjer drabbade kvinnor och barn. Forskning visar även att polisdistrikt där det finns specialisering när det gäller mäns våld mot kvinnor uppvisar bättre resultat när det gäller utredningar av kvinnomisshandel (Diesen, 2009). Vänsterpartiet välkomnar sådana enheter och ser ett behov av att säkerställa att dessa samarbeten ges långsiktiga förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Vänsterpartiet Haninge vill att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att för dialog med Polisområde Stockholm Syd med lokalpolisområdet Haninge/Nynäshamn hur samverkan mellan kommunen och polisen kan bli effektivare när det gäller hedersvåld, våld i nära relationer och våld mot kvinnor generellt.

Sexuellt våld

Sexuellt våld, som våldtäkt, är något av det mest kränkande brott en människa kan bli utsatt för. Detta vittnar många våldtäktsoffer om. Det vanligaste är att förövaren är en man och den som utsätts för våldtäkten en kvinna. År 2014 anmäldes 20 300 sexualbrott, varav 6 700 rubricerades som våldtäkt. I Nationella trygghetsundersökningen (NTU 2014) uppger 2,4 procent av kvinnorna och 0,2 procent av männen att de blivit utsatta för sexualbrott under 2013. Detta visar att våldtäkt och annat sexuellt våld, precis som mäns våld mot kvinnor, är ett strukturellt problem. Sexuellt våld förekommer även mellan hbtq-personer.

Kunskapen om det faktiska antalet sexualbrott där både förövare och offer, eller en av dem, är hbtq-person är ännu mindre än när det gäller mäns sexuella våld mot kvinnor. Det är få brott som anmäls och mörkertalet antas vara mycket stort. Samhället och rättsväsendet har varit dåliga på att uppmärksamma och hantera denna typ av brott och det finns ett stort behov av vidare diskussion och kompetenshöjning hos berörda myndigheter för att hantera dessa frågor.

När det gäller relations- eller s.k. uppragningsvåldtäkter är det mycket vanligt att mannen under förhör kommer med en samtyckesinvändning, dvs. att kvinnan gav samtycke till att ha sex. En sådan ord-mot-ord-situation leder ofta till bevissvårigheter, vilket gör att fallet läggs ned eller att mannen frias efter eventuell rättegång. Vänsterpartiet har sedan lång tid haft uppfattningen att kravet på tvång som grund för straffansvar för våldtäkt bör ersättas med uteblivet samtycke.

Den nuvarande regleringen av sexualbrott är föråldrad och överensstämmer inte med ett demokratiskt samhälles värderingar där individens rätt att bestämma över sin sexualitet och kroppsliga integritet värnas. Därför är det bra att regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att analysera orsakerna till att så få våldtäktsanmälningar leder till åtal och fällande dom, överväga om det bör införas en samtyckesbaserad regleringsmodell för våldtäkt och lämna förslag på hur en reglering för ett särskilt straffansvar för oaktsamhetsbrott avseende våldtäkt bör utformas. Andra områden som behöver stärkas är exempelvis det förebyggande arbetet mot våldtäkt och sexuellt våld samt ett förbättrat psykosocialt stöd till dem som blivit utsatta.

Resurser till det förebyggande arbetet i Haninge kommun finns i Vänsterpartiet Haninges sociala investeringsfond, samt i motionen om en jämställdhetsmiljon (som nämnts tidigare i detta budgetförslag).

Ett bättre psykosocialt stöd till brottsoffren är nödvändigt. För den utsatta kan konsekvensen av att traumat inte bearbetas bli väldigt omfattande. Ofta leder obearbetade händelser till posttraumatiskt stressyndrom, vilket i sin tur kan leda till självmedicinering med alkohol och droger, självskdebeteenden, social fobi och isolering.

Vänsterpartiet Haninge vill att Socialförvaltningen utreder hur kommunen kan stödja brottsoffer för sexuellt våld bättre. Dels att genom att vara ledsagare/guide till den vård som bedrivs inom Stockholms läns landsting. Dels genom att kunna erbjuda samtalsstöd i kommunal regi.

Så vill Vänsterpartiet Haninge bekämpa våld och förtryck av kvinnor.

1.10 Vita Jobb-modellen

På kollektivavtalets dag så skickade Vänsterpartiet i Haninge in en motion om kollektivavtalsliknande villkor i upphandling. Läs mer om hur [Vita jobb-modellen](#) fungerar och om [Stockholms planer att införa det](#).

Motion till Haninge kommunfullmäktige om kollektivavtalsliknande villkor i upphandling

Den offentliga upphandlingen omfattar idag mer än 600 miljarder kronor per år. Genom att ställa krav på miljöpåverkan, social hållbarhet och goda arbetsvillkor så kan den offentliga sektorn göra en stor skillnad.

När fokus på en offentlig upphandling enbart fokuserar på lägsta pris och inte kvalitet och goda arbetsvillkor så kommer företag som inte tar socialt ansvar att premieras framför de företag som har bättre arbetsvillkor för sina anställda.

Enligt en Novus-undersökning, beställd av TCO, tycker 63 procent att det är mycket viktigt att stat och kommun ställer krav på att leverantörer erbjuder sina anställda lika bra villkor som andra i branschen. Ytterligare 27 procent tycker det är ganska viktigt. Opinionstödet för att ställa krav på bra arbetsvillkor är starkt.

En tidigare motion om att införa krav på kollektivavtal i upphandlingspolicyn i Haninge har lagts. Den röstades inte igenom med hänvisning till ett EU-direktiv och implementeringen av direktivet i Sverige.

Däremot går det att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor och ändå följa EU-rätten. Malmö stad arbetar med sociala hänsyn och arbetsvillkor i upphandlingar. De använder sig av Vita Jobb-modellen.

Vita Jobb-modellen innebär att kommunen och dess leverantörer lever upp till följande krav

- En skyldighet för leverantören att till alla anställda i upphandlingen ge sociala villkor lägst enligt branschens krav och i arbetsrättslig lagstiftning.
- Att svartarbete vid leveransen av tjänsterna är förbjudet.
- Att leverantören ansvarar för dessa förpliktelser i alla underleverantörsled.
- Att överträdelse kan medföra hävning av hela avtalet och skadestånd.

Stockholm kommer också att testa Vita Jobb-modellen.

Vänsterpartiet Haninge föreslår därför kommunfullmäktige besluta **att införa Vita Jobb-modellen i Haninge kommuns upphandlingspolicy**

Vita Jobb-modellen förfelas i Haninge

Haninges upphandlingsnämnd har efter denna motion börjat introducera något man själva kallar Vita Jobb-modellen. Men det är en egen variant på Vita Jobb-modellen som inte håller samma klass som den ursprungliga fullskalemodellen som finns i Malmö. Vad är Vänsterpartiets kritik mot Haninges upphandlingsnämnd?

Vad är bakgrunden till Vita Jobb-modellen?

Tankarna började ta form efter en LO-utredning om de tre infrastrukturprojekten Norra Länken och Citybanan i Stockholm samt Citytunneln i Malmö visade på omfattande lönedumpning och exploatering av billig arbetskraft. Sammantaget kostade projekten över 38 miljarder kronor och det visade sig att de etablerade bygg och anläggningsföretag som fått uppdragen använde sig av led efter led av utländska underleverantörer. Omkring 40 procent av de anställda betalade ingen skatt i Sverige och arbetarna avlönades med ungefär hälften av en avtalsenlig lön. De hade längre arbetstider men fick vare sig ob- eller övertidsersättning. Utredningen visade att den samhällsliga kalkylen för projekten stördes av att inkomstsidan, i form av skatteintäkter från anställda, försvann och att staten finansierade ren lönedumpning.

År 2010 släpptes en rapport där forskare från Stockholms och Helsingfors universitet beskrev hur sex nordeuropeiska EU-stater tillämpade de sociala reglerna i EU:s upphandlingsdirektiv. Forskarna visade att Sverige varit tämligen aktivt i arbetet med att få in möjligheter till socialt hänsynstagande i direktivet, men att man sedan släppte kraven helt i den nationella tillämpningen. Sverige visade sig, tillsammans med Storbritannien, vara sämst i Nordeuropa på att avkräva leverantörer social hänsyn i samband med offentlig upphandling. I stället intog Sverige något av en särställning genom att låta det lägsta priset styra och undvika att skriva in de sociala krav som det finns utrymme för via reglerna om särskilda villkor i EU:s upphandlingsdirektiv. Denna särställning förklarades av att Sveriges regering utsett

Konkurrensverket som tillsynsmyndighet och att myndigheten varit alltför ensidigt prisinriktad i sin rådgivning till stat, kommuner och landsting. Den rådgivningen kan vara en förklaring till att de sociala kraven var lika eftersatta i såväl socialdemokratiskt som borgerligt styrda kommuner.

Grundpelare för social hållbarhet

Modellen bygger på fyra grundpelare som alla anbudsgivande företag måste underordna sig.

- 1) Den första ställer krav på att företagen måste erbjuda sina anställda kollektivavtalsenliga villkor utifrån de begränsningar som Lavallagen anger. Det innebär att företagen måste betala avtalets minimilöner och i övrigt tillämpa de avtalsregler som offentliga upphandlare har laglig rätt att ställa krav på. Det gäller exempelvis regler om ob- och övertidsersättningar, arbetstidsregler, semesterersättningar och traktamenten i det kollektivavtal som styr arbetet i den bransch som upphandlingen gäller. Kravet gäller bara de anställda som utför de upphandlade arbetsuppgifterna.
- 2) Den andra ställer krav på att eventuella underentreprenörer omfattas av samma regler och att huvudentreprenören ansvarar för att underentreprenörer följer reglerna.
- 3) Den tredje anger att uppenbara brott mot reglerna leder till uppsägning av avtalet samt eventuellt skadeståndsanspråk. Kommunen kan kräva kompensation för de merkostnader som en ny upphandling innebär.
- 4) Den fjärde gäller kontroller. Företaget förbinder sig att visa relevanta handlingar för de kontrollanter som kommunen väljer att anlita. Även underentreprenörer kan kontrolleras.

Kontrollerna kan utföras av fackliga företrädare från de fackförbund som tecknat avtal för den aktuella branschen, om upphandlaren så önskar. De fackliga organisationerna erbjuder kommunerna kostnadsfria kontroller.

Vita jobb bygger på att LO och de ansvariga facken förser upphandlare med avtalsinformation som anger det legala utrymmet för socialt inriktade krav. Urvalet ska vara så utformat att upphandlaren kan känna sig trygg i att upphandlingsunderlagen inte kommer att bedömas som stridande mot EU-rätten, men samtidigt så omfattande att de säkrar att företagen som lägger anbud måste konkurrera på likartade villkor och erbjuda anständiga anställningsvillkor.

Någon annan metod att säkra sådana villkor finns inte.

Lika viktigt är att kräva att huvudentreprenörer ansvarar för sina underentreprenörer. Utan det ansvaret kan huvudentreprenörer kringgå det första kravet på kollektivavtalsenliga villkor. Därmed kvarstår också problemen med exploatering och osunda konkurrensvillkor.

All erfarenhet pekar också på att det måste finnas tydliga sanktionsmöjligheter gentemot de företag som struntar i att följa de regler som de själva har bundit sig för att följa. Varje annan hållning blir ett svek mot de företag och den personal som lagt anbud men missat jobbet för att andra företag gett löften som de inte tänker hålla.

Även andra sociala krav går att ställa på den som får ett offentligt uppdrag. Malmö har i sina kontraktsvillkor skrivit in att entreprenören i sex månader ska anställa en långtidsarbetslös person som anvisas av Jobb Malmö. Även meddelarfrihet, antidiskrimineringsklausuler, förenklingar för småföretag att delta, etiska villkor i upphandling, krav med särskilt fokus på hållbar utveckling i främjande av ekologiska och rättvist producerade produkter kan tas upp som villkor i Malmös upphandlingar.

Grundpelare mot ekonomisk brottslighet

Det finns bestämmelser i LOU och LUF vilka innebär att leverantörer under vissa omständigheter ska uteslutas från en upphandling medan andra omständigheter får leda till uteslutning. Prövningen av anbuden görs utifrån de uteslutningsgrunder som anges i LOU och LUF. Uteslutningsgrunderna gäller både för upphandlingar under och över tröskelvärdena (15 kap. 13 § LOU och LUF).

En upphandlande myndighet ska bl.a. utesluta en leverantör om myndigheten får kännedom om att leverantören gjort sig skyldig till viss ekonomisk brottslighet. Brottslighet som ska leda till uteslutning beskrivs genom hänvisning till olika EG-rättsliga akter och syftet är att förhindra att en myndighet ingår avtal med leverantörer som dömts för viss brottslighet. Den brottslighet som avses är bl.a. bestickning, bedrägeri, penningtvätt och deltagande i kriminell organisation.

Skyldigheten att utesluta en leverantör uppkommer därmed enbart om en upphandlande myndighet får vetskap om att leverantören enligt en lagkraftvunnen dom är dömd för brott (10 kap. 1 § första stycket LOU och LUF). En kontroll av dessa uteslutningsgrunder behöver inte ske rutinmässigt utan enbart om det finns grundad anledning att anta att utslutningsgrundande brott föreligger. Myndigheten får vid misstanke begära att leverantören ska visa att någon sådan grund för uteslutning inte föreligger.

De omständigheter som får medföra uteslutning av leverantörer anges i 10 kap. 2 § LOU och 10 kap. 2-3 §§ LUF. Den upphandlande myndigheten har dock ingen skyldighet att enligt bestämmelsen utesluta några anbudsgivare.

En leverantör får bl.a. uteslutas om leverantören:

1. Inte fullgjort sina åligganden avseende socialförsäkringsavgifter eller skatt i det egna landet eller i det land där upphandlingen sker. Innan ett anbud antas bör myndigheten således kontrollera att leverantören är fri från skulder för svenska skatter och socialförsäkringsavgifter. Vilket bl.a. avser om leverantören är registrerad för redovisning och inbetalning av mervärdesskatt, innehållen preliminär A-skatt och arbetsgivaravgifter m.m. En leverantör kan alltså uteslutas från deltagande i en upphandling pga. restförda skatter och avgifter. Denna uteslutningsgrund möjliggör därmed en uteslutning av företag som inte konkurrerar på lika villkor. En upphandlad myndighet kan, för att få in uppgifter om hur svenska företag sköter hanteringen av sina skatter och avgifter, beställa Skatteverkets blankett ”Begäran om upplysningar vid offentlig upphandling” (SKV 4820).
2. Genom lagakraftvunnen dom är dömd för brott avseende yrkesutövningen.
3. Har gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen och den upphandlande myndigheten kan visa detta. En överträdelse av bestämmelserna om allvarligt fel i yrkesutövningen eller brott avseende yrkesutövningen kan bl.a. avse otillåten samverkan i samband med upphandling. Det är inte uteslutet att även vissa typer av skattebrott skulle kunna omfattas av dessa bestämmelser.
4. Är i konkurs eller likvidation, under tvångsförvaltning, är föremål för ackord, tillsvidare inställt sina betalningar eller är underkastad näringsförbud.
5. Är föremål för ansökan om konkurs, tvångslikvidation, tvångsförvaltning, ackord, eller annat liknande förfarande.
6. I något väsentligt hänseende har låtit bli att lämna begärda upplysningar eller lämnat felaktiga upplysningar som begärts med stöd av denna bestämmelse.

En myndighet får undersöka och begära in upplysningar som avses i denna bestämmelse. Det är slutligen leverantören som måste visa att något missförhållande inte föreligger.

Upphandlingsreglerna kan alltså aktualisera uteslutning av leverantörer, däremot är det inte möjligt att med hjälp av nuvarande lagstiftning utesluta dennes underleverantörer från upphandlingen. Kraven på underleverantörerna måste ställas via huvudentreprenören.

Idag arbetar Upphandling Södertörn på följande sätt med de begrepp som läggs in i en Vita Jobb-modell.

Vita jobb begrepp**Hur Upphandling Södertörn arbetar**

Vi ska ha hela och rena leverantörer	Alla punkter nedan tillsammans säkerställer att vi anlitar hela och rena leverantörer.
Leverantörer ska betala skatter och avgifter	Genom kontroll mot Skatteverket i kvalificeringen ske kontroll av att leverantörerna betalar skatter och sociala avgifter för de 3 senaste månaderna. Kontroll sker även om leverantören har några skulder till SKV eller Kronofogdemyndigheten.
Leverantörerna ska inte vara skyldiga till eko-brott	Genom uteslutningsgrunderna i LOU har vi möjlighet att utesluta en leverantör som denne har begått ekonomisk brottslighet.
Vi ska arbeta för schysta löner för de som utför arbete i våra upphandlade avtal	Numera har vi lagstiftning där vi kan ställa krav på kollektivavtalsvillkor gällande arbetstid, lön och semester. Kollektivavtalsvillkoren ska vara från ett centralt kollektivavtal inom branschen man upphandlar inom. Vi har börjat kravställandet i skolskjuts och lokalvårdsavtal och ska påbörja det för byggbranschen.
Vi ska arbeta för andra bra arbetsvillkor för de som utför arbete i våra upphandlade avtal	Arbetstid och semestervillkor ställs enligt ovan beskrivning. Efter diskussion med Kommunal på central nivå har vi tagit fram branscher där vi ska ställa arbetsrättsliga villkor.
Leverantörerna ska arbeta för bra arbetsmiljö för sina anställda	Där det bedöms behövas ställs krav på att leverantörerna ska arbeta efter ett arbetsmiljöledningssystem. Vidare finns det med avtalsvillkor som säkerställer att leverantören ska följa de lagar och regler som gäller, där inkluderas arbetsmiljölagen.
Vi ska få in fackliga synpunkter i upphandlingsprocessen	Vi har påbörjat ett arbete med att säkerställa att vi förhandlar, enligt samverkan, med facken eller MBL:ar med berört fack där det behövs.
Vi ska ställa krav på ID 06	Detta ställs som krav i entreprenader idag
Leverantörerna ska arbeta med elektroniska personaliggare	Detta ställs som krav i entreprenader idag

Vänsterpartiet Haninges kritik

Vänsterpartiet Haninges kritik mot Upphandling Södertörn är följande:

- Man säkerställer inte att de krav man ställer på entreprenaden också gäller för underentreprenörer.
- Man undviker att ställa alla de kollektivavtalsvillkor man har rätt att ställa.
- Man ställer bara kravet i två av branscherna man upphandlar; skolskjuts och lokalvård. Vänsterpartiet kräver att man ställer kollektivavtalsvillkor i alla upphandlingar.
- Man saknar kontroller, som i Malmö, där berörd fackförening (eller annat ombud för kommunen) kontrollerar att de uppgifter entreprenören uppgett stämmer.

Även Stockholms kommun har för dålig kontroll av sina entreprenörer och dess revisorer har påpekat att utan kontroller kan man inte påstå att man bidrar till vita jobb genom den offentliga upphandlingen. Vita jobb-modellen måste genomföras som den gjort i Malmö, annars är det inte Vita jobb-modellen. Då är det något annat. Något sämre.

1.11 Sänk politikerlönerna

Om de avlönade politikerna i kommunen kunde hejda sig lite och kanske tycka att vi ska jämställa en kommunalrådslön med en riksdagsledamots lön skulle kommunen kunna spara 1,5 miljoner. En riksdagsledamots lön är baske mig inte dåligt. Vi har inte hört ett enda argument för varför en kommunalrådslön i Haninge ska vara högre än en riksdagsledamot. Även riksdagsledamöternas lön är för höga och bör sänkas. Politiker ska inte leva i en annan ekonomisk verklighet än vanligt folk. Så det finns goda skäl att sänka kommunalrådslönerna ännu mer än bara ner till riksdagsledamotsnivå men det är helt orimligt att kommunalråd ska tjäna mer än riksdagsledamöter gör. Det är dags att tygla egot om inte politikerföraktet ska bli allt mer utbrett.

		Nuvarande kommunalrådslön	Lön nedsatt till riksdagsnivå
Styret			
KSO	110%	987542	863280
Kommunalråd, kommunstyrelsens 1:e vice ordförande, socialnämndens ordförande (C)	80%	718212	627840
Kommunalråd, gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens socialnämndens ordförande (C)	50%	448883	392400
Stadsbyggnadsnämndens 1:e vice ordförande (MP)	30%	269330	235440
Hållbarhetsberedningens ordförande (MP)	20%	179553	156960
Grund- och förskolenämndens ordförande (S)	70%	628436	549360
Stadsbyggnadsnämndens ordförande (S)	60%	538659	470880
Kultur- och fritidsnämndens ordförande (MP)	50%	448883	392400
Äldrenämndens ordförande (S)	40%	359106	313920
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ordförande (S)	35%	314218	274680
Grund- och förskolenämndens 1:e vice ordförande (MP)	25%	224441	196200

Äldrenämndens 1:e vice ordförande (C)	25%	224441	196200
Socialnämndens 1:e vice ordförande (S)	20%	179553	156960
Deltidsengagerad förtroendevald (S)	20%	179553	156960
Kultur- och fritidsnämndens 1:e vice ordförande (S)	15%	134665	117720
Deltidsengagerad förtroendevald (S)	10%	89777	78480
Deltidsengagerad förtroendevald (C)	10%	89777	78480
MR-beredningens ordförande (C)	5%	44888	39240

Oppositionen			
Oppositionsråd, kommunstyrelsens 2:e vice ordförande (M)	100%	897765	784800
2:e vice ordf x 6 nämnder	60%	538659	470880
Oppositionens gruppleddare	100%	897765	784800
Summa		8394103	7337880
Besparing		- 1056223	
Sociala avgifter		- 331865	
Summa besparing		- 1388088	

Vad Vänsterpartiet Haninge vill på sikt

Kommunpolitiker ska både vara representativa för sitt parti och dess ståndpunkter och för folket. Jämfört med de flesta inom väljarkåren har kommunpolitiker, särskilt heltidsengagerade kommunalråd, mycket höga månadsersättningar. Det riskerar att skapa en förtroendeklyfta mellan de folkvalda ledamöterna och det folk de representerar.

Det finns dock starka argument för att arvodet ska vara förhållandevis högt. Ett någorlunda högt arvode minskar risken för att möjliga ledamöter avstår från att kandidera till kommunen p g a att det skulle innebära en inkomstminskning. Vidare ska beslutsfattare i Haninges högsta beslutande politiska organ vara omutbara; d v s inte kunna påverkas ekonomiskt för att fatta beslut i en viss riktning. Det är den egna övertygelsen och partiets politik som ska avgöra den enskilde ledamotens olika ställningstaganden, inte ekonomiska överväganden.

Vänsterpartiet Haninges politiska inriktning är att nivån på arvodet för ett kommunalråd på heltid fastställs till ett prisbasbelopp per månad, vilket i år är **44 800 kronor**. Det vore en rimlig nivå och att knyta det till prisbasbeloppet har också den påtagliga fördelen att arvodet inte skulle vara föremål för ständig diskussion och nya årliga beslut.

2 Tidigare politiska initiativ av Vänsterpartiet

Vi har som sagt tidigare drivit flera politiska frågor under mandatperioden och innan mandatperioden. Nedan följer ett antal frågor som vi drivit.

2.1 Sänkt inkomstkrav i Haninge Bostäder

Vi fick med oss Socialdemokraterna på tåget om att sänka inkomstkravet på hyreskontrakt för Haninge Bostäder.

[Hem och hyra](#) skriver om frågan:

“Förslaget kom från Nafi Cilgin (V) gruppledare för Vänsterpartiet i Haninge kommun, och med stöd av bland annat S så har Haninge Bostäder röstat igenom förändringen.

– Vi tyckte det var alldeles för svårt för ungdomar och de med låga inkomster att klara kraven och förhoppningsvis blir det lättare nu, säger Nafi Cilgin, som hoppas att fler kommuner och privatvärdar i Haninge också sänker sina krav.”

Vi är glada att vi fick igenom det här! De orimliga hyreskraven var ett stort hinder för vanligt folk att kunna få tillträde till en hyresrätt.

2.2 Fler billiga och klimatsmarta hyresrätter

I våra samtal med Socialdemokraterna så har vi fått dem att gå med på att satsa på [fler klimatsmarta och billiga hyresrätter vilket också kom med i Samarbetskoalitionens budget](#) förra året vilket gjorde att [vi röstade på den](#).

2.3 Rätt till heltid med deltid som en möjlighet

Många kvinnor tvingas att arbeta deltid. Alla måste kunna försörja sig på sitt arbete. Alla som vill ska ha rätt till heltidsarbeten. Kvinnor och män ska behandlas som unika individer och inte utifrån traditionella könsroller.

Vi har länge drivit på i frågan om rätt till heltid. Vi är glada för att det äntligen börjar röra på sig! Personal i flera förvaltningar har erbjudits att gå upp till heltid. Det tycker vi är positivt men vi vill att rätten till heltid alltid ska gällas, att det inte ska vara en engångsföreteelse.

2.4 Pilotprojekt om arbetstidsförkortning är uppe på banan

Ännu en sak som vi förhandlat fram är att genomföra ett pilotprojekt på arbetstidsförkortning på 30 timmars arbetsvecka inom äldrenämnden. Tyvärr så var [förslaget som lades fram i budgeten](#) ett förslag om att genomföra på en arbetsplats på de som är 55+. Vänsterpartiet har alltid förespråkade att arbetstidsförkortning ska göras för hela arbetsstyrkan på en hel arbetsplats. Annars kan det skapa spänningar inom arbetslaget och inte heller visa på tydliga förändringar.

Så uppdraget bör göras om och göras rätt. Det bör vara en hel arbetsplats, hela arbetsstyrkan i minst 2 år.

Men nu är frågan uppe på banan! Det är tack vare Vänsterpartiet. Och i vår egen budget (den här budgeten) så uppdrar vi till äldrenämnden att införa arbetstidsförkortning på två arbetsplatser.

2.5 Rätt för barn till heltid i förskola

Vi har länge drivit frågan om att alla barn ska ha rätt till heltid oavsett hur deras föräldrars livssituation ser ut. I våra samtal med Socialdemokraterna så har vi fått igenom att rätt till heltid ska genomföras. [De första stegen är tagna så nu kan barn till arbetslösa och studerande gå i förskolan 30 timmar i veckan](#) (jämfört med de tidigare 25 timmar).

2.6 Mål om minskad köttkonsumtion i kommunala kök

Vi i Vänsterpartiet har länge drivit frågan om minskad köttkonsumtion. Dels i riksdag och dels på kommunal nivå. Att Vänsterpartiet tycker att det är av största vikt att minska köttkonsumtionen framgår tydligt både av partiprogrammet och från ekoeko-rapporten.

Vänsterpartiet har i riksdagen lagt en motion om att minska köttkonsumtionen med 25% till 2025.

I Haninge har vi i flera år drivit frågan om minskad köttkonsumtion. Nu har vi äntligen fått igenom ett mål för minskad köttkonsumtion! **Målet är att minska köttkonsumtionen i kommunens verksamhet med 25% till 2022 (jämfört med 2017) i Haninge.** Det är inte riktigt hela vägen fram till den rekommenderade halveringen av köttkonsumtionen som WWF föreslår men en bit på vägen.

Det finns många skäl att jobba för en minskning av köttkonsumtion. De vanligaste är:

- Växtbaserad mat har lägre miljö- och klimatpåverkan än kött

- Den nivån på köttkonsumtion vi har idag är ohälsosam
- Väldigt många djur föds upp under stort lidande i livsmedelsindustrin
- Det går att föda fler personer med växtbaserad kost

Eftersom det var ett klimat- och miljöpolitiskt program vi tog fram ligger tonvikten på miljö- och klimatpåverkan.

För oss i Vänsterpartiet så är det viktigt att lyssna på vetenskapen och forskningen och låta den påverka politiken. Det gäller tyvärr inte alla partier. Moderaterna och Kristdemokraterna ville inte att vi skulle ha ett mål om minskad köttkonsumtion. Men det var tydligt i debatten att de inte kunde argumentera för sin sak och inte kunde avfärda de studier och rapporter som vi hänvisade till. Här följer lista med rapporter och utdrag som belyser köttkonsumtionens negativa miljö- och klimatpåverkan. (Alla fetmarkeringar är våra egna).

Köttkonsumtionens andel av utsläppen från livsmedel är betydande. Vegetabilier har generellt sett en betydligt mindre klimatpåverkan än kött. Den totala årliga konsumtionen av kött från gris, nöt och kyckling i Sverige ökade med mer än 50 procent under perioden 1990–2005 vilket lett till ökade utsläpp av växthusgaser. **Potentialen att minska köttets klimatpåverkan är större via minskad konsumtion än via ändringar i den svenska köttproduktionen och studier visar att matens klimatpåverkan kan halveras genom klimatsmarta val.** Den rekommenderade veckomatsedel för Haninge kommuns skolor innehåller en laktovegetarisk dag, men tillämpas inte i alla kommunens skolor. Enligt Haninge kommuns kostpolicy ska skolrestaurangerna sträva efter att erbjuda skoleleverna minst två lunchrätter att välja mellan, gärna ett laktovegetariskt alternativ, varje dag

[Haninge kommuns Klimat- och energistrategi](#)

Matens klimatpåverkan uppgår idag till omkring 1,8 ton koldioxidekvivalenter per person och år. Scenarier med minskad nötköttkonsumtion skulle kunna minska utsläppen till omkring ett ton år 2050 medan en helt **vegetabilisk kost skulle ge utsläpp på ner mot 0,3 ton**

[Hållbara konsumtionsmönster, Naturvårdsverket](#)

Vi i västvärlden behöver äta mindre kött för att utsläppen av växthusgaser från livsmedelsproduktionen ska minska. I synnerhet nötkött bidrar med stora utsläpp av växthusgaser. Vi behöver också äta mindre kött för att jordens resurser ska räcka till att producera mat åt alla. Det gäller alla köttslag. Köttkonsumtionen kan minskas genom att i första hand slänga mindre mat men även genom att äta mindre köttportioner eller kött mer sällan. Ur hälsosynpunkt behöver vi inte äta så mycket

kött som vi i genomsnitt gör i Sverige i dag. I stället kan vi ur såväl hälso- som miljösynpunkt öka intaget av vegetabilier. Dessutom går det åt mindre resurser om vi äter mer vegetabilier i stället för kött.

[Hållbar köttkonsumtion, Jordbruksverket](#)

Så nu har vi fått igenom ett väldigt tydligt mål vilket är en bra början. Det kommer behövas flera mål längs vägen, för vi kommer inte vara färdiga när vi har lyckats minska köttkonsumtionen med 25%, den behöver i alla minsta fall behöva halveras.

Och nu när vi har ett mål behöver vi konkreta åtgärder. En åtgärd är att fortbilda kökspersonal i vegetariskt, vegansk och klimatsmart matlagning. En annan är att införa vegonorm, dvs att det vegetabiliska valet ska vara förstahandsvalet och att man med så kallad "nudging" uppmuntrar folk att äta mer växtbaserat.

2.7 Mål om färdmedelsfördelning för klimatet och miljön

Den största utsläppskällan inom kommunens gränser är resor och transporter. 2/3 av utsläppen kommer därifrån. Därför är det roligt att vi har ordentliga mål för resor och transporter.

Vänsterpartiet var väldigt aktiva i framtagandet av det klimat- och miljöpolitiska programmet som nu är antaget av kommunfullmäktige.

Vänsterpartiet drev på hårt för att få ett mål för alla resor i Haninge (dvs inte bara de resor som kommunen som organisation gör, utan alla invånares resor). Det målet blev:

År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen.

Det är ett väldigt viktigt mål att få med! Om det visar sig att invånarna inte resor på så sätt att målet uppfylls så måste vi som kommun jobba politiskt för att göra det enklare och billigare att resa på ett hållbart sätt. Det här målet är tyvärr lågt sagt. Vi i Vänsterpartiet föreslog ett mer ambitiöst (men välbehövligt) mål som skulle innebära att år 2023 har bilåkandet minskat till till 30% av färdmedelsfördelningen. (54% 2015). Detta gick tyvärr inte igenom.

Nu är det viktigt att vi jobbar för att göra det enklare, billigare och mer trivsamt att gå, cykla och åka kollektivt och skapa incitament för folk att inte åka bil.

2.8 Ordentliga miljö- och klimatmål

Vänsterpartiet var representerade i Hållbarhetsberedningen och aktiva och drivande i framtagandet av det klimat- och miljöpolitiska programmet. [Vi fick in flera mål som inte hade kommit med om det inte vore för oss](#). Vi föreslog flera andra mål som tyvärr inte kom med. Men i slutändan så blev det ett bra program med tydliga mål.

Men nu är det viktigt att fortsätta arbetet och se till att de här målet uppfylls! Och då behövs det dels satsningar och det behövs skjutas till resurser. Men det behövs också att man har med sig de här målen i det fortsatta politiska arbetet och hänvisar till målen när det riskeras att röstas igenom andra politiska förslag som går på tvärs mot de mål vi beslutade om i det klimat- och miljöpolitiska programmet.

2.9 Jämställd snöröjning

Historiskt sett har snöröjning skett genom att börja med de större bilvägarna och avsluta med cykelvägar, gångvägar och trottoarer. Män åker bil i större utsträckning medan kvinnor går, cyklar och åker kollektivtrafik mer. Därför missgynnas kvinnor i större utsträckning av det traditionella tillvägagångssättet för snöröjning.

Därför la vi i Vänsterpartiet en motion om att införa jämställd snöröjning. Det innebär att man börjar med gång- och cykelvägarna och tar bilvägarna sen. Det har gjorts i Karlskoga och det gynnar framför allt kvinnor, eftersom resvaneundersökningar visar att fler kvinnor än män går, cyklar och åker kollektivt.

2.10 Förbud för vilda djur på cirkus

Cirkusens verksamhet bygger på att den befinner sig på resande fot, och på att djuren gör konster för publiken. Båda dessa faktorer kan bidra till problem för djuren.

Resandet och de omständigheter som transporten innebär kan orsaka stress hos djuren och deras utevistelse blir begränsad till tillfälliga inhägnader. De konster som djuren förmås att göra är ofta onaturliga för dem, och kan i vissa fall ge skador.

Internationellt har allt fler länder inrättat, eller är på väg att inrätta, förbud för utnyttjandet av alla djur på cirkus. Några exempel är: Brasilien (regionala förbud), Bolivia, Bosnien Hercegovina, Cypern, Grekland, Malta och Mexiko. I flera andra länder har vilda djur förbjudits.

Vänsterpartiet la en [motion om att förbjuda vilda djur på cirkus](#). Flera partier var positiva till motionen och den skulle kunna ha röstats igenom. Men för Moderaterna och Liberalerna föll det på formulering av att-satsen:

att ingen kommunal mark i Haninge kommun upplåts till cirkusar som i kommersiellt syfte utnyttjar vilda djur

(Som om det finns cirkusar som inte bedrivs kommersiellt). Så nu har vi gjort en ny motion! Formuleringen i att-satsen är nu:

att ingen kommunal mark i Haninge kommun upplåts till cirkusar som utnyttjar vilda djur

Så får vi hoppas att den här motionen går igenom.

3 Vänsterpartiets politiska utgångspunkter

Vänsterpartiet lägger en budget för 2019-2020 som är helt utan nedskärningar och utan skattehöjningar. Vi är det parti som mest vill fokusera och utveckla den kommunala verksamheten i Haninge. Målet är inte nått förr än kommuninvånarna, personalen och de som använder kommunens tjänster är nöjda.

Budgeten består av två delar; en driftsbudget och en investeringsbudget.

Vänsterpartiets driftsbudget innebär att kommunen sätter ett lägre överskottsmål och på så sätt får Vänsterpartiet mer pengar till den kommunala verksamheten än Samarbetskoalitionen, Trepartialliansen samt Sverigedemokraterna. Vänsterpartiets investeringsbudget är också något högre än andra partiers. Vi tycker att man ska passa på att göra de nödvändiga investeringarna när räntan är så pass låg, så att kommunen i många fall får låna till minusränta. Bland annat tidigarelägger vi investeringen av en ny F-9-skola i Jordbro, ett betydligt större Kultur- och föreningshus i Jordbro (om det gamla måste rivas) och ett Allaktivitetshus i Brandbergen.

Vad vill då Vänsterpartiet med Haninge kommun? Vi vill att Haninge kommun ska göra som det står att vi ska göra i Sveriges grundlag; Regeringsformen.

Regeringsformen – den grundlag i Sverige som anger statskick och är vår motsvarighet till konstitution – anger syftet med den offentliga verksamheten.

”Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt

ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.”

(Regeringsformen § 2)

Det här är kärnverksamheten i stat, kommun och landsting:

- Rätten till arbete
- Rätten till bostad
- Rätten till utbildning
- Rätten till social omsorg
- Rätten till trygghet
- Goda förutsättningar för hälsa
- Hållbar utveckling för en god miljö
- Delaktighet, jämlikhet och motverka diskriminering

En del partier i Haninges kommunfullmäktige har andra idéer om kommunens verksamhet. En del partier tycker att huvudmålet för kommunal verksamhet ska vara skattesänkningar. Andra tror att huvudmålet för Haninge ska vara regional statskärneutveckling eller att kommunen ska drivas som ett företag med stora överskottsmål som egenvärde. Ett tredje parti tror att huvudmålet för kommunal verksamhet är att hindra folk från att komma hit.

Vänsterpartiet i Haninge vill backa bandet och påminna om vad som är kärnverksamheten i kommunal verksamhet. Regeringsformen ger också kommunen rätt att ta ut skatt för att sköta dessa uppgifter och det är också dit pengarna ska gå.

3.1 Rätten till arbete

Det är idag 7,2 % arbetslösa i Haninge kommun. Vänsterpartiet står för full sysselsättning och arbete eller utbildning åt alla. Den övergripande arbetsmarknadspolitiken sköts inte av kommunen, men kommunen kan påverka den lokala arbetsmarknaden i stor utsträckning. Vänsterpartiet värnar bristyrkesutbildningarna i kommunen. Det finns brist på arbetskraft inom bygg, industri, maskinförare, kockar, undersköterskor och hemtjänstpersonal, enligt Arbetsförmedlingens senaste rapport. Vänsterpartiet tror det finns oerhört stor potential i sänka arbetslösheten genom att utbilda människor in i bristyrkena.

Norviks hamn

3 000 nya arbetstillfällen kan Norviks Hamn ge när den är fullt utbyggd. Kommunen bör redan nu föra dialog med Stockholms Hamnar om utbildning av hamnarbetare, lagerarbetare och annan personal inom logistik, så att många Haningebor blir aktuella för jobben i Norvik.

Haninge själv är en stor arbetsgivare med runt 4700 anställda och hur kommunen agerar som arbetsgivare påverkar den lokala arbetsmarknaden. Väljer man att agera som ett föredöme så får det effekt långt utanför den egna verksamheten, inte minst gentemot de privata utförare som konkurrerar om samma personal och på lång sikt kommer man att klara rekryteringsbehovet.

Albybergs industriområde

Vänsterpartiet vill vårda och utveckla industriområdena och infrastrukturen så man underlättar nyetableringar. Vi har idag många industriområden som sysselsätter många Haningebor; Jordbro industriområde med ca 4 000 anställda, Handens industriområde med 1900 anställda o s v. Vänsterpartiet stödjer utbyggnaden av Albybergs industriområde för som prognosmässigt visa på 2500 nya arbetstillfällen under etapp 1 och ytterligare 3500 arbetstillfällen etapp 2.

3.2 Rätt till bostad

Den nuvarande bostadspolitiken i Haninge har som övergripande mål att Handen ska vinna priset ”Årets stadskärna”. Det har styrt byggandet mot bostadsrätter och dyra hyresrätter.

Vänsterpartiet tycker inte fina priser är det viktigaste. Det viktigaste är att det byggs billiga och klimatsmarta hyresrätter.

Fel social komposition?

Det finns också ytterligare en anledning till att kommunen styrs mot bostadsrätter och dyra hyresrätter. Man vill ändra på den sociala kompositionen i kommunen. Kommunen har för många arbetarstadsdelar och för få rikemansområden:

”Bostadssegregationen gör att kommuner i regionens perifera delar med relativt billiga bostäder får en ökande andel av regionens hushåll med svag betalningsförmåga på bostadsmarknaden. Därmed riskerar kommunen att få bära ökande andel av regionens kostnader för dessa hushåll..”

Har man en kommun med för billiga bostäder kommer man få för många fattiga i kommunen. Så kommunens bostadsstrategi handlar mycket om att spela Svarte Petter med andra kommuner med Storstockholms låginkomsttagare som insats.

Bostadssegregationen

Bostadssegregationen är ett problem. I Haninge kommuns bostadsstrategi talar man lite föraktfullt om ”svenskglesa” ”fattigdomsfickor”. Vänsterpartiet tror inte att det är ”för få svenskar” i ett bostadsområde som skapar sociala och ekonomiska problem eller, å andra sidan, att ökad ”svenskhet” i en stadsdel skulle ”bota” sociala och ekonomiska problem. Man ger ”svenskheten” en magisk innebörd, som är ovärdig en upplyst politisk diskussion. Nuvarande kommunala bostadsstrategi är som en dålig pamflett från 30-talet.

Om alla ges rätt till arbete och studier, att det finns samhällsnärvaro i stadsdelen; vårdcentral, bibliotek etc., att det finns bra tillgång till fritidsaktiviteter och friluftsliv, så kommer alla stadsdelar må bra oavsett människors bakgrund.

Det finns partier som vill stänga Haninge och bara släppa in de som man tror kommer bidra med mest skatteintäkter och de som är födda i Sverige. Det är partier som är öppet rasistiska och partier som är högerpopulistiska. Deras förakt mot människor förklarar också deras inställning till billiga hyresrätter, minskade inkomstkrav på hyreskontrakt, satsningar på utsatta grupper och mycket annat.

I Vänsterpartiets Haninge däremot är alla välkomna i kommunen oavsett bakgrund och oavsett social status.

Bostadsbrist på billiga hyresrätter

Den nuvarande bostadsstrategin är en återvändsgränd. Även kommunens Socialförvaltning medger att den snarare ökar de sociala problemen i kommunen, än minskar dem. Inför budgeten 2019 skriver Socialförvaltningen: *”Det råder brist på tillgängliga bostäder i Haninge liksom i övriga länet. Det är känt att trångboddhet och bostadslöshet också ofta leder till sociala problem.”* Bristen på billiga bostäder driver också upp de sociala kostnaderna för kommunen.

I Vänsterpartiets Haninge bygger vi de bostäder som de allra flesta efterfrågar; billiga hyresrätter. Vänsterpartiet har som mål att 50 % av nyproduktionen ska vara billiga hyresrätter. Ett första steg är taget av Vänsterpartiet Haninge som drivit igenom att det varje

år ska byggas 200 billiga och klimatsmarta hyresrätter, 2018 ska planerna för de första bli klara. Men vi bygger också blandat och integrerat. I alla stadsdelar ska alla former av boenden finnas. Vi mår bättre, tilliten ökar och den ömsesidiga förståelsen mellan människor blir större om vi lever sida vid sida, även om vi är olika och har olika bakgrund.

Vänsterpartiet tog initiativet som 2017 ledde till att Haninge Bostäder sänkte inkomstkravet för att bli godkänd som hyresgäst. Kravet var tidigare att hyresgästen skulle ha en inkomst som var tre gånger så hög som hyran. Det kravet gjorde att många diskvalificerades som hyresgäster trots att de skulle ha råd med hyran. Det nya kravet säger att det räcker att ha en inkomst som täcker hyra plus existensminimum. Nu kan fattigpensionärer, låginkomsttagare, studerande, sjuka och arbetslösa lättare få tillgång till den grundläggande rätten till bostad. Vi önskar att även privata värdar ska ändra sina inkomstkrav i samma riktning.

Vi bygger också kollektivhus; gärna blandade boende för ungdomar och äldre för gemenskap mellan generationerna.

Bygga hållbart

Vi bygger också hållbart. Vi ska utnyttja den senaste klimatsmarta tekniken, materialen och energisnåla metoden. IVL Svenska Miljöinstitutet har tillsammans med Sveriges Byggindustrier gjort jämförande studier med livscykelberäkningar av klimatpåverkan för ett nyproducerat flerbostadshus med massiv trästomme respektive betongstomme, som stomme har trä har en tydligt lägre klimatpåverkan än betong. Utvecklingen av solceller har gjort att priserna har sänkts. Därför vill Vänsterpartiet att Haninge installerar fler solceller på kommunägda fastigheter, Den nya skolbyggnaden på Fredrika Bremers Yrkesgymnasium är nästan självförsörjande på värme och i längden kommer liknande investeringar leda till både lägre driftskostnader och mindre klimatpåverkan.

Självklart ska alla nyproducerade bostäder byggas med full tillgänglighet för att inkludera alla oavsett om en har en funktionsnedsättning eller ej.

3.3 Rätten till utbildning

Det svenska skolsystemet är i kris. Fallande kunskapsnivåer i internationell jämförelse och en växande grupp som inte klarar en grundläggande utbildning utgör ett svek mot hundratusentals människor och ett tydligt långsiktigt hot mot det svenska välfärdssamhället. Det behövs en uppgörelse med kommersialisering, segregation och ogenomtänkt

decentralisering av skolsystemet. Strävan efter likvärdighet i skolan är både en avgörande demokratisk princip och en konkret förutsättning för god kunskapsförmedling. För att kunna vända utvecklingen måste den fria etableringsrätten för privata skolor upphöra och skolan avkommersialiseras. Skolans kommunalisering har inte skapat, men bidragit till att fördjupa problemen. Därför bör huvudmannaskapet för skolan återgå till staten. Skolpengssystemet behöver ersättas med en fördelningsmodell som leder till att mer av resurserna riktas dit behoven är som störst.

Pedagogik måste ha stöd i fakta

Skolans organisering och läroplanernas inriktning utgör på en övergripande nivå ett uttryck för samhällliga värderingar och politiska viljeinriktningar. Men det är viktigt att skolpolitik och pedagogik har stöd i fakta och en levande vetenskaplig diskussion. Den på många sätt artificiella motsättning mellan faktakunskaper och analytisk helhetsförståelse som har präglat många politiska debatter om skolan, behöver träda tillbaka till förmån för en helhetssyn på lärande och kunskap. Lärarkårens roll som yrkeskunniga kunskapsförmedlare behöver värnas. Det kräver en styrning av skolan som är tydlig på läroplans- och resursfördelningsnivå, medan de byråkratiska kontrollregimer som kringskar lärarnas autonomi som pedagoger aktivt behöver motas tillbaka.

Vidareutbildning

Möjligheten att i vuxen ålder kunna vidareutbilda eller omskola sig har stor betydelse både för den enskilda och för samhället i stort. Med möjlighet till utbildning blir man mindre utbytbar och får en starkare ställning gentemot. Ett väl utbyggt utbildningssystem behövs för att hantera strukturomvandlingar och för matchningen på arbetsmarknaden. För Vänsterpartiet är högskoleutbildning viktig för såväl allmän bildning och kritiskt tänkande som för utvecklandet av samhället i ett alltmer komplicerat arbetsliv. Därför ska all högre utbildning i Sverige vara avgiftsfri. Vänsterpartiet motsätter sig också alla försök att privatisera universitet och högskolor.

3.4 Rätten till social omsorg

De flesta i Sverige har fått det bättre. Men de ekonomiska klyftorna ökar och den grupp som har det sämst ligger kvar på samma nivå eller har fått det sämre. De sociala klyftorna blir allt större och var en bor och vad ens föräldrar tjänar får allt större betydelse för de barn som

växer upp nu. Skillnaderna i hälsa ökar och hur friska vi är och hur lång livslängd vi har beror på hur mycket vi tjänar och var vi bor.

Under den borgerliga regeringens år vid makten försämrades många av de utjämnande stödsystem som byggts upp under de sista decennierna. Sedan regeringsskiftet har vänsterpartiet i samarbete med regeringen fått igenom flera viktiga reformer för att stärka exempelvis a-kassan, sjukförsäkringen, höjt underhållsstödet och barnbidraget, höjt tandvårdsstödet, infört gratis tandvård för unga upp till 23 år, gratis medicin för barn avgiftsfria vårdbesök för äldre och glasögonbidrag för barn och unga etc. Tio årliga välfärds miljarder kommer att göra skillnad i sjukvården, skolan och omsorgen.

Dessa reformer behövs för att nå jämlikhet i livsvillkor. Vi har en bostadsmarknad som tyvärr blivit en marknad där bara de rika har råd att bo. Vänsterpartiet har drivit på för ett ökat byggande eftersom vi anser att bostad är en social rättighet. Människor som förut kunde få ett andrahandskontrakt på bostadsmarknaden eller ett socialt kontrakt blir utan då konkurrensen på bostadsmarknaden är hård. Den som förut kunde klara av ett arbete slås ut när arbetsmarknaden är slimmad. Det som förut betraktades som sociala problem, som arbetslöshet och bostadslöshet, som därmed kan lösas med socialpolitiska reformer ses efter åtta år med borgarna vid makten som individens egna problem. I stället för att söka strukturella lösningar läggs ansvaret på individen. ”Det egna ansvaret” är ett mantra som har genomsyrat den socialpolitiska debatten. Vi vill fortsätta arbetet med att föra tillbaka den socialpolitiska diskursen till att åter handla om hur en stark välfärd gör samhället till ett jämlikt land där vi tar ansvar för varandra.

Den nedmontering av socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen som den borgerliga regeringen genomdrev har flyttat över ansvaret till kommunerna och belastningen på socialtjänsten har därmed ökat. Inom socialtjänsten har en omfattande kris utlösts och ekonomiska intressen har bidragit till en ideologisk förskjutning mot att lägga ansvaret på individen. Detta har ökat pressen på människor som redan befinner sig i en utsatt situation. Förutom de välfärdsreformer som gjorts har också Vänsterpartiet bidragit till att förstärka resurserna till socialtjänsten med 250 miljoner kronor årligen för att kunna stärka bemanningen, samt till satsningar på kompetens och kvalitet.

Svårt att uppfylla mål och principer

Det finns ett antal mål och principer som stadgas i socialtjänstlagens inledande målparagraf. Ett exempel på detta är att socialtjänsten ska arbeta förebyggande. Tyvärr saknas i dag möjlighet för socialarbetare att arbeta förebyggande och de resurser som finns måste i stället läggas på individuella akuta lösningar. När det gäller t.ex. boende har inte socialtjänsten så mycket att erbjuda de hemlösa och bostadslösa som söker hjälp. Socialtjänsten har inte heller skyldighet att tillhandahålla bostäder, men har däremot ansvaret för akut bostadslöshet, ingen

ska behöva sova utomhus. Det gör att dyra placeringar på härbärgen, vandrarhem och hotell ökar, även för hemlösa barnfamiljer som numera bor långa perioder på vandrarhem då socialtjänsten saknar alternativ. Avsaknaden av det förebyggande arbetet gör insatserna både dyrare och mer kortsiktiga. Ibland får en person med beroendeproblematik behandling men har ingenstans att bo efter att den är avslutad och återfaller ofta i missbruk.

Helhetssyn är en viktig princip i socialtjänstlagen som socialarbetare ska jobba utifrån. Tyvärr ser det inte alltid ut så i praktiken eftersom socialtjänsten är uppdelad i enheter utifrån olika sociala problem. Om någon har flera olika problem finns ingen som har helhetssyn och därmed kan ta ansvar för helheten. Om alla enheter också har egen budget vill ofta ingen ta ansvaret då det medför en kostnad och personer riskerar att bli skickade mellan olika enheter.

En annan princip som är viktig är den om ”barnets bästa” Socialtjänsten ska alltid ha ett barnperspektiv när barn är inblandade. Vad det innebär att ha ett sådant perspektiv finns det inga givna svar på och de som arbetar med utsatta barn måste i varje fall göra en avvägning mellan olika faktorer. Dessvärre ges socialarbetare inte alltid den tid som behövs för att göra dessa barnkonsekvensanalyser.

Barnperspektivet har också olika tyngd enligt nuvarande lagstiftning. När det rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. I övrigt ska barnets bästa beaktas. När det gäller t.ex. ekonomiskt bistånd har Socialstyrelsen utrett barnperspektivet och kommit fram till att det finns stora brister. Vad som anses vara barnets bästa är också olika inom socialtjänstens olika verksamheter.

Rättigheter och bemötande

Det kan vara svårt att få hjälp av socialtjänsten i dag. Många får avslag trots att de har behov av såväl insatser som hjälp med ekonomin. Tyvärr finns ingen nationell statistik över antalet ansökningar och andel avslag inom socialtjänsten, så det är svårt att veta både hur stort behovet är och hur många som nekas hjälp. Det är också svårt att veta om avslagen beror på resursbrist och strävan efter att hålla budget, men många socialsekreterare har vittnat om att de tvingas bryta mot lagen och att deras bedömningar inte tas på allvar om de kostar för mycket. Att kommunerna är självstyrande har många fördelar, men det gör också att stödet människor får varierar stort mellan olika kommuner.

Rättssäkerheten i socialtjänstens beslut har varit uppe för diskussion många gånger. Funktionen att både vara till hjälp och stöd för människor och att utöva myndighetsutövning är många gånger svår. Så länge alla får det stöd de vill ha uppstår ofta inget problem. Det är vid avslag och beslut om tvångsvård som rättssäkerhet kan uppstå. Ambitionen är att människor i kontakt med socialtjänsten ska vara delaktiga i de beslut som fattas och ha insyn i utredningen. Mycket sker skriftligt så har man svårt med språket eller att läsa blir kontakt

med myndigheter och domstolar mycket besvärlig. Människor som inte kan svenska ska få hjälp med översättning och tolkning, men får inte alltid det.

Många människor har kontakt med socialtjänsten upplever att de får bra hjälp men vissa beskriver dåligt bemötande, oförståelse och maktlöshet i mötet. Att utredas innebär att svara på många och kanske privata frågor om sitt liv. Det är viktigt att skapa trygghet i dessa situationer och personliga möten bör få ta tid. När resursbrist gör att dessa möten inte prioriteras kan bemötandet bli sämre och innebära att situationen blir otrygg. Manualstyrda frågeformulär blir styrande och relationen mellan människor i utsatthet och socialtjänsten riskerar att bli mycket ojämlig. Även om någon bara behöver tillfällig hjälp med ekonomi eller stöd kring sitt barn är utredningen ofta ingående.

Dessutom har vinstintresset blivit ett incitament för privata företag som numera genomför utredningar inom socialtjänsten, driver olika former av boenden för utsatta människor och annat av stor betydelse för människor i utsatthet. Pengarna hamnar hos privata företag i stället för att gå till det de var tänkta för.

3.41 Våra mål för det sociala arbetet

Socialtjänstlagens mål är bra och bör följas

Vår utgångspunkt är att sociala problem skapas av sociala orättvisor. Sociala problem är kopplade till hur samhället ser ut och åtgärdas därför bäst med lösningar på en samhälls nivå. Det är dock individer som drabbas av problemen och en del drabbas hårdare än andra. Socialtjänsten arbetar framför allt med individerna och det som erbjuds är individuella lösningar. Om någon är arbetslös arbetar socialtjänsten t.ex. med att stärka den individen för att få ett arbete. Det är bra men arbetslösheten är framför allt ett problem på samhällsnivå och om någon inte kvalificerar sig för något arbete på arbetsmarknaden behöver kanske marknaden förändras så att den inkluderar fler. När den nya socialtjänstlagen kom på 1980-talet var det också tänkt att socialtjänsten skulle verka både på en samhälls nivå och på en individnivå.

I Socialtjänstlagens portalparagraf beskrivs de mål som socialtjänsten ska arbeta mot. Målen är att på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Det stadgas också att socialtjänsten ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen samt ha uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden. Vänsterpartiet anser att lagen är väldigt bra och egentligen skulle det räcka med att säga att den ska följas. Men

p.g.a. strama ekonomiska ramar, styrsystem inspirerat av ”new public management” och en allvarlig kris inom socialtjänsten har socialtjänsten svårt att arbeta i enlighet med lagen. En handlingsplan bör tas fram som preciserar hur socialtjänstlagens mål om att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet ska uppfyllas och bli vägledande i socialtjänstens arbete.

Enligt socialtjänstlagen ingår det i socialtjänstens uppgifter att arbeta förebyggande och delta i samhällsplaneringen. Vi anser att det är en av hörnstenarna i det sociala arbetet. I de flesta av samhällets funktioner bör socionomers perspektiv tas med i utformningen. Socialtjänsten bör finnas med på kommunledningsnivå när nya bostäder och områden planeras. Vi behöver få bort det fokus som finns på att ändra individer och arbeta med socialt arbete som det är tänkt, ett arbete i skärningspunkten mellan människa och samhälle. En handlingsplan bör därför tas fram för hur socialtjänsten ska kunna arbeta mer förebyggande och delta i samhällsplaneringen.

Samtidigt som sakkompetens behöver finnas vill vi ha en socialtjänst som tar ansvar för helheten. I dag är socialtjänsten uppdelad i enheter utifrån olika sociala problem och samverkansproblem finns. Principen om helhetssyn som finns i socialtjänstlagen behöver tydliggöras så att den blir mer styrande i socialtjänstens arbete.

Översyn av socialtjänstlagen

Det pågår just nu en utredning om framtidens socialtjänst på uppdrag av regeringen. En översyn ska göras av socialtjänstlagen utifrån de problem som finns i lagens uppbyggnad och tillämpning. De grundläggande mål, principer och värderingar som präglar lagen idag ska ligga fast. Det gäller principerna om helhetssyn, kommunens yttersta ansvar, tillvaratagande av den enskildes resurser m.fl. där fokus bl.a. ska ligga på delaktighet, självbestämmande, integritet och rättssäkerhet. Principerna ska ligga till grund för den människosyn som ska gälla inom socialtjänsten.

Vänsterpartiet välkomnar denna utredning och dess fokus på rättssäkerhet och jämlikhet och likvärdighet. Det är också bra att utredaren ska lämna förslag som främjar långsiktigt förebyggande arbete som minskar behovet av individuella insatser. Det blir dock problematiskt att utredningen inte får komma med förslag som medför kostnader, det kan göra det svårt att förändra det nuvarande arbetssättet. Att t. ex. arbeta både förebyggande och på det individuella sätt man gör idag med befintliga resurser kommer att bli svårt för kommunernas socialtjänster. Utredningen är inte heller parlamentarisk, vilket medför att den riskerar att inte få den tyngd som krävs. Översynen av socialtjänstlagen bör vara parlamentarisk och kravet på att förslagen inte får medföra kostnader bör tas bort.

En jämlik socialtjänst

Trycket på socialtjänsten har blivit högre i takt med att socialförsäkringssystemet och övriga välfärdssystem försämrats. Samtidigt har det tillkommit politiska mål för socialtjänsten både genom lagstiftning och från kommunens socialnämnd. Det kan handla om att sätta upp tidsgränser för hur lång utredningstiden får vara, men att inte tillse att det finns tillräckligt med socialekreterare för att hålla tidsramen. De senaste åren har förutom kraven på handläggning även lagkraven på mottagande av t.ex. våldsutsatta kvinnor och ensamkommande barn skärpts. Det är tydligt att det tillkommit en mängd arbetsuppgifter till socialtjänsten i och med detta.

I Karlskrona kommun gjorde socialförvaltningen en utredning av resurserna i förhållande till lagstiftning och politiska mål för verksamheten. Man kom fram till att resurserna var för små i förhållande till det som man var lagstadgad att göra och de politiska målen i kommunen. Personalen var för få i förhållande till de antal ärenden som kom in och förvaltningen kom fram till att man under dessa förhållanden inte kunde följa lagen och nå målen utan att få en förstärkning av antal tjänster. Man räknade ut hur många tjänster som behövdes ytterligare för att nå målen. Detta anser vänsterpartiet är ett föredömligt sätt att kartlägga skillnader mellan resurstilldelning till socialtjänsten och de lagstadgade och kommunpolitiska mål som finns. Vi vill att Haninge ska göra en sådan kartläggningar.

Det finns också en del hinder för kommuner att samverka mellan varandra och med landstingen. Vissa kommuner är så små att de inte kan täcka alla områden och behöver samverka för att leva upp till lagen. Det behövs därför lagstiftning som underlättar för kommuner att samverka för att ta till vara kompetens på bästa sätt och för att uppnå hög kvalitet i alla kommuners socialtjänst.

Kommunerna är självstyrande och socialtjänsten har på många håll arbetat fram lokala modeller för hur arbetet bedrivs. Det kan naturligtvis behövas utifrån de olika lokala förutsättningar som finns. Men det blir svårt att uppnå jämlikhet mellan kommunernas socialtjänster. Som det är i dag går det knappt att undersöka om det finns jämlikhet inom socialtjänsten. Vårdanalys (PM 2016:2) gjorde en förstudie för att belysa förutsättningarna för att analysera om det finns omotiverade skillnader mellan olika grupper i befolkningen vid bemötande, bedömning och av insatser på socialtjänstens område. De kom fram till att kunskapsläget överlag är bristfälligt, och att det har gjorts väsentligt färre jämlikhetsanalyser av socialtjänsten än av hälso- och sjukvården. Frågorna om jämlikhet och jämställdhet inom socialtjänsten utgör inte heller något etablerat forskningsområde. Det finns inte någon nationell statistik att utgå ifrån då alla kommuner har sina egna datasystem. I syfte att åstadkomma en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst bör det också gå att jämföra t. ex. restriktivitet och generositet i beslut som fattas av socialtjänsten i olika delar av landet. Det måste också finnas en förutsägbarhet i besluten, den enskilde ska kunna förutse när denne kan

förvänta sig hjälp. Med anledning av detta bör det utredas hur nationell statistik kan tas fram så att en jämlikhetsanalys av socialtjänsten kan göras.

En socialtjänst baserad på kunskap

Det är viktigt med kunskapsstyrning av socialtjänsten. Den ska inkludera högskolor och universitet, såväl forskning som grundutbildning. I socionomutbildningen i dag inkluderas inte kunskap om metoders effekter tillräckligt mycket i grundutbildningen. Både socialtjänstens arbete och socionomutbildningen bör vara forskningsförankrade för att alla ska få tillgång till de insatser som visat sig fungera bäst.

Universitetens forskning inom området socialt arbete används inte i socialtjänstens arbete i tillräckligt hög grad. Forskningsstiftelsen Forte som bedriver forskning inom områdena hälsa, arbetsliv och välfärd menar att det tar mycket lång tid innan forskningen tillämpas inom socialtjänstens arbete. Med mycket skilda metoder och utbud av insatser finns en risk för att ojämlikhet uppstår mellan människor som söker hjälp i olika kommuner. Därför bör en handlingsplan tas fram kring hur socialtjänsten ska arbeta mer forskningsförankrat.

Ett område där kunskapen behöver bli bättre inom socialtjänsten är kring mäns våld mot kvinnor. Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet arbetar på regeringens uppdrag med att höja kunskapen på nationell nivå om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. De anordnar fortbildning till de som arbetar inom t. ex. socialtjänst samt kurser på universitetsnivå. Utbildningarna är frivilliga och riktar sig till studenter och yrkesverksamma som möter våldsproblematiken i sitt arbete.

Lagstiftningen har förtydligats så att socialtjänsten har ett stort ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn. Uppdraget slår även fast att våldsutsatta kvinnor som söker stöd och hjälp ska få det oavsett i vilken kommun de bor. Utvärderingar har visat att det finns skillnader i vilken hjälp våldsutsatta kvinnor och deras barn får beroende på var de bor. Av Socialstyrelsens enkätundersökningar bland kommunerna framgår att de flesta har information för våldsutsatta kvinnor även om informationens omfattning och utformning varierar. En majoritet av kommunerna handlägger ärenden i enlighet med gällande lag. Brister finns dock i stödet till särskilt sårbara våldsutsatta kvinnor såsom kvinnor med missbruksproblem, funktionsnedsättning, utländsk bakgrund och personer i samkönade relationer. Det föreligger även brister i olika kommuner, bl.a. när det gäller kunskap om problemens omfattning samt rutiner för samverkan både inom och mellan kommuner.

Kunskap rörande hedersrelaterat våld har generellt förbättrats i kommunerna. Samma studie fastslår att det är viktigt att kommunerna har uppföljningsbara mål, kunskap om förekomst av

våld samt kompetensutveckling för personalen. Mot denna bakgrund bör en strategi arbetas fram angående hur socialtjänsten kan ges tillräcklig kunskap om mäns våld mot kvinnor.

En rättssäker handläggning

De flesta beslut enligt socialtjänstlagen går att överklaga. I de fall som gäller tvångsvård får personen rätt till advokat, men i övrigt finns ingen rätt till rättsligt stöd. Socialtjänsten har jurister som bistår handläggarna om ärendet går till domstol. Socialtjänsten är skyldig att hjälpa till att överklaga, vilket personer sällan informeras om. Det kan också vara svårt att som socialsekreterare argumentera mot sitt eget beslut. För att få rätt i domstol krävs dock en rättslig kunskap och argumentation. Socialtjänstlagen är en s.k. ramlag, så det räcker inte heller att läsa den då den bara bestämmer ramarna, detaljbesluten finns att hitta i prejudikat och liknande, vilket inte är så lätt för gemene person.

Allt som skrivs om personer i kontakt med socialtjänsten ska i journalanteckningar skrivas på ett neutralt sätt. Missförstånd och feltolkningar kan dock lätt uppstå. Den som utreds har rätt att under utredningens gång ta del av journalanteckningar och pågående utredning och inkomma med rättelse om hen vill. Om detta inte sker riskerar myndighetsutövningen att förlora sin rättssäkerhet. Inom framför allt ekonomiskt bistånd där det varje månad sker minst en ny utredning och nytt beslut är det inte alltid som besluten kommuniceras. Vid avslagsbeslut ska alltid skriftligt beslut ges, men det sker inte alltid.

Dessutom är ofta besluten och informationen skrivna på ett krångligt byråkratiskt språk och alla som har varit i kontakt med någon myndighet vet att det kan vara svårt att förstå vad som står. Då socialtjänsten har fått mer att göra kommuniceras de flesta beslut numera endast skriftligt och att få kontakt med en socialsekreterare för att fråga om innehållet kan vara svårt. I dag finns många människor som har ett annat modersmål än svenska. Trots att det finns regler om att enskilda har rätt till tolk och översättning vid behov skickas de flesta beslut ut på svenska. Även till dem som är helt nyanlända till Sverige. Det gör att anhöriga och barn får hjälpa till i myndighetskontakter, vilket urholkar rättssäkerheten och försätter anhöriga i svåra situationer, speciellt barn.

Med anledning av ovanstående bör det utredas hur människors behov av stöd i myndighetskontakter och socialrättsliga frågor kan tillgodoses för att förbättra rättssäkerheten.

En väl fungerande tillsyn

Det är viktigt att människor har någonstans att vända sig om de blivit felbehandlade av myndighetsutövande instanser som socialtjänsten. Det är några av de mest utsatta grupperna i samhället som har kontakt med socialtjänsten och det är viktigt att det finns en fungerande

tillsyn. För ett antal år sedan övergick tillsynen av socialtjänsten från Socialstyrelsen till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Dit kan alla vända sig som har klagomål på såväl myndighetsutövningen som enskilda verksamheter. Myndigheten har också tillsynsansvar för verksamheter som har t.ex. HVB-hem, äldreboenden, missbruksvård m.m.

För barn finns det inte någonstans att vända sig för att klaga. En genomlysning som Nätverket för barnkonventionen gjort visar att inga klagoinstanser är anpassade för ett enskilt barn att föra fram klagomål och få stöd i den processen. FN:s barnrättskommitté har gett Sverige återkommande kritik kring att det inte finns någon tillgänglig instans dit barn och unga själva kan vända sig utifrån sina rättigheter i barnkonventionen.

Antalet klagomål på socialtjänsten till IVO har ökat stadigt de senaste åren – sedan 2011 med nära 25 procent. Merparten av de anmälningar och klagomål som har kommit till IVO rör socialtjänstens myndighetsutövning. Det handlar främst om rättssäkerhet, bemötande och dokumentation. 2016 utreddes ca en femtedel av klagomålen. Endast ett fåtal av besluten IVO fattar leder till någon åtgärd (Tillsynsrapport IVO 2016). De brister som inspektörerna identifierar rör ofta konkreta och observerbara aspekter, ofta med koppling till frågor om hur dokumentationen sköts. Detta indikerar att tillsynen skulle kunna vara ett ännu bättre medel för att kontrollera och styra socialtjänstens myndighetsutövande.

Det är viktigt att det finns en väl fungerande tillsyn av socialtjänsten, speciellt när socialsekreterare själva vittnar om att de inte kan följa lagen p.g.a. bristande resurser. Det bör utredas hur tillsynen och uppföljningen av socialtjänsten kan förbättras.

Inför lex realia för att visa på konsekvenser av beslut

Strukturella problem hamnar i socialtjänstens knä trots att denna många gånger inte har möjligt att hantera frågorna och inte heller får resurser att göra detta. Vid brister i myndighetsutövning och utförande inom det sociala arbetet riktas ofta kritiken mot den enskilde socialarbetaren. När de anställda påvisar bristen på resurser blir svaret ofta att både budgeten ska hållas och socialtjänstlagen gälla – vilket i många fall inte går att kombinera.

Fackförbundet Vision har arbetat fram ett system där professionens bedömning blir tydlig. De kallar systemet lex realia och det bygger på att socialarbetare måste ges formella möjligheter att föra fram sin professionella bedömning både när det gäller situationer kring enskilda personer, konsekvenser av politiska beslut, konsekvenser av förändringar och utvecklingstendenser i samhället. Lex realia innebär en skyldighet och rättighet för socialarbetaren att uttrycka sin professionella bedömning och tydliggör det politiska ansvaret. Möjligheten att införa lex realia bör därför utredas.

Bättre bemötande

För att människor ska känna sig trygga och hjälpta är bemötande en mycket viktig faktor. Det är därför viktigt att det i arbetet finns en medvetenhet om maktförhållandet som finns mellan dem som söker hjälp och dem som arbetar. Socialsekreterare behöver få mer tid till reflektion för att bl.a. kunna diskutera problem kring ojämlikhet i maktförhållandet i samband med bemötandet av människor.

Anmälningarna till Inspektionen till vård och omsorg (IVO) har ökat med nära 25 procent på fyra år. Många av dessa anmälningar rör dåligt bemötande. Det saknas nationella undersökningar om hur människor upplever kontakten med socialtjänsten. Vikten av ett brukarperspektiv brukar lyftas i dessa sammanhang. Det är viktigt att försöka ringa in vad som händer i de möten som uppstår mellan socialsekreterare och enskilda. Att det finns ett maktförhållande är ofrånkomligt, men att arbeta mot socialtjänstlagens mål om delaktighet, självbestämmande och integritet är viktigt. Det är viktigt att undersöka vad som kännetecknar ett bra bemötande, vad som är människors förväntningar på socialtjänsten och vad som handlar om handläggningsrutiner som kan förbättras. Det är mycket som kan spela in i upplevelsen av bemötandet, t.ex. hur väntrummen är utformade, hur man blir emottagen i receptionen, hur socialsekreteraren tar emot etc. Med anledning av detta bör en nationell undersökning initieras av hur människor i behov av hjälp från socialtjänsten upplever hjälpen och bemötandet.

En tillgänglig socialtjänst

Många upplever att det är ett stort steg att söka hjälp från socialtjänsten. Det är också krångligt att få hjälp då det alltid behövs ett biståndsbeslut först. Ett beslut innebär myndighetsutövning och det går då inte att t.ex. vara anonym. Det bör därför utredas hur trösklarna för att söka och få hjälp genom socialtjänsten kan bli lägre genom nya organisationsformer för en första linjens socialtjänst, dvs. stödinsatser utan myndighetsutövning via öppna mottagningar.

Socialarbetare måste ha en bra arbetsmiljö

Socialsekreterares dåliga arbetsvillkor gör att många socionomer blir utbrända. När varken tid eller resurser finns blir situationen ohållbar och många blir sjuka av stress. En av fyra socialsekreterare lider av psykiska påfrestningar och en av fem av sömnbesvär. Många upplever också oro och ångest enligt rapporten Arbetsorsakade besvär 2016. Samtidigt har antalet anmälningar om arbetssjukdomar inom yrket ökat med 123 procent under perioden 2014–2015, visar Arbetsmiljöverkets arbetsskadestatistik.

Fackförbunden Vision och SSR har också påtalat att det finns ett stort antal socialsekreterare som drabbats av utmattningssyndrom. Det är en stressjukdom som kan ge kognitiva svårigheter och även hjärnskador för livet. Afa försäkrings årliga arbetsskade- och sjukfrånvarorapport visar att psykiska diagnoser som utbrändhet och depression ökar bland långa sjukskrivningar. Bland dem som är långtidssjukskrivna för psykiska diagnoser är kvinnliga socialarbetare allra mest förekommande med 29,7 sjukfall per 1 000 anställda. De flesta socionomer är kvinnor och förbättring av arbetsmiljön är därför också en viktig jämställdhetsfråga.

Ett annat sätt att hantera stressen det innebär att arbeta med människor i utsatthet är att ”stänga av” empatin och ändra förhållningssätt till den som behöver hjälp. Att arbeta med människor i utsatthet kräver lyhördhet, tålamod, empati och tid för reflektion. Med alltför många ärenden finns det alltid en risk att detta inte hinns med.

För att nå en hanterbar ärendemängd anser t.ex. fackförbundet Vision att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utforma riktlinjer för ett nationellt mått på antal ärenden per handläggare. Detta ska vara ett sammanvägt mått som tar hänsyn till exempelvis personalens erfarenhet och ärendenas komplexitet. Rimlig arbetsbelastning, ett bra administrativt stöd och chefer som har tid att vägleda har en avgörande betydelse för att socialsekreterare ska kunna utföra ett professionellt och rättssäkert socialt arbete. Många känner stort ansvar för människorna de arbetar med och vill kunna köra ett bra arbete.

I mars 2016 blev reglerna kring arbetsbelastning tydligare. Då började Arbetsmiljöverkets föreskrifter för organisatorisk och social arbetsmiljö att gälla. Där står bl.a. att arbetsgivaren ska se till att de arbetsuppgifter och befogenheter som tilldelas arbetstagarna inte ger upphov till ohälsosam arbetsbelastning. Resurserna ska anpassas till kraven." (9§ 2015:4). Det nya regelverket behandlar just de arbetsvillkor som ofta briser för personalen i socialtjänsten. Arbetsgivaren får med dessa en ännu större skyldighet att säkerställa en rimlig arbetsbelastning än tidigare. I samband med att föreskrifterna träder i kraft tar olika aktörer fram forskningsbaserade verktyg för att stödja arbetsgivare att ta sitt ansvar. En socionomkommission bör tillsättas med syfte att minska antalet sjukskrivningar och göra arbetet attraktivt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Många socialsekreterare flyr till följd av de dåliga arbetsvillkoren inom socialtjänsten och blir konsulter hos företag som ger mycket högre lön. Kommuner tvingas hyra in konsulter till tredubbla priset, vilket utarmar socialtjänsten ytterligare. Pengar som skulle gå till människor i utsatthet går till privata företag. Myndighetsutövning får bara skötas av en myndighet, men då anses det vara tillåtet att utredningar utförs av andra så länge själva beslutet tas av socialtjänsten. Vänsterpartiet anser att detta förfarande är mycket tveksamt. Det bör utredas hur rättssäkerheten för den enskilde och socialtjänstens arbete påverkas av att privata konsulter tas in för utredning med sikte på hur behovet av detta kan minska.

Socialarbetares kompetens måste tillvaratas

De ambitionshöjningar som införs måste efterföljas med tid och resurser. Exempelvis har en ny utredningsform som heter BBIC (barns behov i centrum) införts i socialtjänstens utredningar kring barn. Motivet att införa BBIC var att få en kvalitetssäker handläggning, att alla delar som är viktiga i ett barns liv ska belysas. I praktiken har det inneburit mindre tid med barnen och mer tid att för att skriva utredningen. Det har samtidigt skurits ned på de administrativa stöd som tidigare fanns.

På 1980-talet började det som brukar kallas för New public management gradvis införas i det offentliga Sverige. Målet var effektivisering genom tydligare styrning, men systemet har kritiserats för detaljstyrning och för att fokusera mer på hur saker görs än på själva resultatet. Att man har skrivit på rätt sätt och att en utredning är rätt gjord blir viktigare än resultatet för den som utreds. Mer administration och kontroll gör att socialarbetares tid för socialt arbete minskar.

Socialtjänsten använder sig alltmer av detaljreglerade riktlinjer, vilket ger socialarbetare mindre handlingsutrymme i det sociala arbetet. Riktlinjerna är som en slags manualer som ska ge mer likartade bedömningar. Riktlinjerna har gjort att en ”likabehandlingsprincip” kommit att styra mer än ”behovsprincipen” alltså den om att det sociala arbetet ska utgå från den enskildes behov (Kommunala riktlinjer, Kjellbom 2009). Det innebär att om någon t.ex. söker bistånd till en cykel tittar socialsekreteraren i första hand i riktlinjerna om ett sådant behov kan anses ingå i en ”skälig levnadsnivå” i stället för att utgå från om personen behöver den eller inte. Man ger hellre avslag än bifall om det står så i riktlinjerna eftersom man måste motivera avsteg från riktlinjerna och få godkännande från närmsta chef. En rättvis princip gör att det anses bättre att ingen får en cykel än att ge bistånd till en cykel till en person.

En ökad administrativ börda och detaljstyrning gör att socialarbetares kompetens inte tas till vara och att den undervärderas. En handlingsplan bör därför tas fram kring hur socialtjänstens arbete ska renodlas så att socialarbetare kan arbeta med socialt arbete.

Medarbetarna i socialtjänsten och sociala verksamheter lägger över hälften av sin arbetstid på dokumentation och administrativt arbete. IT-stöd och IT-system ska underlätta arbetet. Personalen i socialtjänsten behöver därför tillgång till modern teknik som underlättar arbetet och gör det så effektivt som möjligt. Inflytande över IT-systemen ska vara likvärdiga i mans- och kvinnodominerad verksamhet, vilket det inte är i dag.

Fattigdom och ekonomiskt bistånd

I dag ökar klyftorna mellan dem som har ett arbete och dem som inte har det, helt enligt moderaternas devis om att ”det ska löna sig att arbeta”. Valfärdssystemen har monterats ned

och fler och fler tvingas leva på försörjningsstöd under många år. I dag finns det ca 100 000 personer som behövt ha bistånd under lång tid och en fjärdedel av dessa har haft bistånd i över tio år. Långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd ökade från 2006 till 2015 från 14 till 35 procent av bidragshushållen. Kvinnorna tenderar också att i högre grad än männen vara tvungna att leva på bistånd långa perioder (Socialstyrelsen 2016).

Många står också helt utanför välfärdssystemen idag, t.ex. de som lever som papperslösa och EU-medborgare som får försörja sig på dåligt betalda svartarbeten och att tigga. Det har växt fram en ny typ av fattigdom i Sverige som vi inte haft på många decennier där många människor lever i extrem utsatthet.

Det har visat sig att många som t ex utförsäkras inte söker försörjningsstöd utan att de i stället försöker lösa situationen på andra sätt som att minska sina utgifter, arbeta mer, låna från släkt eller vänner. Det finns ett utbrett underutnyttjande av ekonomiskt bistånd. En del vet inte om att de har rätt till komplettering. Många har försökt söka men gett upp när kraven är för hårda. Förtroendet är väldigt lågt för socialtjänsten i denna fråga och färre söker stödet om chansen att beviljas det är litet. Många människor anser också att det är skamligt att söka och få bistånd och söker därför inte (Gustafsson 2002).

Den svenska modellen bygger på att trygghetssystem som arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring ska fånga upp människor. Men långvarigt sjuka stängs i dag ute från sjukförsäkringen. Arbetslöshetsförsäkringen omfattar knappt fyra av tio arbetssökande och bland ungdomar är det endast en av tio (Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen 2017). Vänsterpartiet vill att socialförsäkringarna ska återuppbyggas så att de som är sjuka och arbetslösa få rätt stöd. Vi har fått igenom viktiga förbättringar under den senaste mandatperioden. Den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, den så kallade stupstocken, har tagits bort så att människor inte längre kan bli utförsäkrade bara för att dagarna tar slut.

Taket i sjukpenningen har också höjts för första gången på många år. Vi har höjt sjuk- och aktivitetsersättningen för de långtidssjuka. Taket i a-kassan har höjts så att alla som har en månadsinkomst upp till 25 000 kronor får ut 80 procent av sin inkomst under de första 100 ersättningsdagarna och vi har fått igenom bättre regler för a-kassa för deltid.

Fattigdom påverkar hälsan

Ju högre inkomster en person har desto friskare är denne och desto längre är den förväntade livslängden. Låga inkomster kan påverka hälsan på olika sätt. För det första får de en direkt effekt på så sätt att knappa ekonomiska resurser begränsar möjligheterna att göra goda val avseende sådant som motion, matvanor, vårdmöjligheter eller information om vad som befrämjar god hälsa. För det andra innebär låga inkomster en låg statusmässig position och att möjligheterna att upprätthålla och etablera sociala relationer begränsas. Inkomster är en viktig

social och ekonomisk markör för hur människor positionerar sig statusmässigt. Låg status inskränker möjligheterna att fatta självständiga beslut om sitt eget liv och minskar graden av socialt engagemang.

Ekonomisk stress påverkar såväl den psykiska som den fysiska hälsan. En del av denna stress handlar om att fattigas deltagande i olika sociala sammanhang minskar. Undersökningar har visat att den psykiska hälsan förbättrades signifikant för dem som fått höjningar av ersättningar i jämförelse med dem som inte fått höjningar. Effekten på hälsan var i stora drag jämförbar med den som antidepressiva läkemedel ger.

De största generella hälsovinster och den största effekten på ojämlik hälsa kan sannolikt uppnås genom att inkomsterna höjs i lägre inkomstskikt. Detta utpekas också emellanåt som ett av de viktigaste skälen till att samhällen med lägre nivåer av relativ fattigdom i genomsnitt har mer jämlik hälsa (Ekonomiskt bistånd: försörjningsvillkor och marginalisering – ett hinder för jämlik hälsa? Bergmark, Åke 2016).

För barn i utsatta familjer finns flera faktorer som avgör vilka förutsättningar som ges i livet. Det kan t.ex. röra sig om arbetslöshet och sjukdom hos föräldrarna. Förutom det har barn som växer upp i familjer med försörjningsstöd sämre hälsa och klarar skolan sämre än andra barn. Att växa upp i fattigdom är att inte ha samma möjligheter som barn som växer upp i rika familjer. Barn med hög social status, mätt som föräldrarnas inkomster och utbildning, uppvisar 40–45 procent lägre risk att skrivas in på sjukhus jämfört med barn med lägst social status.

Under själva uppväxten har barn i socialbidragshushåll väsentligt högre mortalitet och fler inskrivningar på sjukhus än andra barn. Senare i livet är skillnaderna särskilt tydliga för inskrivningar kopplade till psykisk sjukdom. Barn som vuxit upp i socialbidragshushåll har som vuxna en förhöjd risk för social utsatthet och hälsoproblem i termer av alkohol- och drogmissbruk, psykisk ohälsa, suicidförsök och mortalitet. Riskerna är i regel högre för barn uppvuxna i hushåll med långvarigt bidragstagande.

Översyn av arbetet med ekonomiskt bistånd

Uppgiften att främja jämlikhet i levnadsvillkor är ett av socialtjänstens viktigaste åtaganden. Det innebär att allmänna standardförbättringar för stora grupper inom befolkningen också bör komma de ekonomiskt utsatta till del.

Regeringen har beslutat att göra en översyn av socialtjänstlagen. Det man bl.a. vill se över är problem i tillämpningen av lagen. Socialtjänstlagen är konstruerad som en målinriktad ramlag men med åren har detaljregleringen ökat avsevärt vilket minskar handlingsutrymmet för såväl kommuner som professionen. Av direktiven framgår dock att ekonomiskt bistånd inte ska ingå i utredningen, trots att detaljregleringen genom rättspraxis är väldigt stor just på det

området. Det enda regeringen aviserat är en utredning av hur jämställdheten kan ökas vid handläggning och utbetalningar av försörjningsstöd. Det är självklart en viktig fråga men det finns många områden som borde ingå i en översyn.

I socialtjänstlagen framgår att ”den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på andra sätt ha rätt till bistånd till sin försörjning och för sin livsföring i övrigt”. Målet är att biståndet ska ge en skälig levnadsnivå. Lagen säger ingenting om vad som ska anses vara behov eller inte utan det handlar om att människor ska uppnå en skälig levnadsnivå. Vad det är har kommit att regleras av rättspraxis. Det finns problem med detta, olika domar kan vara motstridiga och vissa domar som t.ex. villkorar biståndet får stor betydelse i socialtjänstens handläggning. Bedömningar ska göras utifrån individuella behov men utifrån tids- och resursbrist har handläggningen blivit alltmer riktlinje- och manualstyrd. Det finns en mängd problem med dagens system kring hantering av ekonomiskt bistånd.

Vänsterpartiet Haninge vill därför ha en översyn av rutinerna vid hanteringen av ekonomiskt bistånd.

Barnets rättigheter

Alla barn har speciella rättigheter enligt barnkonventionen. Vänsterpartiet är mycket positivt inställt till det pågående arbetet med att inkorporera barnkonventionen i svensk lagstiftning. Sverige har på olika punkter fått återkommande kritik av FN:s barnrättskommitté för hur vi följer, eller snarare inte följer, barnkonventionen. Även om lagstiftningen inte är på plats än så torde vårt undertecknande av konventionen samt regeringens avsikt att göra barnkonventionen till lag innebära att regeringen även för en politik som genomsyras av ett starkt barnperspektiv och hänsyn till barnets bästa.

Under de senaste åren har regeringen i stället fört en politik som på ett antal områden tvärtom kränker eller inskränker barns rättigheter, t.ex. genom den nya restriktiva asyllagstiftningen och att barn fortfarande, trots stark kritik från FN-organ, placeras i häkten och åläggs restriktioner som i princip innebär isolering och avsaknad av mellanmänsklig kontakt. För Vänsterpartiet är rättighetsperspektivet centralt. Barns rättigheter, och alla barns lika rättigheter, måste värnas mycket tydligare. Barnrättsorganisationer som BRIS, Barnombudsmannen och Barnrättsbyrån larmar om att arbetet med barn inom socialtjänsten inte alltid följer barnkonventionens bestämmelser.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att resurser tillförs för att stärka barns rättigheter. Vi har därför tillsammans med regeringen fått igenom en satsning på 250 miljoner kronor årligen som ska stärka socialtjänstens insatser till barn och unga som far eller riskerar att fara illa. Arbetet med barn inom socialtjänsten bör anpassas till barnkonventionen.

Vänsterpartiet Haninge stödjer arbetet med att Haninge kommun ska bli en barnrättskommun och implementeringen av barnkonventionen i alla kommunens verksamheter. Menar man allvar med de intentionerna ska och bör det få konsekvenser för hur man arbetar med barn inom socialförvaltningen.

Vänsterpartiet Haninge vill ge Socialnämnden i uppdrag att utveckla arbetsmetoderna inom socialförvaltningen så att det sociala arbetet överensstämmer med Barnkonventionen.

3.5 Rätten till trygghet

Vänsterpartiet arbetar för ett samhälle där ingen har anledning att se kriminalitet som en lösning. Vi vill ge alla barn en uppväxt som ger dem möjligheter i livet, från förskolan, till skolan och det första jobbet.

Grunden är ett rättvist samhälle

För den som på allvar vill minska våld och kriminalitet är grunden att bygga ett rättvist samhälle. I grund och botten krävs en politik för ekonomisk jämlikhet och ett starkt välfärdssamhälle där ingen enskild och inget bostadsområde tillåts halka efter. Där framtidstro och möjligheter finns för alla, där minskar incitamenten att begå brott och där blir det även svårare för kriminella gäng att rekrytera.

Flera verktyg samtidigt

Det brottsförebyggande arbetet kräver långsiktighet och en helhetssyn på samhället. När vi bekämpar kriminalitet måste vi använda flera verktyg samtidigt. Vänsterpartiet tycker att det talas för mycket om strafflängder och hårdare straff. Vi vill istället angripa kriminalitetens orsaker och fokusera på det brottsförebyggande arbetet. Kunskap, relevant vård och behandling är en mer framgångsrik väg. Forskning visar dessutom att längre och hårdare straff i väldigt liten utsträckning avskräcker människor från att begå brott.

Antalet poliser spelar roll för att förebygga brott, men det behövs också uppmärksammas hur poliserna arbetar och vilka arbetsuppgifter som är prioriterade. Polis, räddningstjänst och annan samhällsservice ska finnas tillgänglig oavsett om man bor i stan, i en förort eller på landsbygden.

Samhället måste sätta gränser

Men när brottsligheten redan är ett faktum måste samhället sätta gränser i form av påföljder. För Vänsterpartiet är det grundläggande att fängelser inte är en förvaring av människor utan att vi har en god och välfungerande kriminalvård. Kriminalvården ska ha ett tydligt fokus på att den dömda ska kunna komma tillbaka till ett liv i frihet och utan kriminalitet. Vänsterpartiet är starkt emot dödsstraffet och anser även att livstidsstraffet bör avskaffas.

3.6 Goda förutsättningar för hälsa

Cancerfonden släppte nyligen en rapport som tydligt visar vad ojämlikheten i hälsa får för konsekvenser: Om överlevnaden för cancerpatienter med låg utbildning hade varit lika stor som bland högutbildade skulle 2 900 liv kunna räddas per år, vilket motsvarar ungefär åtta liv – varje dag. Så kan ojämlikhet också beskrivas. Den dödar, bokstavligen.

Klasstillhörighet avgör

Hälsan är mycket ojämnt fördelad. Klasstillhörigheten är helt avgörande för om man kan förväntas leva ett friskt liv eller inte. Dagens hälso- och sjukvård har på många sätt svårt att bemöta detta. Det är till och med så att hälso- och sjukvården ges ojämnt så att hälsoskillnaderna i befolkningen snarare förstärks än minskas av vården. Med dagens borgerliga hälso- och sjukvårdspolitik stärks sambandet mellan klass och ohälsa och utvecklingen går mot en alltmer ojämn vård.

Gruppen med låga inkomster och som saknar akademisk utbildning har i dag en sämre hälsa än andra grupper. Trots att personer med låga inkomster faktiskt generellt är sjukare så söker de sjukvård i betydligt lägre utsträckning än de som är rika eller välutbildade. Det finns flera skäl till det. Det finns ekonomiska hinder i form av avgifter och dyra mediciner, att tillgängligheten till vård ser olika ut och att det finns skillnader mellan i vilken utsträckning man i olika inkomstgrupper vänder sig till vården. Hälso- och sjukvården måste därför vara mer lättillgänglig men också arbeta för att motverka klasskillnader vad gäller ohälsa.

Det finns en rad olika saker man kan göra för att komma till rätta med denna problematik. En av de viktigaste är att satsa resurser på vårdcentraler i socialt utsatta områden där ohälsan är som störst runt om i landet.

En del av vår satsning på primärvården ska därför riktas mot dessa områden. Med satsningen vill vi bryta med den borgerliga politiken, som vill att resurser ska fördelas till individer och inte till ”grupper”. Det vi kan se är att alla de individer som är fattiga och har dålig hälsa bor på ungefär samma ställe, vilket skapar en mycket stor belastning på vården som man med det borgerliga sättet att styra och leda hälso- och sjukvården inte alls klarar av att möta. Man har dessutom prioriterat ned det förebyggande arbetet som en följd av vårdvalet.

Hälsa en mänsklig rättighet

Vänsterpartiet ser bästa möjliga hälsa som en grundläggande mänsklig rättighet. En bra folkhälsa är en angelägenhet för hela samhället och förutsätter jämlikhet, jämställdhet och en

utbyggd välfärd. Synen på hälsa som en rättighet innebär att människors behov, inte privata vinstintressen, ska vara styrande för sjukvårdens utformning och inriktning. Det innebär också att alla i Sverige, även asylsökande och papperslösa, måste omfattas av denna rättighet.

Sverige är ett klassamhälle även på hälsans område. De stora skillnaderna i hälsa har ökat de senaste åren. Skillnader i makt och inflytande, ekonomi och arbetsmiljö samt tillgång till vård och stimulerande livsmiljöer är de viktigaste orsakerna till hälsoklyftorna.

Kvinnor har sämre hälsa än män. Kvinnor är överrepresenterade i jobb med dåliga arbetsmiljöer och har små möjligheter att påverka arbetssituationen. Den försämrade hälsan bland unga kvinnor är särskilt oroande. Kvinnor får ofta sämre vård än män vid likartade sjukdomar. Många äldre kvinnor drabbas av kroniska sjukdomar och en nedsatt livskvalitet. Det finns mycket stora hälsoskillnader mellan olika delar av Sverige. Människor i glesbygdskommuner och utsatta förorter i storstäderna har långt sämre hälsa än genomsnittet medan boende i rika kommuner runt storstäderna har bättre hälsa. Trots mångdubbelt högre ohälsotal är vårdresurserna i utsatta områden ofta sämre.

Grupper som diskrimineras

Grupper som utsätts för diskriminering exempelvis beroende på etnicitet, könsidentitet och sexuell läggning har ofta sämre hälsa. Kvinnor och män med funktionsnedsättning har många gånger hälsoproblem som sammanhänger med brist på jobb och tillgång till vård och andra samhällsresurser.

Ungdomars hälsa, framför allt den psykiska hälsan bland unga kvinnor, har försämrats dramatiskt sedan 1980-talet. Den största orsaken är den ökade arbetslösheten och en försämrad social situation.

De stora hälsoskillnaderna i Sverige finns trots att vi har en hälso- och sjukvårdslag som slår fast att hela befolkningen ska erbjudas en god vård på lika villkor oberoende av social position och köpkraft.

Vården ska styras demokratiskt

Vänsterpartiet vill ha en sjukvård som styrs demokratiskt och där patienten är delaktig i sin vård. Inom ramen för en offentlig skattefinansierad vård ska enskilda vårdenheter ha en hög grad av självständighet att utforma sin verksamhet. Lagarbete och samarbete mellan olika personalgrupper ska vara normen. Personalen är vårdens viktigaste resurs. Genom satsningar på bra löner, goda arbetsförhållanden, arbetsplatsdemokrati, utökad personaltäthet och möjligheter till utveckling i jobbet kan sjukvården bli ännu effektivare och mer hälsofrämjande. Sjuksköterskor ska kunna gå specialistutbildning med lön.

Kommunernas roll inom vården måste stärkas. De bör ha möjlighet att anställa egna läkare, och socialmedicinska team bör inrättas för att säkra utsatta grupper rätt till bra vård. Den psykiatriska vården ska bygga på en helhetssyn på människan och på frivillighet. Rätten att välja behandling samt rätten till bostad och meningsfull sysselsättning måste stå i centrum. En bra forskning och utbildning har en avgörande betydelse för framtidens sjukvård. Alla behandlingsmetoder och läkemedel som används inom den offentligt finansierade vården ska möta högt ställda kvalitetskrav och baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Ungdomsmottagningar

Yngre barn mår i allmänhet bra och har god hälsa. Bland äldre barn och ungdomar är problemen med ohälsa större, och det är särskilt ungdomars psykiska välbefinnande som är relativt lågt i en internationell jämförelse enligt Socialstyrelsens rapport Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013.

Den ökning som har skett sedan början av 1990-talet av ungdomars självupplevda psykiska besvär tycks nu ha avstannat. En anledning kan vara det ökade antalet ungdomsmottagningar så att det nu finns ungdomsmottagning i de flesta kommuner, vilket bör ha inneburit att psykisk ohälsa kan upptäckas på ett tidigare stadium. För att inte bara hejda ökningen av psykisk ohälsa utan även minska densamma behöver ungdomsmottagningarnas arbete utvecklas ytterligare.

Vänsterpartiet Haninge vill att Socialnämnden får i uppdrag att undersöka om Haninge ungdomsmottagnings arbete bedrivs i tillräckligt stor omfattning och om inte filialer kan behövas i Jordbro och Brandbergen för att öka tillgängligheten och snabbare fånga upp ungas hälsoproblem.

Vänsterpartiet Haninge vill att Socialnämnden på försök inrättar ett socialmedicinskt team inom socialförvaltningen som särskilt arbetar med hälsofrågor i socialt utsatta områden.

3.7 Hållbar utveckling för en god miljö

Våra gemensamma resurser vill vi använda för investeringar i det som är långsiktigt hållbart såsom förnybar energi, hållbara transporter och att skydda naturområden. Rättvisa och miljö hänger ihop. De som belastar miljön och klimatet mest måste också göra störst förändringar i konsumtion och livsstil. Bara genom minskade klyftor mellan fattiga och rika och mellan män och kvinnor kan vi uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle och fördela det begränsade miljöutrymmet rättvist. Den biologiska mångfalden ska värnas genom att miljöhänsynen ska gå före företagets vinstintressen.

Sverige kommer bara att nå två av de sexton nationella miljömålen till år 2020 med nuvarande takt i miljöarbetet. Det behövs därför fler miljöåtgärder för att minska belastningen på våra ekosystem, till exempel minska spridningen av bekämpningsmedel och mikroplaster i haven och minska miljö- och klimatpåverkan från våra transporter. Samtidigt vill vi genomföra miljöförbättrande åtgärder för ett ekologiskt jordbruk, miljöanpassat skogsbruk och en hållbar mineralbrytning.

En stark rörelse och folklig opinion

Mot detta står en mäktig fossilindustri som gör enorma vinster på dagens beroende av olja, gas och kol och som prioriterar sina kortsiktiga intressen av vinster framför de långsiktiga konsekvenser ett förändrat klimat kommer att ha för oss alla. Vi vet att klimatförändringarna inte går att avvärja med individuella insatser, sopsortering och miljömedveten konsumtion, utan det krävs samhälleliga förändringar.

Sverige ska vara ett föregångsland i klimatomställningen. Vänsterpartiets mål är ett samhälle med 100 procent förnybar energi senast år 2040. Den ekonomiska politiken måste anpassas till de ramar som klimatet och våra ekosystem sätter upp. För en framgångsrik klimatomställning krävs ett rättviseperspektiv som förenar det gröna perspektivet med det röda. Det krävs ökade investeringar i förnyelsebar energi, hållbara bostäder och gröna transporter. När skatter och lagstiftning stimulerar de hållbara alternativen kan vi minska utsläppen.

Vänsterpartiets politik kombinerar klimat- och miljöåtgärder med en politik för rättvisa eftersom det hänger ihop. Höginkomsttagarna står för de största utsläppen och män orsakar generellt större utsläpp än kvinnor. Rika länder har störst ansvar för klimatkrisen och måste därför göra stora egna förändringar men också hjälpa fattiga länder ekonomiskt med omställning till ett mer hållbart samhälle.

Vi anser att Sverige bör anta ett skärpt nationellt mål i linje med vad klimatet kräver och att Sverige ska vara drivande för att så sker i både EU och på global nivå.

Perspektiv och grundläggande argument

Klimatförändringen innebär en allvarlig och akut utmaning. Men den innebär också en historiskt unik möjlighet att bygga ett bättre och mer hållbart samhälle, där social välfärd och global rättvisa kan uppnås inom ramen för ekologiskt hållbara gränser.

Kapitalismens drivkraft är inte att producera för att tillfredsställa mänskliga behov, utan för att ge största möjliga vinst för ägarna. Samhällssystem som försökt konkurrera med kapitalismen har ofta kopierat dess fokus på snabb materiell tillväxt. De ohållbara globala

produktions- och konsumtionsmönster som drivits fram av dessa systemlogiker har skapat större ekologiska fotavtryck än planeten kan bära. Fossilkapitalet spelar här en särskilt destruktiv roll eftersom dess hela existens vilar på fortsatta klimatutsläpp.

Varje effektivt omställningsprogram måste se till att kapitalets vinstmaximering underordnas hänsynen till planetens ekologiska gränser och till grundläggande mänskliga behov. Den ekonomiska politiken måste verka aktivt för detta och styra den ekonomiska utvecklingen i en riktning som är anpassad till de ramar som klimat och ekologi sätter upp. Endast en tillväxt som går att förena med omställning till ett hållbart samhälle – det vill säga en socialt och ekologiskt hållbar utveckling – kan accepteras.

Kapitalismen fördelar jordens resurser extremt ojämnt, mellan klasser, mellan rika och fattiga länder och – i samspel med patriarkala strukturer – mellan kvinnor och män. Länder, regioner och individer måste hålla sig inom ett rättvist miljöutrymme, det vill säga den mängd resurser som vi kan använda utan att tvinga andra människor att använda sig av en mindre mängd resurser, nu eller i framtiden. Miljöutrymmet är inte statiskt. Det kan minskas ytterligare genom rovdrift och miljöförstöring, men också ökas genom mer miljövänliga produktionsmetoder.

Vi vill skapa ett socialistiskt, jämlikt och demokratiskt samhälle med utvecklad välfärd och livskvalitet, där ekonomin är ett medel för att uppfylla de ekologiska och sociala behoven.

Omställningen behöver vara rödgrön

Ska klimatförändringarna kunna stoppas måste den ekonomiska politiken vara grön i meningen att den anpassas till de ramar som klimat och ekologi sätter upp.

För att lyckas att vinna folkligt stöd måste omställningen ha ett tydligt rättviseperspektiv och förena det gröna perspektivet med ett rött.

En jämlikare fördelning av resurser är en förutsättning för att en kraftigt minskad total resursanvändning ska kunna kombineras med en hög materiell standard för alla, såväl i Sverige som globalt. Omställning till ett hållbart samhälle kommer därför få störst konsekvenser för dem som idag har störst ekologiska fotavtryck och som tar mest resurser i anspråk.

Den offentliga konsumtionens andel av ekonomin måste öka, både för att en utbyggd välfärd ökar jämlikheten mellan olika samhällsklasser och mellan kvinnor och män, och för att offentlig konsumtion i allmänhet har lägre miljöpåverkan än privat konsumtion.

Marknaden kommer inte att lösa miljö- och klimatproblemen. Det krävs att folkrörelser mobiliserar, erövrar politisk makt och använder staten för att reglera marknaden.

En rödgrön omställning innebär att vi lyfter fram jämlikhet, jämställdhet, solidaritet, organisering och demokrati som röda trådar i en framgångsrik omställning till ett hållbart samhälle.

Klimatkrisen beror på dåliga strukturer, inte dåliga människor

När skulden för miljö- och klimatproblemen placeras hos vanligt folk tenderar den att skapa uppgivenhet och motverka bred mobilisering.

Vänsterpartiet ser att klimatkrisen inte uppstått genom att enskilda människor gjort felaktiga val. Den kommer därför inte heller lösas genom att vi lägger ansvaret för omställningen på enskilda människor. Miljö- och klimatproblemen är grundläggande samhällskriser som vi bara kan lösa tillsammans och där människors engagemang för att skapa hållbara lösningar ska tas tillvara.

De flesta människor är beredda att dra sitt strå till stacken, om de ser och känner att alla gör det här tillsammans. Därför ska Vänsterpartiets politik inriktas på att bygga bra strukturer, där det är enkelt att vara utsläppsnål och svårt att elda fossila bränslen, både för att lyckas med omställningen och för att vinna folkligt stöd för den.

Om vi ska klara klimatförändringarna behöver våra konsumtionsmönster förändras. I detta arbete är samhällets gemensamma konsumtion central. Offentlig upphandling, pensionsfonder och investeringar är avgörande verktyg.

Realistiskt, organiserat och folkligt

Utgångspunkten för Vänsterpartiets miljö- och klimatarbete är att vi lägger pragmatiska, genomförbara och handfasta reformförslag som ska kunna vinna brett politiskt stöd med de politiska förutsättningar som finns idag. Vi åtar oss att vara den pådrivande kraften för detta på alla nivåer; statligt, regionalt och kommunalt. Våra politiska företrädare i valda församlingar har ett särskilt ansvar för att driva på för en rödgrön omställning.

Vänsterpartiet undviker att fastna vid politiska symbolstrider om de har begränsad betydelse på de faktiska utsläppen, utan är inriktad på att finna lösningar och vägar framåt.

För att synliggöra att det behövs större förändringar än vad som idag är politiskt möjligt att få igenom lägger Vänsterpartiet även långtgående och långsiktiga förslag.

Vänsterpartiet betonar att det är ekonomins sätt att fungera som måste förändras. Hur och vad vi producerar avgör om omställningen kan förverkligas.

Omställningen måste genomföras på ett sätt som är lyhört inför hur människors vardag ser ut. Omställningsrörelsen behöver vara bred, folklig och inkluderande. Människor från många olika grupper i samhället ska kunna känna sig hemma i den och vara trygga med att deras intressen finns företrädda i den.

Vi kommer att fortsätta utveckla de förslag vi lägger fram här. Målsättningen är att kunna visa, för oss själva och andra, att vi genom de förslag vi lägger fram faktiskt kan nå de mål vi sätter upp.

Vänsterpartiet Haninge vill att Kommunstyrelsen ökar ambitionsnivån i genomförandet av Kommunens miljö- och klimatpolitiska programmet.

3.8 Delaktighet, jämlikhet och motverka diskriminering

Fördjupa demokratin!

Vänsterpartiet försvarar de demokratiska landvinningar som bland andra arbetarrörelsen har kunnat tillkämpa sig i vårt land. En socialistisk och feministisk strategi för framtiden måste också innebära en fördjupad demokratisering av det svenska samhället. En sådan måste både öka människors inflytande över den egna livssituationen och skapa större möjligheter för folkligt inflytande över samhällsutvecklingen. Den offentliga sektorn fyller en nyckelfunktion för en sådan demokratisering. Idag fungerar det vi äger gemensamt i allt för hög utsträckning på samma sätt som den privata sektorn.

Marknadsinspirerade styrmodeller och kommersiell logik har under marknadsliberalismen gjort inbrott också i det offentliga. Vi vill demokratisera den offentliga sektorn genom att öka inflytandet för anställda och brukare. Genom att ersätta hierarkiska relationer och detaljstyrning med tilltro till de som arbetar i välfärden kan verksamheten utvecklas och förbättras. Att ta fram konkreta planer för att förbättra villkoren och öka inflytandet är en viktig politisk uppgift på alla nivåer.

Samtidigt måste det gemensamma ägandet både försvaras och utvidgas. Det gemensamma ägandet ökar det demokratiska inflytandet och innebär att viktiga delar av ekonomin undandras från den kapitalistiska logiken. Vinstdrift blir också en fråga om hur vi ser på varandra och på samhället. På vårdcentralen vill vi vara trygga med att vi bemöts utifrån vad vi behöver, inte utifrån hur lönsamma vi är.

När våra barn börjar i skolan vill vi att de möts som elever, inte som kunder eller vinstmöjligheter. Välfärden ska kunna vara en fristad från kommersialiserade relationer. Redan idag äger vi gemensamt genom pensionsfonderna en betydande del av det svenska

näringslivet. Det ägandet måste utövas mer aktivt. Vänsterpartiet vill att AP-fondernas kapital i högre utsträckning används till produktiva och samhällsnyttiga investeringar. Statligt ägda bolag ska utgöra viktiga verktyg för att uppnå andra mål än så hög avkastning som möjligt.

Det är av stort strategiskt värde i vår socialistiska och feministiska frihetssträvan att värna och vidga det utrymme som finns mellan den kommersiella logiken och den statliga eller kommunala sfären. I ett rikt föreningsliv och andra typer av självorganisering kan människor mötas och finna gemensamma lösningar på problem i sin vardag, umgås och trivas tillsammans. Engagemanget i sådana gemenskaper utgör en viktig del av kampen mot kommersialismen och för ett fördjupat självstyre. Att värna detta utrymme och engagemang görs ofta bäst genom att staten eller kommunens beslut sätter gränsen för det kommersiella, men lämnar själva innehållet till självorganisering av olika slag. Det gäller exempelvis tillgång till lokaler och utrymmen för föreningsliv, kulturaktiviteter och nöjen. Vänsterpartiet värnar starka och självständiga folkrörelser som kan bidra till progressiva samhällsförändringar, och som själva stärker det folkliga inflytandet över samhällsutvecklingen.

Ett levande folkstyre med fria och aktiva medborgare kräver ett samhälle som möjliggör ett dynamiskt och inkluderande kulturliv. Samhällets demokratisering kräver en mångfald av kanaler för information, nyheter, åsiktsbrytning och opinionsbildning. Staten måste ta en viktig del av ansvaret för att säkra en sådan bredd, utan att detta innebär en kontroll av innehållet i fria medier. Inom en överskådlig tid betyder det att det är viktigt med ett generöst stöd till tryckt press, men också till tidskrifter och andra medier.

Public service intar en särställning och måste värnas från ekonomisk avlövnings och tematisk insnävning samt kunna vara tekniskt ledande enligt en icke-kommersiell logik. Staten måste säkerställa att det över hela landet finns god tillgång till internetuppkoppling. Marknadsföring och andra marknadsaktiviteter tar former som gör att de stora företagen och deras intressen tar sig in på allt fler arenor. Marknadsmakten har ett starkt grepp om Internet, tv och kultur. Att bryta denna utveckling är strategiskt viktigt både för att vi ska klara en ekologiskt hållbar samhällsomvandling och för att hålla tillbaka företagens ökande inflytande över opinionsbildning och kultur. Alla ska ha samma rätt och möjlighet att utöva kultur och att ta del av kulturlivet.

Kulturens roll i samhället är så fundamental att den bör lagfästas. Lagen ska slå fast att kulturen är ett offentligt ansvarsområde i likhet med skolan, socialtjänsten eller försvaret. Stat, regioner, landsting och kommuner ska ha ett lagbundet ansvar för att kulturlivet ges förutsättningar att verka och utvecklas. En statlig kulturpolitik ska garantera en demokratiskt likvärdig fördelning av resurser över landet och alla invånares tillgång till kulturverksamhet.

Enda partiet för ökad jämlikhet!

Vänsterpartiet arbetar för att skapa ett samhälle för alla – inte bara några få. Det är många som pratar om jämlikhet men vi gör något åt saken. Vi är det parti som driver en politik som faktiskt ökar jämlikheten i vårt land. Ett jämlikt samhälle ger människor möjligheter och kan lösa samhällsutmaningar som barnfattigdom, kriminalitet eller brister i sjukvården.

Sverige är ett land med möjligheter att skapa ett gott liv åt alla som lever här. Den samlade rikedomerna är större än någonsin. Sysselsättningen är hög och klimatet för företag är gott. Trots detta är det många i Sverige som inte får del av framgången. En liten ekonomisk elit drar ifrån oss andra. Det syns tydligt i våra städer, förorter och på landsbygden. Faktum är att Sverige är det land inom OECD där ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet.

Många svenskar möter en tuff vardag. Det är pensionärer som inte får pensionen att räcka till trots ett långt arbetsliv. Det är den stora majoriteten kvinnor som ofta får lägre inkomster och sämre arbetsvillkor än män. Det är alla de som inte kan få ett fast, tryggt arbete utan får nöja sig med tillfälliga, otrygga jobb, och de som slits ut av stress. Hundratusentals svenskar hittar inte en egen bostad som de har råd med. Sverige har mycket att vinna på att skapa ett jämlikare samhälle. Men för det krävs ett rättvisare skattesystem, stärkta socialförsäkringar, och inte minst en politik för full sysselsättning.

Antirasism!

Vänsterpartiet vill ha ett samhälle för alla, fritt från rasism. Rasism sorterar och underordnar människor och därför är rasism ett hinder för rättvisa och jämlikhet.

Kampen mot rasism måste föras på flera nivåer: mot strukturell rasism och diskriminering, mot uttalat rasistiska grupper och partier, mot rasistiska tendenser i etablerade partiers politik, mot ökande klasskillnader och för en generell välfärdspolitik som omfattar alla kvinnor och män – invandrade som infödda.

För att lyckas med den antirasistiska kampen måste vår utgångspunkt vara att vi människor är varandras trygghet. Och omvänt: din otrygghet är även min otrygghet. När du har en otrygg anställning eller är beroende av ditt jobb för att få återförenas med din familj, då påverkas alla vi andra som jobbar bredvid.

För att skydda sina intressen söker högern och den ekonomiska eliten allt oftare stöd av rasister som använder flyktingar och muslimer som syndabockar för alla problem. Men att samhället rustats ned och klyftorna ökat är inte en konsekvens av att vi tar emot flyktingar. Högern och den ekonomiska eliten har inga lösningar på samhällets problem, istället leder

splittringen till att samhället och sammanhållningen försämras för oss alla. Det skapar våld och rasism mot dem av oss som är afrosvenskar, romer, muslimer, judar och många andra och innebär en ökad ojämlikhet. Otryggheten splittrar oss och ställer oss mot varandra. Så kan villkor, löner och trygghetssystem dumpas. Därför är facklig organisering så viktigt för Vänsterpartiet. Det är bara tillsammans vi kan göra skillnad.

Allas lika värde!

Alla människor har lika värde och alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är viktiga för samhället. Den som lever sitt liv med en normbrytande funktionalitet ska ha samma möjlighet till ett gott liv som alla andra.

För att alla människor ska kunna vara delaktiga samhällslivet måste flera saker göras. Arbetsplatser, bostäder, transporter och offentliga lokaler måste vara tillgängliga. Diskrimineringslagstiftningen bör skärpas så att inskränkningar som begränsar människors delaktighet tas bort. Vi vill också att tillgången till hjälpmedel blir likvärdig i hela landet. Alla människor ska också ha rätt till arbete eller sysselsättning. Därför måste vi ha en inkluderande arbetsmarknad. Daglig verksamhet är den vanligaste insatsen i LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Det måste vara möjligt att pröva på olika former av daglig verksamhet och det måste utvecklas former för människor att gå vidare till jobb. Fler måste få arbete med modernisade lönestöd och möjlighet till stöd och handledning. Personlig assistans är också en insats i LSS och har förbättrat livskvaliteten enormt för många. Rätten till personlig assistans måste stärkas.

4 Vision för Haninge kommun

4.1 En organisation byggd av solidaritet

Invånarna i Haninge deltar i att utveckla kommunen till en alltmer demokratisk organisation utifrån solidariska värderingar; alla människors lika värde, oavsett ålder, utbildning, kön, sexuell läggning, funktionsvariation eller etniskt ursprung. Enskilda, organisationer och civilsamhället är med och utvecklar kultur- och föreningslivet. Kommunen och övriga samhällsinstitutioner samverkar och bjuder in medborgare till dialog före beslut.

Haninge Bostäder har stärkt sin position som allmännyttigt bostadsföretag. Hyrorna hålls nere och fler hyresrätter byggs även i attraktiva lägen. Bostadsförmedlingen garanterar alla en bostad till rimlig hyra. Haninges kommundelar är tillgängliga för hela befolkningen. Människor med olika bakgrund och ekonomiska förutsättningar bor blandat i kommunens olika delar. Det finns hyresrätter med rimliga hyror i hela kommunen.

Barns bästa sätts i främsta rummet i alla beslut där barn och unga berörs.

Barnkonsekvensanalyser görs även i samhällsplaneringen. Det finns en grundskola i varje kommunedel som kan möta elevernas behov och som tar tillvara på barnens och de ungas olika kunskaper och förutsättningar. Barn och ungdomar garanteras en god start i livet i Haninge. Kommunen samverkar aktivt med högskolor som finns representerade i kommunen i olika former för att stimulera barns lärandeprocesser på bästa möjliga sätt.

Kommunfullmäktige beslutar om fördelning av resurser utifrån de övergripande politiska målen om demokratisk utveckling och solidarisk fördelning. Kommunens nämnder genomför målen.

Många har uppdrag som fritidspolitiker. De samarbetar med invånarna som får god kännedom om det politiska arbetet. Nämndernas sammanträden är i princip offentliga. Kommunala beslut finns sedan länge att hämta via Internet som är tillgängligt på alla bibliotek som finns i alla kommundelar liksom på kommunens medborgarcentrum. I de olika verksamheterna t ex äldreboenden och idrottsanläggningar finns styrelser som utsetts av dem som använder de olika tjänsterna. Skolor och förskolor har föräldra och elevråd med inflytande över verksamheterna. Äldre har stort inflytande över de aktiviteter som kommunen erbjuder. Medborgare som tar del av hemtjänst vet bäst vilka önskemål och behov de har

och kan bestämma mycket mer över sina hemtjänsttimmar.

Haninges ungdomar har hög andel som går vidare till gymnasiet och högskolor. Kvaliteten i undervisning och inom förskolorna följs upp via fortlöpande kompetensutveckling. Ett tydligt genusarbete är förankrat i både för- och grundskolan och personalen får kontinuerligt fortbildning.

Haninge kommun har utsetts till Sveriges bästa arbetsgivare. Kommunledning och fackliga organisationer har en god och respektfull kommunikation. Personalen har en rimlig arbetssituation och arbetstid samt en god och utvecklande arbetsmiljö. Den känner trygghet och värdighet i sitt arbete. Arbetsuppgifter och förväntningar är tydligt definierade och genom den kontinuerliga kompetensutvecklingen upplever de flesta arbetstillfredsställelse.

Personalen påverkar sin arbetssituation och de fackliga organisationernas kunskap tas tillvara och bidrar till den positiva utvecklingen. Kommunen har ett tydligt och aktivt arbete som rör frågor kring miljö och klimat och arbetar ständigt med att utveckla detta.

Alla kommunala verksamheter har en miljöplan att utgå ifrån och kommunen underlättar för medborgarna att vara miljövänliga och klimatsmarta genom bra kollektivtrafik, gång- och cykelbanor och effektiva sätt att källsortera. Transporterna är mer samordnade och fossilfria, bostäderna som byggs är klimatsmarta, maten som äts i kommunen är till stor del vegetarisk, ekologisk och närproducerad och kommunens upphandlingar låter miljönyttan vara drivande. Då offentlig konsumtion har mindre klimatpåverkan än privat konsumtion så bidrar också den utbyggda välfärden till ett hållbarare Haninge.

All kommunal verksamhet är till stor del skattefinansierad. De fåtal avgifter som finns fungerar som styrmedel t ex inom miljö- och energiområdet. Kommunen bidrar till att frigöra alla människors resurser och utjämna skillnader i levnadsvillkor. Alla får förutsättningar att delta efter förmåga och skapa sig ett gott liv. Kommunens ansvar är att på bästa sätt förvalta, samverka, hushålla och fördela invånarnas gemensamma resurser så att invånarna i Haninge trivs och upplever goda förutsättningar att skapa sig ett gott liv.

4.2 Vår värdegrund

Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet. Ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där kvinnor och män bygger sin egen framtid i frihet och samverkan.

De socialistiska och feministiska idétraditioner som Vänsterpartiet är en del av och för vidare, bygger på övertygelsen om alla människors lika värde. Det är idétraditioner som hyllar förnuft och kritiskt tänkande och utgår från en tilltro till alla människors skapande förmåga.

De ser kvinnor och män som självständiga, tänkande individer, kapabla att skapa sig själva som människor i samverkan med andra. Vårt ekologiska förhållningssätt baseras på en insikt om att den samtida miljöproblematiken har sin huvudsakliga orsak i de specifikt kapitalistiska sociala och ekonomiska förhållandenas dynamik.

Miljöförstörelsen är idag inte främst en fråga om osäkra eller oavsedda konsekvenser av produktionen, utan om att produktionen är orienterad gentemot vinstmaximering oavsett dess sociala och ekologiska konsekvenser. Vänsterpartiet vill omsätta denna insikt i politisk handling. Vi menar att en hållbar ekologisk utveckling är intimt förknippad med en hållbar mänsklig utveckling.

4.2 Stärk den generella välfärden

Den svenska välfärdsstaten har inneburit en högre grad av jämlikhet, bättre livsvillkor för folkflertalet och viktiga feministiska landvinningar. Under de senaste decenniernas privatiseringar och omfördelning från offentlig till privat konsumtion har den generella välfärden utmanats och attackerats. Kvaliteten har urholkats och välfärdssystemen utjämnar inte längre klasskillnader och orättvisor på samma sätt som tidigare. Kampen för att stärka den generella välfärden fyller en viktig funktion i en socialistisk och feministisk strategi.

Tjänsteproduktionens andel av ekonomin växer. I takt med att produktionen av industrivaror automatiseras blir arbetsintensiva verksamheter som vård, omsorg och utbildning relativt sett dyrare att producera. För att dessa tjänster fortsättningsvis ska vara en del av en generell välfärd som omfattar alla medborgare, måste samhällets gemensamma resurser också användas för vårt gemensamma bästa.

Finansieringen av den offentliga sektorn innebär alltid en begränsning av det privata konsumtionsutrymmet. Motsättningen består även om kapitalets makt begränsas. Full sysselsättning och tillväxt bidrar till att denna motsättning lättare kan hanteras.

Tjänsteproduktionen organiseras mer effektivt i offentlig regi om målsättningen är en jämlik fördelning av tillgång till kvalificerad samhällsservice. Den ska styras och utvecklas demokratiskt med utgångspunkten att människorna är medborgare i ett samhälle och brukare av välfärdstjänster – inte kunder på en marknad.

Vänsterpartiet menar att den offentliga sektorns andel av ekonomin måste få växa. Välfärden behöver mer resurser för att kunna fylla den roll som vi vill att den ska spela. Så länge det

privata ägandet dominerar i produktionssfären, är det genom en gradvis ökad beskattning som detta kan åstadkommas.

Vi vill att välfärden avkommersialiseras, att det är människors behov och inte privata företags vinstintressen som ska stå i centrum. Det är av strategiskt stor betydelse att dräneringen av skattemedel till privata intressen inom välfärden stoppas. Socialförsäkringarna ska vara individuella och ge människor en inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, arbetslöshet, föräldraledighet, funktionsnedsättning och liknande, med en angiven lägsta nivå. Genom att finansieringen och inkomstutjämnningen sker via ett progressivt skattesystem, inte individuella avgifter, och efter behovsprövning, betonas individernas rättigheter.

Inkomstbortfallsprincipen innebär att nästan alla, inte bara de fattigaste, omfattas och gynnas av systemet. Därmed skapas en solidaritet även hos samhällets mellanskikt.

Ett generellt välfärdssystem baserat på tillit till medborgarna ger en effektiv administration samt stor överblick och insyn. Det bidrar också i stor utsträckning till att frigöra medborgarna från de rikas välvilja och välgörenhet. Att stärka framför allt arbetslöshets och sjukförsäkringarna, så att fler kan omfattas och fler får ut mer av sin tidigare inkomst, är därmed viktiga strategiska frågor för Vänsterpartiet. En generell välfärd betyder samtidigt att alla kommuner och landsting ska ha likvärdiga förutsättningar att erbjuda sina medborgare bra skola, vård, omsorg och service, som t.ex. räddningstjänst. Skattepolitiken ska gynna hela landet. Utjämningsgraden i kommunala skatteutjämnningssystemet bör höjas så att systemet når de regionalpolitiska målsättningarna fullt ut. Det ska vara möjligt att ge riktade statliga stöd utanför utjämnningssystemet, t.ex. till utflyttningkommuner, landsbygd och storstäders miljonprogramsområden.

Vänsterpartiet ser rättigheter för personer med normbrytande funktionalitet inom välfärdssystemet som en viktig strategisk del i vårt politiska arbete för demokrati.

5 KF:s mål, uppdrag och styrtal för 2019 – 2020

Kommunens nuvarande styrmodell bygger på New Public Management. Den bygger på en taylorism mellan politiken som beställare eller policyskapare och tjänstemännen som utförare och leverantör av åtgärder för att uppnå kommunfullmäktiges mål.

Ibland kan dock HUR en sak genomförs ha en djupt politisk innebörd. Ibland kan också tjänstemännen, som många gånger jobbar närmare verksamheten, se behov som politiken missat. Även de som brukar kommunens tjänster sitter på ovärderlig information om funktionaliteten vid kommunens verksamheter.

En ny styrmodell måste tas fram som säkerställer att den politiska viljan hos Haninges väljarkår får genomslag hela vägen från Kommunfullmäktige ut till verksamheterna, samtidigt som man tillvaratar professionalismen hos personalen och ger brukarna av kommunala tjänster ett utrymme att påverka utformningen i de delar som berör dem.

5.1 Mål för 2019-2020

5.11 Målstruktur och uppföljning

Fyra målområden med 12 mål

“Kommunens målstruktur bygger på fyra övergripande målområden som ska bidra till att Haninge blir en bättre kommun att bo, leva och verka i. Till varje målområde finns mål som följs upp med resultatindikatorer. Sammanlagt finns 12 mål. I princip gäller målområden och mål för alla kommunens nämnder och bolag”, enligt kommunledningen.

Vänsterpartiet Haninge anser att det är begränsad information vi som politiska företrädare får genom dess mål och uppföljningen av dess. Det här är New Public Managements substitut till medborgardialog, medarbetardialog och brukardialog.

En del mål anser vi vara felaktiga, en del saknar rätt fokus och några mål saknas helt och hållet.

Vänsterpartiet har till nästkommande budget för avsikt att föreslå en annan målstruktur.

Vänsterpartiet återger här kommunledningens målvärden som information. Vänsterpartiets uppfattning om målen finns i den löpande texten.

5.2 Målområde Välmående kommuninvånare

Mål 1 God folkhälsa

“En bättre folkhälsa bidrar till friskare och mer aktiva invånare. Ur ett kommunalt perspektiv är det främst invånare som tar del av kommunens tjänster som kan stimuleras till ett friskare liv. Samtidigt kan alla kommunala verksamheter bidra på något vis inom sitt område till att alla invånare i kommunen får möjlighet att förändra sina livsvanor i en positiv riktning”, enligt kommunledningen.

I kommunens målområde för välmående kommuninvånare saknas perspektivet på jämlik hälsa. Klyftan i hälsoskillnaderna mellan kommundelarna måste slutas. Redovisning av måluppfyllelsen måste ske per kommundel för att få en rättvisande bild.

Mål 1		2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer						Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)		12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)		46	43	51		57
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)	Åk 9	58	-	59	-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-	33	-	35

Informationsmått för mål 1 är:

Sjukpenningtal

Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur

Folkhälsa - Självskattad hälsa

God psykisk hälsa för årskurs 9 respektive gymnasiet årskurs 2

Nöjd medborgarindex idrotts- och motionsanläggningar

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

“Ökat inflytande ger individen större makt över sitt liv och därmed en större upplevd trygghet. Inom samhällsplaneringen och genom aktiva insatser och uppsökande verksamhet kan den faktiska tryggheten i kommunen öka”, enligt kommunledningen.

Kommunledningens förslag till mål handlar om trygghet i skolan och minskad skadegörelse. Det är väl bra i sig, men det finns inget mål om inflytande eller delaktighet. Man kanske bör fråga sig vilket inflytande föräldrar har över sitt barns situation på förskolan? Man kanske bör fråga eleverna i vilken utsträckning de känner att de har något inflytande i sin skolmiljö? Man kanske bör fråga våra seniorer hur mycket inflytande de har över hemtjänstens utformning?

Mål 2 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2022 Målvärde
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)*	86	90	89	89	90
Anmälda brott om skadegörelse per 1000 invånare	17,5	20,6	22,2		20,0

Informationsmått för mål 2 är:

Trygghetsindex (SCB)

Nöjd inflytandeindex (SCB)

Trygghetsindex lokala BRÅ (skala 0-6, låga värden eftersträvas). Mäts vartannat år.

Resultat från ett urval av frågor i barn- och ungdomsenkäten LUPP

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

“Kommunens stöd- och omsorgsverksamhet är en kärnverksamhet som alltid ska präglas av värdighet. Fokus ska alltid ligga på att individens möjligheter till utveckling så att dennes frihet ökar”, enligt kommunledningen.

Återigen har kommunledningen valt ut en smal del av verkligheten för att belysa medborgarnas upplevelse av stöd och omsorg. Man missar helt att Nöjd Medborgarindex som helhet för kommunen gått ned och man missar helt att problematisera utifrån ett feministiskt perspektiv då t ex förtroendet för socialtjänsten gått upp bland män, men tappat bland kvinnor? Även inom äldreomsorgen går mäns upplevelse av verksamheten upp, medans kvinnors upplevelse utvecklas negativ. Mäter man inte också utifrån kön kan man aldrig se verksamheten i feministiskt perspektiv.

Mål 3	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66	69	75	83	85
Nöjdhet bemötande i hemtjänst under 65 år			96	91	97
Hur mycket har du kunnat påverka den hjälp du har fått av socialtjänsten?	-	-	68 %	69%	70%

Informationsmått för mål 3 är:

Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg SCB

5.3 Målområde Utveckling

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

“Utbildning ger möjligheter för människor att uppnå sina livsmål. Alla barn växer upp med olika bakgrund och förutsättningar. Skolan i Haninge ska bidra till utjämning av elevers olika förutsättningar. Inget barn eller elev ska hindras att nå sin fulla potential i Haninges skolor. Kommunen ska arbeta målmedvetet och förebyggande för att minska andelen elever som hoppar av sin utbildning. Vuxenutbildningen och SFI ska utformas med utgångspunkt i att individen på kortast möjliga tid ska få reella möjligheter att komma in på arbetsmarknaden”, enligt kommunledningen.

Värt att notera här är att andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram i de kommunala skolorna sjunkit från 87,4% till 84,8% och det är också värt att notera att kommunledningen inte har satt något måltal till 2022. Är det politiskt försvarbart att ha ett annat mål än 100%? Det enda målvärde kommunledningen vågar sig på till 2022 är att det

genomsnittliga meritvärdet för årskurs 9 ska vara 221, vilket är lägre än 2016 (223) och innebär att den förbättring som påbörjades 2014/2015 stannat av.

Mål 4	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Andel elever i åk. 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor*		81,2	87,4	84,8	
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214	215	223	216	221
Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%)**		52,9	55,8	54,9	

*KKIK-mått från och med 2018.

**Har tidigare mätts på tre år

Informationsmått för mål 4 är:

Elever i åk 6 med lägst betyget E i matematik, kommunala skolor, andel (%)

Elever i åk 3 som deltagit i alla delprov som klarat alla delprov för ämnesprovet i svenska inkl. svenska som andraspråk, kommunala skolor, andel (%)

Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)

Andel med minst 325 i meritvärde baserat på 17 ämnen

Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan (%)

Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)

Grundläggande vuxenutbildning; andel (%) som slutfört kurs

Svenska för invandrare (SFI); andel (%) godkända

Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)

Mål 5. Meningsfull fritid

“Innebörden av en meningsfull fritid är olika för alla. Kommunen ska i utformningen av kultur och fritidsutbud anpassa sig till efterfrågan så att det kommer så många invånare som möjligt till del”, enligt kommunledningen.

Att mäta andelen unga som är nöjda med sin fritid ger väldigt lite information, speciellt om man ska bedöma om kommunen bidragit i någon särskild omfattning. I Nöjd Medborgarindex har invånarnas upplevelse av tillgängligheten till idrottsanläggningar och kulturutbudet

sjunkit i kommunen över lag. Mäns upplevelse av kulturutbudet har gått upp något. Men annars finns det inte mycket kommunledningen kan slå sig för bröstet över.

Mål 5	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Andel unga nöjda med sin fritid	-	-	91,7	90,1	94
Andel elever som deltar i musik- eller kulturskola 7-15 år	8,0	9,0	8,3		10,0
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1	4,0		4,0
Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/invånare i åldern 7-20 år)	25	24			29

Informationsmått för mål 5 är:

Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter SCB

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

“Haninge ska vara en attraktiv företagskommun och ta tillvara på de naturliga förutsättningar som kommunen har inom olika branscher. Servicen till befintliga företag och nyetableringar ska vara enkel, snabb och hålla en hög kvalitet.

Kommunen ska verka för att fler invånare ska ha ett arbete att gå till. Det ska finnas en stark koppling mellan ekonomiskt bistånd och krav på aktivitet samtidigt som nya samarbeten med företag och andra organisationer skapas för att utveckla utbudet av arbetstillfällen. Det ska finnas goda möjligheter att börja om i livet.

Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen kan samarbeta med näringslivet och genomföra riktade insatser för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning”, enligt kommunledningen.

Grundproblemet för kommunen är att Sverige nationellt gett upp den fulla sysselsättnings politik till förmån för låg inflation/låg tillväxt/lågräntepolitik.

Antalet arbeten ökar ju inte ju hårdare tryck man ställer på de arbetssökande - med eller utan försörjningsstöd. Det finns en borgerlig favoritfantasi som verkar ha spridit sig till delar inom

socialdemokratin om att det vimlar med jobb som folk vägrar ta för att det inte ställs tillräckligt stora krav på dem.

Det finns dock mycket kommunen kan göra och i många fall handlar det om att få in folk, som idag inte har egen försörjning, i bristyrkesutbildningar. Det finns brist på arbetskraft inom bygg, industri, maskinförare, kockar, undersköterskor och hemtjänstpersonal, enligt Arbetsförmedlingens senaste rapport. Vänsterpartiet tror det finns oerhört stor potential i att sänka arbetslösheten genom att utbilda människor in i bristyrkena, och särskilt skall kommunen hjälpa de med försörjningsstöd att få ta del av bristyrkesutbildning.

Mål 6	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
SBA:s nöjd kund index för företagare	67	69	72		73
Antal arbetstillfällen i kommunen	27 179	27 764	28 479		29 000
Antal företag i kommunen per 1000 invånare		74,7	74,6	74,6	75,0
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd av alla hushåll med ekonomiskt bistånd(%)	32,7	35,1	33,1		29,0

Informationsmått för mål 6 är:

Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen (betygsskala 1-6) (Svenskt Näringsliv)

Handelsindex

Nyregistrerade företag kommun, antal/1000 invånare (N00941)

Arbetslöshet 16-64 år (%)

Antal gästnätter

5.4 Målområde En attraktiv närmiljö

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

“Klimat- och miljöutmaningarna är inte begränsade till kommunens geografiska område, men de åtgärder som bidrar till att miljön i kommunen förbättras ska ha hög prioritet. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närkommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö”, enligt kommunledningen.

Här säger man sig vilja hämta informationsmått från antalet miljöbilar i kommunens egen organisation och från Nöjd Medborgarindex. Om kommunen ska tackla klimat- och miljöutmaningarna krävs en rad åtgärder; de tunga områdena är energianvändning och transporter. Ju energisnålare vi bygger/renoverar och ju mer hållbarare energislag vi använder, samt ju mer vi åker kollektivt, desto lättare är det att nå våra miljömål.

I Nöjd Medborgarindex är det lätt för en kommun att få höga miljöbetyg från invånarna om man sköter sophämtningen bra och håller rent och fint i parkerna. Gott så. Äras den som äras bör. Men när det gäller miljöfrågan såsom en utmaning att minska klimatpåverkan krävs det i regel andra insatser.

Resultatindikatorer	2015	2016	2017	2022 Mål- värde
Andel inköpt fossilfritt bränsle (%)		36,5		50
Energianvändning i kommunala lokaler och bostäder (kWh/m2)*		177 resp. 149		
Antal antagna detaljplaner som medför negativ påverkan på områden som finns upptagna i Naturkatalogen *				
Fördröjd regnvolymer från				

hårdgjorda ytor på mark som detaljplanelagts *				
Andel ekologiska livsmedelsinköp	33	35	37	60

Andel inköpt ren köttråvara från djur uppfödda i enl. svensk djurskyddslagstiftning (%)*			9,6	5,5
--	--	--	-----	-----

* förslag på målvärden år och 2022 ska tas fram

Informationsmätt:

Andel miljöbilar i kommunorganisationen

Nöjd medborgarindex, miljöarbete

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

“Haninge ska hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna i Stockholmsregionen som en attraktiv inflyttningskommun. Utvecklingen av Haninges stadskärna och bebyggelse runt pendeltågstationerna ska prioriteras samtidigt som Haninges olika unika miljöer för attraktivt boende ska utvecklas. För att möta den ökade efterfrågan på bostäder måste hantering av detaljplaner och bygglov vara snabb och effektiv”, enligt kommunledningen.

Här har Vänsterpartiet och kommunledningen helt olika uppfattning om vad som är viktigt. Kommunledningen anser att nya bostäder per se är det viktiga - Vänsterpartiet anser att billiga och klimatsmarta hyresrätter är det som är det helt centrala för Haninge kommuns bostadspolitik. Vänsterpartiet vill ha en annan stadsutvecklingsplan.

Stadsutvecklingsplanen är en fördjupning av [översiktsplanen](#) i områdena Handen, Vega och delar av Brandbergen eftersom man tänker att dessa områden kommer utgöra stadskärna. Den nuvarande stadsutvecklingsplanen saknar många viktiga dimensioner och behöver kompletteras med följande:

Vänsterpartiet vill satsa på hyresrätter som vanligt folk har råd till.

I stadsutvecklingsplanen fanns det förslag på att fördelningen av upplåtelseformer skulle vara:

- 30 procent hyresrätter
- 50 procent bostadsrätter
- 20 procent äganderätter

Men behovet av hyresrätter är mycket större! Det är stor brist på hyresrätter. Vänsterpartiet har länge drivit frågan om att Haninge Bostäder ska bygga fler allmännyttiga hyresrätter till rimlig hyra och att man i marköverlåtelseavtal ska ställa krav på en stor del hyresrätter. [Vi har debatterat den här frågan flera gånger i kommunfullmäktige, senast i december.](#)

Vårt förslag till fördelning var istället:

- **50 procent hyresrätter**
- 40 procent bostadsrätter
- 10 procent äganderätter

Mål 8	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	891	1 654	2 418	
Ledtider för bygglov (% färdigställda inom 10 veckor)	-	-	17	74	100

Informationsmått för mål 8 är:

Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen

Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Mål 9. Hög tillgänglighet

“En viktig del i att skapa en attraktiv kommun för invånare och besökare är att öka tillgängligheten till olika målpunkter i Haninge och att utveckla gemensamma offentliga utrymmen. De åtgärder och investeringar som kommunen inte kan göra själv måste uppnås genom samarbete med de aktörer som är ansvariga.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning handlar om mänskliga rättigheter och varje individs möjligheter att utifrån sina förutsättningar delta i samhällslivets alla delar. Den fysiska tillgängligheten ökas bland annat genom att säkerställa att plan- och byggprocessen följs vid byggnation och att de egna verksamheterna är tillgängliga”, enligt kommunledningen.

Vänsterpartiet anser att bo och ta sig fram med en funktionsnedsättning ska göras så lätt som möjligt i Haninge. Det byggs fortfarande för otillgängligt och [föreskrifter och råd](#) tummas på då det ska byggas nytt. Argumentet att det räcker att handikappanpassa några utvalda lägenheter håller inte. Alla föds inte med funktionsnedsättning. Den kan komma mitt i livet, den kan vara tillfällig som vid ett brutet ben och på ålderns höst blir de flesta funktionsnedsatta på något sätt.

Det är lättare att bygga för alla från början än att anpassa ett boende i efterhand. När vi planerar staden ska vi inte bara se till att alla kan bo bra utan även att de har möjlighet att hälsa på sina vänner. Därför anser vi att Haninge ska våga inlemma ovanstående föreskrifter fullt ut i Plan- och bygglagen.

Gällande utomhusmiljöer så är det av stor vikt att den som har svårt att röra och orientera sig har ett tillgängligt Haninge. Fler funktionshindrade skulle då kunna delta i arbetslivet, det sociala livet och kunna utnyttja sina demokratiska rättigheter. Vi ser gärna olika typer av markbeläggningar, viktigast är att de är så släta som möjligt och att kullersten, grus och andra ojämna beläggningar används mycket sparsamt. En plan för hur tätt offentliga toaletter ska ligga bör tas fram. Toaletterna bör vara åtkomliga dygnet runt.

Mål 9	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Indikator funktionshinderns perspektiv; maxvärde 100 % (Samtliga frågor i Myndigheten för delaktighets kommunenkät, andel positiva svar ska öka)					95

Informationsmått för mål 9 är:

Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar

Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer

Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar

5.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

“Kommunen har en skyldighet att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Kommunens verksamheter ska vara så effektiva som möjligt och leverera högsta möjliga kvalitet per skattekrona. För detta krävs flexibilitet inom våra egna verksamheter och ett koncerntänkande där samordning av tjänster och lokaler bidrar till lägre kostnader. Externa aktörer som utför kommunala tjänster bidrar till en ökad mångfald och ökad effektivitet genom konkurrens, men framför allt ökad valfrihet hos de som måste utnyttja tjänsterna”, enligt kommunledningen.

Samtliga grundantaganden från kommunledningen är felaktiga och målen är inte relevanta om de inte ställs mot de uppdrag och skyldigheter kommunen har gentemot medborgarna.

Ett stort överskottsmål är irrelevant om inte kommunens verksamheterna uppnått målen för sitt arbete.

Mål 10	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag	2,0	2,0	2,3	2,8	≥ 2
Budgetföljsamhet (avvikelse %)	0,0	-0,3	2,7	0,9	+0,5 till -0,5
Soliditet i procent	33,0	29,1	45,9	46,3	≥ 47
Soliditet i procent inkl pensionsåtagande	-5,2	-1,6	2,7	7,5	≥ 15
Avtalstrohet (%)	87	82	84	85	90

Informationsmått för mål 10 är:

Skattesats

Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)

Kassalikviditet (%)

Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)

Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)

Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

“Kvalitet i en tjänst är ofta något man upplever. Därför betyder bra bemötande och fokus på service mycket för kvaliteten i kommunens tjänster”, enligt kommunledningen.

Det är lite udda att LOV hamnar under målet för hög kvalitet i kommunens tjänster, eftersom det inte är kommunen som driver tjänster som utförs av LOV-företag. Att man anser att antalet tjänster som omfattas av LOV är ett mål i sig talar för att det är ett rent ideologiskt mål. Man bryr sig inte om privatiseringar är bra, relevanta eller ändamålsenliga för kommunen. Man vill bara att det ska vara mycket av dem. Det är privatiseringen i sig som är viktig; att så mycket skattemedel som möjligt kanaliseras bort ifrån kommunen till privata bolag.

Argumentet att det skulle leda till valfrihet tål ju att granskas; i vilken utsträckning gör de privata utförarna något som kommunen inte kan eller gör? Vanligtvis gör man bara det kommunen gör, men med sämre villkor för personalen.

Vänsterpartiets mål för LOV-tjänster är noll; att all verksamhet återkommunaliseras.

Mål 11	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4	5	6	8
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48	59	51	56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89	90	93	95

Informationsmått för mål 11 är:
Nöjd medborgarindex (NMI)

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

“Kommunen behöver attrahera och behålla ledare och medarbetare som kan utveckla en serviceinriktad kultur genom ett tydligt ledarskap och interna utvecklingsmöjligheter”, enligt kommunledningen.

Typiskt för New Public Management är kulturen kring ledarskap. Tidigare var fokus på ledare att det skulle vara kunnig om verksamheten och att de skulle vara bra på att lyssna på personalen. Idag är "tydlighet" viktigast. "Tydlighet" i bemärkelsen vara en megafon för ledningens vilja.

Och det är klart att medarbetare bara uthärdar den miljön om det finns förhoppningar om avancemang. Vilket det av naturliga skäl bara finns för ett fåtal. Men det går att skapa en chimär av avancemang och vi är nog inte långt ifrån att få Förste socialsekreterare och Förste barnskötare i stil med låtsassatsningen på lärarnas karriärvägar genom införandet av Förstelärarna.

Kommunledningens satsningar på "arbetsgivarvarumärket" ligger också i linje med New Public Management och är bortkastade pengar. En kommun som har bra personalpolitik behöver inte oroa sig för att det inte är känt. Det ryktet sprider sig snabbt och nöjda medarbetare är bästa tänkbara ambassadörerna för kommunen.

Mål 12	2014	2015	2016	2017	2022
Resultatindikatorer					Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5	78,8	79,4	83,0
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6	7,8	7,5	5,0
Frisknärvaro (%)		59,8	60,2	60,2	61,5

Informationsmått för mål 12 är:

Personalstruktur (antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare)

Tidsanvändning (mer- och övertid)

Personalomsättning (personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar)

Lönestatistik (lönespridning)

6. Nämndvisa ramar, direktiv och uppdrag för 2019–2020

Sedan 2008 arbetar kommunen med en tvåårig budget. För 2019 innebär detta att budgetramar fastställs per nämnd för 2019 och för 2020, med de ökade skatteintäkterna som ofördelade medel för 2020. Beslut för 2020 kommer att vara styrande för verksamheten även om mål- och budgetprocessen görs årligen. Inför 2020 kan det bli aktuellt med omprövningar av de olika verksamheternas resurstilldelning beroende på hur förutsättningarna har förändrats vad gäller till exempel finansiering, lagstiftning, befolkning, arbetsliv, näringsliv, med mera.

Totalt beräknades skatteintäkterna och generella stadsbidrag för 2019 till 4 896 mnkr. Den utgår från prognosen från Sveriges kommuner och landsting, SKL, daterad 2018-04-27. Prognosen bygger på en oförändrad skattesats på 19,68 kr. SKL:s prognos utgår från en befolkningsökning enligt rikssnittet. Då Haninge växer snabbare än rikssnittet så har befolkningsökningen justerats till en ökning med 2 450 personer från den 1 november 2017 till 1 november 2018. Till detta kommer ett extra statsbidrag för att kompensera att kommunen växer snabbt, andel av ”välfärdsmiljarderna” och schablonbidrag för bostadsbyggande. Ovanstående ingår i beräkningen 4 896 mnkr.

Tornberget avser att 2019 att höja hyrorna med 1 procent till kommunen, exklusive kapitalkostnader för nya investeringar 2018. Hyran kan dock skilja mellan olika typer av verksamhetslokaler. De föreslagna budgetramarna för respektive nämnd bygger på en bedömning av kostnaderna för hyres-, volym- och verksamhetsförändringar.

7. Kommunstyrelsen

Ansvarsområden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har på uppdrag av Kommunfullmäktige ett övergripande ansvar för att leda kommunens utveckling. Kommunstyrelsens arbete bör utföras med ett uttalat fokus på jämställdhet, hållbarhet och gemensam välfärd.

7.1 Driftbudget kommunstyrelsen 2019

Ekonomisk ram 2019: 226 000 tkr

Förändring från 2018: + 8 000 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: -2 000 tkr

Vänsterpartiets förslag på besparingar ligger, som tidigare nämnts, lägre politikerlöner. I vårt förslag jämföras ett kommunalråd lönemässigt med en riksdagsman, vilket sparar 1 388 tkr. Kommunledningen vill också skapa en ny tjänst i form av Dataskyddsombud med en beräknad kostnad på 800 tkr. Vänsterpartiet anser att man först måste klargöra vilken arbetsmängd man anser uppdraget medföra. När det gäller arbetsmiljöfrågor har de flesta skyddsombud en ordinarie tjänst parallellt med uppdraget. Därav anslår Vänsterpartiet ett lägre belopp till kommunstyrelsen än kommunledningen; - 2 000 tkr.

Uppdrag till kommunstyrelsen

- Inför Jämställdhetsmiljonen i enlighet med Vänsterpartiets motion i frågan.
- Tillsätt en tjänst som samordnar folkhälsoarbetet på kommunstyrelseförvaltningen för att stärka organisationen och kunna jobba mer samordnat och strategiskt enligt Rambölls förslag i sin rapport till Hållbarhetsberedningen.
- Utredda möjligheterna att skapa ett kommunalägt energiföretag

Kvalitetshöjande förändringar förvaltningen föreslår och Vänsterpartiet instämmer i:

- Ambitionshöjning för att genomföra Klimat- och miljöpolitiska programmet
- Fortsatt folkhälsoarbete med fokus på jämställd hälsa och social hållbarhet
- Utforma en plan för hur bostadssegregationen kan brytas i hela kommunen utan att göra avkall på människors möjlighet att få en bostad. Extra fokus ska ligga på hur alla kommunaldelar kan få tillgång till hyresrätter. I det ingår att utforma en plan för hur kommunen kan nå länssnittet för allmännyttiga bostäder inom en tioårsperiod

Hållbarhetsberedningen

- Ta fram ett program för att bekämpa barnfattigdom
- Ta fram ett program för jämställdhet, våld i nära relationer, hedersproblematik

Haninge kommuns arbetsgivarpolitik

Vänsterpartiet i Haninge arbetar för att Haninge kommun föregår med gott exempel som arbetsköpare. Det innebär att vårt uppdrag till kommunstyrelsen blir:

- Haninge kommun ska ha goda relationer till de fackföreningar som organiserar dess personal och att åta sig fackliga förtroendeuppdrag ska uppmuntras och ses som en merit.
- I Haninge kommun ska tillsvidareanställning – fast anställning – vara norm. Haninge kommun ska inte stapla visstidsanställningar på varandra.
- Haninge kommun erbjuder alla sina anställda heltid för de som vill. Heltid ska vara en rättighet. Deltid ska vara en möjlighet för dem som så önskar.
- Haninge kommun tillsammans med de fackliga organisationerna, på prov, inför 6 timmars arbetsdag, i de verksamheter som idag dras med tung arbetsmiljö och hög sjukfrånvaro. Var det kan ske specificeras i vår kommunala budget.
- Haninge kommun inte använder sig av delade turer, utan alla har rätt till en sammanhållen arbetsdag.
- Haninge kommun inte använder sig av bemanningsföretag, utan anställer själv för den verksamhet man avser bedriva.
- Haninge kommun inte staplar visstidsanställningar på varandra.
- Haninge kommun bedriver ett aktiv arbetsmiljöarbete där personalen ges inflytande över sin arbetssituation och där det finns tydliga riktlinjer mot mobbing, diskriminering och kränkande särbehandling
- Det finns väl utvecklade metoder för arbetsanpassning och rehabilitering, så att alla kan arbeta efter sin förmåga och sina förutsättningar.
- Haninge kommun erbjuder en sommarjobbsgaranti för alla gymnasieelever.
- Haninge kommun är en stor upphandlare av varor och tjänster. Haninge kan påverka arbetsmarknaden i positiv riktning genom att stå upp för den svenska modellen och schyssta arbetsvillkor. Det innebär att Vänsterpartiet vill att:
- Haninge kommun i alla sina upphandlingar kräver att de upphandlade företagen har kollektivavtal för de tjänster de erbjuder.
- I det fall det upphandlade företaget använder underentreprenörer, skall företaget åta sig ett huvudentreprenörsansvar och garantera att löner och villkor för de anställda följer det som avtalats i upphandlingen.

Vidare uppdrag

- Haninge kommun, i förekommande fall, ska välja rättvisemärkta och klimatsmarta varor och transporter.
- Haninge kommun väljer närproducerade varor för minskade transporter.
- Haninge kommun kan göra mycket för den lokala arbetsmarknaden genom att:
- Det ska vara enkelt att etablera företag i Haninge. Vänsterpartiet vill att kommunstyrelsen utvecklar arbetet med företagslotsar som hjälper företag med att söka tillstånd, bygglov e t c.
- Det ska finnas tillgänglig mark i Haninge kommuns detaljplaner inom de beslutade industriområdena.

- Det ska även ingå i det kommunala bostadsbolagets uppdrag att bygga kommersiella lokaler; butiker och kontor, för att möta det behov som finns.
- Kommunen ska samverka med Landstinget för att få till stånd fungerande kollektivtrafik till och från grannkommunerna och Stockholm.
- Det ska finnas gott om hyresrätter, så det är lätt att rekrytera arbetskraft till Haninge, om kompetens inte finns lokalt.
- Gymnasieskolan ska få extra resurser för att utbilda i bristyrken.

7.11 Haninge kommuns klimat- och miljöpolitik

Investera i klimat och miljö

Det är sedan en tid helt klart att århundradens utsläpp av växthusgaser leder till en global uppvärmning som kommer att få katastrofala konsekvenser om vi inte snabbt ställer om vårt sätt att producera och konsumera. Användandet av fossila bränslen (olja, kol, gas, bensin) måste minska kraftigt och snabbt i global skala. Störst ansvar har de rikaste industriländerna, inklusive Sverige, men hela världen måste ta sitt ansvar på ett sätt som inte ökar de globala orättvisorna.

Runt $\frac{2}{3}$ av utsläppen i Haninge kommer från resor och transporter. Därför är det av största vikt att vi får folk att ta kollektivtrafiken, cykeln eller gå istället för att ta bil. Och det är viktigt att vi får över gods till järnväg. Kommunen ska vara en förebild i det här avseendet och driva på utvecklingen i kommunen. Vi vill se en kommunal bilpool med miljöbilar som alla kommunens anställda och invånare kan använda. Vi vill att anställda inom kommunen uppmuntras och premieras att resa hållbart.

Mer resurser behövs läggas på hållbar infrastruktur och hållbart resande. Några exempel är dubbelspår till Nynäshamn, utökning av Spårväg Syd till Haninge, implementerandet av den regionala cykelplanen med mer cykelvägar. Vi har drivit på för att en större andel av resandet ska ske med kollektivtrafik, cykel eller gång. Detta står nu med i kommunen klimat- och miljöpolitiska program. Men för att vi ska kunna nå det uppsatta delmålet så måste vi investera i hållbar infrastruktur och skapa incitament och uppmuntra människor till hållbara transporter och att ställa bilen eller sälja bilen.

Vi kämpar för att kollektivtrafiken ska byggas ut i kommunen och regionen och vi tycker det är självklart att vi satsar på bättre kollektivtrafik och cykelvägar än dyra och miljöfarliga motorvägar som ”Förbifart Stockholm” och ”Tvärförbindelse Södertörn” som enligt myndigheter och forskning visar bara kommer öka utsläppen, cementera massbilismen och göra det oerhört svårt att nå våra klimatmål vare sig det är på riksplanet, regionalt eller kommunalt.

Vi vill ha låga och enhetliga taxor i kollektivtrafiken. Det ska vara både praktiskt, enkelt och billigt att resa kollektivt och miljöerna i anslutning till och i bussar och tåg ska vara trygga och tillgängliga för alla. En utbyggd och trygg kollektivtrafik är en jämställdhetsfråga. I dag reser kvinnor mer med kollektivtrafiken än män, men de upplever större otrygghet när de går till och från bussen eller åker i tunnelbanan eller pendeltåget. Otryggast känns det på kvällar och nätter. Vi vill att kommunen ska arbeta för ökad trygghet, t.ex. genom att se till att vägar till och från hållplatser och stationer är väl upplysta.

Gång- och cykelvägnätet ska byggas ut i hela kommunen för att ytterligare minska behovet av att ha en bil för att ta sig runt. Att skapa bättre möjligheter att resa kollektivt eller med cykel ger både bättre miljö och är särskilt bra för den med tunn plånbok. Vår miljöpolitik går hand i hand med vår politik för ökad jämlikhet.

Vi vill energieffektivisera en stor del av kommunens fastigheter och alla nya fastigheter som kommunen bygger ska vara miljösmarta. Vi planerar för nya bostäder i kollektivtrafiknära lägen, så att människor får möjlighet att bo och resa miljövänligt.

Ansvar för sophantering, återvinning och utomhusstädning är i dag irrationellt fördelat mellan förpackningsindustrin, SRV och kommunen. Det har lett till att återvinningsstationerna ofta är överfulla och skräpiga. De är dessutom för få, vilket gör att många som inte har tillgång till bil måste gå långa sträckor för att kasta sina sopor. Även återvinningscentralerna för grovsopor m.m. är svåra att använda för dem som saknar bil. Någon form av upphämtning ute i kommundelarna bör införas. Vänsterpartiet menar att lagen ska ändras så att kommunerna tar över hela det praktiska ansvaret för sophantering och återvinning samtidigt som finansieringen ligger kvar på förpackningsindustrin. Vi arbetar för att kommunen utreder införandet av den optiska sopsortering som med stor framgång etablerats i t ex Eskilstuna kommun.

Vi vill utreda möjligheten att etablera ett eget energiföretag, gärna tillsammans med grannkommunen Tyresö.

Ett arbete med att säkra ett miljövänligt omhändertagande av dagvattnet, som enligt lag betraktas som avloppsvatten, måste intensifieras de kommande åren.

Vänsterpartiet vill slå vakt om Haninges rika natur- och kulturmiljöer. Vi måste på allvar börja skydda områden med höga naturvärden. Ett första steg är att skydda de områden som är upptecknade i Naturvårdsplanens åtgärdsplan.

Tyresta nationalpark och de gröna kilarna är tillgångar som inte bara ger ett skydd för naturen utan också öppnar upp naturen för rekreation. Tillgänglighet för rullstolsburna ska utökas. Ett miljöpedagogiskt arbete för både barn och vuxna är en verksamhet som behöver utvecklas.

Friluftsområdet Rudan är sedan många år ett uppskattat område som används av folk från hela Stockholmsregionen.

Politiska förslag från klimatrörelsen

Klimatrörelsen i Sverige driver på för att politikerna ska ta frågan om klimatförändringen på allvar. Fönstret vi har för att kunna minska våra utsläpp och komma ner på en hållbar nivå blir mindre och mindre. Det är av största vikt att vi agerar! Klimatrörelsen går före och visar vägen. Inspirerade av förkämparna för allmän rösträtt som fått nog på att makteliten inte lyssnade på deras krav så tog miljöengagerade saken i egna händer och anordnade världens första klimatriksdag 2014. Det var ett sätt att lyfta klimatfrågorna till att bli något som diskuterades i valrörelsen och som skulle bli valfrågor. Under en helg våren 2018 så höll Klimatriksdagen sin andra klimatriksdag med seminarier och motionskrivande. Detta för att gå före och driva på för en hållbart klimatpolitik. Det resulterade i 12 motioner som [lämnades över till politikerna](#).

Vänsterpartiets miljöpolitiska talesperson Jens Holm hyllar Klimatriksdagen efter att ha fått motionerna i sin hand.

– Det här är det mest hoppfulla som händer i Miljö Sverige. Det är en rörelse som samlar unga, gamla, akademiker, knegare, stad och land, säger han.

De framröstade motionerna kommer att sätta avtryck i partiets politik, lovar han.

Och även i Haninge vill Vänsterpartiet omsätta Klimatriksdagens motioner till kommunal politik.

En folkbildningskampanj i Haninge

I motionen “riksomfattande folkbildningskampanj” kan vi läsa följande:

Sammanfattning: Riksdag och regering måste leda utvecklingen när det gäller hela samhällets nödvändiga omställning för att kunna lösa klimatutmaningen. Vi föreslår därför att en skattefinansierad riksomfattande folkbildningskampanj genomförs med syfte att få alla landets innevånare att bli förberedda på att en starkare politisk styrning behövs på alla nivåer i samhället för att klimatmålen ska kunna uppfyllas

Föreslagna åtgärder: En skattefinansierad riksomfattande folkbildningskampanj genomförs

Vi i Vänsterpartiet vill därför att kommunen genomför en folkbildningskampanj kring vad som som behövs göras för att kunna lösa klimatutmaningen och med fokus på vad Haninges

största utmaningar och möjligheter är. Detta samarbete ska inkludera studieförbunden i Haninge.

Inför koldioxidbudgetar för alla nämnder och förvaltningar

I motionen “även landets kommuner och regioner/landsting måste göra klimatvalet” kan vi läsa:

Sammanfattning: Kommunerna äger planmonopolet i Sverige, vilket påverkar förutsättningarna för klimatarbetet. Landstingen är ansvariga för kollektivtrafiken. För att lyckas med omställningen behöver kommuner och landsting fatta klimatsmarta beslut. För Sveriges del betyder Parisavtalets 2°C-åtagande en återstående koldioxidbudget på 300-600 miljoner ton. Med nuvarande utsläpp har denna koldioxidbudget använts upp inom 6-12 år. Landets kommuner och landsting behöver minska sina koldioxidutsläpp med minst 10 % per år, visar en svensk forskningsgrupp i en rapport till Järfälla kommun.

Föreslagna åtgärder: A. Riksdagen kompletterar klimatlagen med att alla kommuner och regioner ska 1) anta koldioxidbudgeter med årliga utsläppsminskningar på minst 10 %, 2) underlätta för invånarna att minska sin klimatpåverkan, och 3) göra informationskampanjer för att nå sina invånare.

B. Deltagarna på Klimatriksdagen lägger medborgarförslag med ovan inriktning i sin kommun (alternativt i sitt landsting/region).

Vi i Vänsterpartiet vill att Haninge kommun antar en ambitiös klimatplan med årliga klimatbudgetar.

Vi har varit med i arbetet med det klimat- och miljöpolitiska programmet där följande mål är några av de som är antagna:

- Kommunens resor och transporter är fossilfria år 2025. I Haninge är alla resor och transporter fossilfria år 2030
- År 2030 är kommunen klimatneutral

Följande etappmål är också tagna:

- År 2020 har andelen köpt fossilfritt bränsle ökat till totalt 50 procent.
Indikator: Andel inköpt fossilfritt bränsle (procent).
- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen.
Indikator: Färdmedelsfördelning i Haninge enligt resvaneundersökningen (RVU) Stockholm.

Det här är ett mål som Vänsterpartiet drev igenom. Vi hade dock gärna haft det ännu mer långtgående men ett visst högerparti ville sänka ambitionen

- Mängden inköpt kött, relativt antalet offentliga måltider, har minskat med 25 procent jämfört med år 2017.

Indikator: Mängden inköpt kött jämfört med år 2017 (förändring i procent)

Det här är ännu ett mål som Vänsterpartiet drivit igenom

Många av de ovanstående målen och etappmålen är bra men det hade varit bra att dessutom ha klimatbudgetar. Vi i Vänsterpartiet vill därför att det ska tas fram klimatbudgetar med långsiktiga och kortsiktiga utsläppsmål för alla förvaltningsområden. De kopplas till konkreta åtgärder och följs årligen upp så att målen nås.

7.12 Haninge kommun som tillgänglig kommun

Haninge kommuns politik för tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning

Vänsterpartiets grundläggande tanke är att alla människor är jämlika, har rätt till sina liv, sin personlighet och till integritet. Vi vill att personer med funktionsnedsättningar ska ges goda möjligheter till ett lika aktivt och innehållsrikt liv som alla andra kommuninvånare. Det innebär satsningar på förskola, grundskola, gymnasium, grund- och gymnasiesärskola, särvtux och lämpliga arbetsplatser. Vi vill även förbättra villkoren för dem som idag arbetar inom ”Daglig verksamhet”.

Personer med funktionsnedsättning ska också ha rätt till en rik fritid; att gå på konsert, teater, museer och idrottsevenemang. Kultur- och fritidsutbudet måste göras tillgängligt för alla personer med funktionsnedsättningar. Vi vill ge vårt stöd till SISU (Stockholms Idrottsförbunds utbildningar) och brukar och anhörigföreningar för personer med funktionsnedsättningar att delta i föreningslivet.

Vi vill driva alla LSS-boenden i kommunal regi. Privata vinstdrivna entreprenörer slår sönder kontinuiteten i verksamheten. För många boende inom LSS är det speciellt viktigt med kontinuitet i relationerna, deras medboende och personalen är deras dagliga ”kärnfamilj”. Livskvaliteten för de boende försämras när långvariga relationer bryts på grund av nya upphandlingar av verksamheten.

Vi vill förbättra stödet till personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I både grundskola och gymnasieskola ska möjligheten till stöd finnas. Vi vill också ge berörd personal, inom bland annat skolan och socialtjänsten, ökade kunskaper om olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Alla har rätt till delaktighet i samhället

Kommunen ansvarar för att realisera den lagstiftning som garanterar rätten till delaktighet. LSS och Lagen om personlig assistans anger en lägsta nivå för de insatser som kommunerna ska utföra. Vänsterpartiet menar att vi kan bättre än så. De flesta människor har sin fritid och sina fritidsaktiviteter på kvällar och helger. Det är också då som utbudet är som störst. Vi vill att det skjuts till resurser så att fler kan få hjälp även under obekvämlig arbetstid.

Den lagstadgade rätten till LSS ska alltid bedömas utifrån behov och får aldrig påverkas av kommunens mål om att hålla budget eller sparande.

7.13 Ungdomar

Barn och ungdomar ska få mer inflytande i kommunen. Barn och unga ska erbjudas gratis eller väldigt billiga fritidsaktiviteter. Extra stöd ska erbjudas till de ungdomar som varken arbetar eller studerar. Ungdomar ska erbjudas sommarjobb.

Fler mötesplatser behövs, speciellt för ungdomar. Vi vill därför att det ska finnas möjlighet för ungdomar i alla kommundelar att besöka ett ungdomshus som inte ligger för långt bort. I brist på sådana ställen tillbringar ungdomar tid ute på stan, vilket ibland kan leda till att man hamnar i kriminalitet eller blir drogberoende. För de ungdomar som kommit på glid så är det viktigt att de ses av vuxenvärlden. Vi vill därför att det ska finnas fler fältarbetare ute på kvällen från de olika fritids- och ungdomsgårdarna.

Det är viktigt att flickor också känner att det är en atmosfär på fritidsgårdarna- och ungdomshusen som gör att de känner sig trygga och välkomna där.

7.14 Tryggt Haninge

Poliser, väktare och övervakningskameror är inte en garant för trygghet. Vi vill istället ha fler fritidssekreterare och fältassistenter. Kommunen ska stödja organisationer som Lugna Gatan och X-Cons på vilket sätt. Belysningen och gångvägarna ska göras bättre för att minska risken för överfall. Det är viktigt att motverka att unga flickor och pojkar mobbas och utsätts för sexuellt ofredande på nätet. Våld mot kvinnor och barn i hemmet ska motverkas. Vi vill att manscentrum ska kunna föreläsa på alla skolor för att komma åt machokultur och destruktiva könsroller som skadar både pojkar och flickor.

7.15 Vinster i välfärden

Äldreomsorg, förskolor och social omsorg ska drivas av ansvarfulla aktörer och inte av riskkapitalbolag. Vinster inom de här områdena ska gå till att anställa mer personal och till bättre kvalitet, därför ska de återinvesteras och inte plockas ut av privata bolag som drivs av vinstintressen.

Välfärden ska styras av solidaritet och omtanke om alla eftersom det är vi alla som använder den. Välfärden får idag alldeles för lite resurser.

Men att verksamheterna går med en del överskott är bra. Det vi menar är att överskottet ska återinvesteras och inte plockas ut och försvinna. Det är naturligt att det finns flera utförare i välfärden. Det kan vara stiftelser, föreningar eller företag utan vinstintresse.

Skolan ska lägga fokus på att ge alla elever lika bra utbildning och inte heller den styras av vinstintressen. Vi anser att alla har rätt till en bra utbildning och inte bara de elever som anses vara mest lönsamma. Fler lärare bör anställas och klasserna bör bli mindre för att varje elev ska få det stöd denne behöver för att klara studier.

Inom välfärden ska människor inte mätas efter lönsamhet.

7.16 Integrera mera

Haninge kommundelar skiljer sig åt i fråga om invånarnas inkomster, arbete, utbildning och folkhälsa. Vänsterpartiet vill satsa på de områden där många människor lever under sämre villkor. Skolorna där behöver mer pengar. De kommundelar där flertalet har goda inkomster är också de som är mest segregerade. Det finns få hyresrätter där och bara en viss sorts människor kan bo där. Därför vill vi att det ska byggas billiga hyresrätter även i de områden där det i nuläget mest finns villor och bostadsrätter. Vi ser också hur det fria skolvalet har inneburit en ökad segregation.

7.17 HBTQ

Allas lika värde är grundläggande för oss. Människor har lika värde och ingen får diskrimineras på grund av sexuell läggning. I förlängningen av detta ligger att alla som har kontakt med kommunen har rätt att bli bemötta med respekt.

Bemötande av andra styrs ofta av normer kring kön och sexuell läggning. Allmänt utgår man från att alla är heterosexuella. Om brukare eller anställda i kommunen med annan sexuell läggning bemöts utifrån denna norm finns stor risk för kränkning och uteslutning ur gemenskapen. För att bli medveten om sina egna fördomar och få konkret vägledning är det viktigt att all personal kontinuerligt utbildas i dessa frågor.

När personalen i en förvaltning eller i en grupp i förvaltningen har genomgått utbildning bör de anses HBT-certifierade. Detta kan symboliseras med ett regnbågsmärke. På det sättet kan brukare och anställda känna en större trygghet när man kontaktar förvaltningen och kommunen visar att man menar allvar med att alla ska bemötas med respekt oavsett sexuell läggning.

Eftersom det är viktigt att barn och ungdom med annan sexuell läggning än den heterosexuella bemöts på ett särskilt insiktsfullt sätt utan fördomar bör utbildningen påbörjas inom skolan.

7.18 Kommunstyrelsen får därför också uppdrag att:

- Inrätta en social investeringsfond där kommunens överskott hamnar
- Inrätta en jämställdhetsmiljon där förvaltningar kan söka ifrån för att göra särskilda satsningar på jämställdhet som exempelvis workshops om destruktiva maskulinitetsnormer eller workshops om hbtq
- Ställ krav på privata byggherrar att 50% av nyproduktionen ska vara hyresrätter
- Verka för att det byggs minst 600 billiga och klimatsmarta hyresrätter om året varav minst 400 ska byggas av Haninge Bostäder
- Ta fram en plan för hur bostadssegregationen kan brytas i hela kommunen utan att göra avkall på människors möjlighet att få en bostad. Extra fokus ska ligga på hur alla kommundelar kan få tillgång till hyresrätter. I det ingår att utforma en plan för hur kommunen kan nå länssnittet för allmännyttiga bostäder inom en tioårsperiod
- Ta fram en plan för att en F-9-skola färdigställs hösten 2020 i Jordbro
- Säkra framtida kompetensförsörjning samt att i samband med detta aktualitetspröva nuvarande personalpolitiska program
- Tillgängliggöra kommunens lokaler för föreningslivet samt för större idrotts- och kulturarrangemang.
- Skydda Högstaskogen som naturreservat
- Skydda Nordankärrsberget som naturreservat
- Utred möjligheten att skydda Norrbyskogen som naturreservat eller biotopskyddsområde
- Ta fram klimatbudgetar med långsiktiga och kortsiktiga utsläppsmål för alla förvaltningsområden. De kopplas till konkreta åtgärder och följs årligen upp så att målen nås
- Genomför i samarbete med studieförbunden en folkbildningskampanj i Haninge om vad som behövs för att klara klimatutmaningen med fokus på vilka speciella utmaningar och möjligheter Haninge har
- Säkerställ att det finns tillräckligt med tömningsstationer för båtavlopp på sjön
- Uppdatera kommunens cykelplan
- Inrätta ett cykelråd
- Bygg fler cykelparkeringar med tak vid pendeltågsstationer
- Bygg fler infartsparkeringar vid pendeltågsstationerna med lägre parkeringsavgift för de som åker vidare med pendeltåget
- Ta fram ett jämställdhetsprogram
- Inför en jämställdhetsstrategitjänst för att bedriva ett strategiskt jämställdhetsarbete

- Ta fram ett program för jämlik hälsa
- Ta fram ett program för att bekämpa barnfattigdom

8. Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområden

Haninge kommun ansvarar för att alla barn och ungdomar ska ha tillgång till utbildning av hög kvalitet. Grund- och förskolenämndens ansvarsområde omfattar förskola, förskoleklass, grundskola, skolbarnsomsorg och särskola.

8.1 Driftbudget grund- och förskolenämnden 2019

Ekonomisk ram 2019: 1 960 000 tkr

Förändring från 2018: + 177 500 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: + 62 000 tkr

Vänsterpartiet lägger 62 miljoner kronor mer än kommunledningen på Grund- och förskolenämnden 2019. Till både Vänsterpartiets och kommunledningen tillkommer drygt 8 miljoner kronor som är fonderade från 2017 och som överfördes till 2019 i samband med kommunfullmäktiges beslut 2018-05-07.

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

8.11 Vänsterpartiets utbildningspolitik

Förskola

Alla barn i Haninge ska kunna gå i förskolan utifrån de behov som barnen och föräldrarna har – oavsett om föräldrarna arbetar, är arbetslösa, sjukskrivna, studerar eller arbetar skift.

Barnomsorgen är en stor och viktig del av vårt samhälle och måste hålla en hög kvalitet med barnets bästa i centrum. Förskolan ska bidra till en bra och trygg start i livet där barnen får möjlighet att utvecklas i en trivsamt och stimulerande miljö. Förskolan är till för barnen och deras föräldrar och alla barn ska ha rätt till barnomsorg på heltid – oavsett om föräldrarna arbetar, är arbetslösa, sjukskrivna eller föräldralediga. Även barn vars föräldrar har oregelbunden arbetstid ska ha rätt till barnomsorg. För oss är det viktigt att alla barn får ta del av en högkvalitativ pedagogisk verksamhet.

Att minska barngrupperna är en viktig förutsättning för att på ett långsiktigt sätt kunna tillgodose alla barns behov och deras rätt till lek och utveckling. Med för lite personal och stora grupper är risken stor att kvaliteten blir sämre och barnens bästa inte kan stå i centrum. Vi behöver därför fler utbildade förskolelärare på våra förskolor i Haninge.

Förskolorna skall ha ett utvecklat genusarbete och arbeta aktivt för att alla ska ha möjlighet att utvecklas i enlighet med personliga intressen och förutsättningar. Genusarbetet ska ingå i pedagogernas fortbildning och på så sätt hållas levande och uppdaterad.

Förskolan är till för barnen. Därför ska alla barn ha rätt till förskola på heltid även om deras föräldrar är arbetslösa eller studerar.

Antalet förskollärare och andra pedagoger måste öka. Det är viktigt att alla pedagoger i förskolan har kunskaper i genusfrågor så att barnen ges förutsättningar att växa upp utan att de begränsas av krav som vilar på traditionella könsroller.

Barnen i förskolan ska stimuleras till att äta hälsosam och klimatsmart mat tillagad från grunden.

Det är viktigt att de barn som behöver extra stöd uppmärksammas tidigt och får hjälp.

Grundskola

Eleverna i grundskolan i Haninge ska ges samma möjlighet till en bra undervisning oavsett var i kommunen som de bor.

Vänsterpartiet anser att staten måste få en tydligare roll för att samordna och stödja skolans arbete. Att förbättra skolan är en av våra viktigaste uppgifter. Skolan ska ge alla barn och ungdomar de kunskaper de har rätt till för att klara sig i livet. Det är också viktigt att skolan aktivt arbetar med värdegrundsfrågor för att minska kränkningar och mobbning.

Alla barn har rätt till en skola där de trivs, känner sig trygga och blir inspirerade och därför är det viktigt att skolan kan tillgodose alla elevers behov i undervisningen.

Det skall inte vara avgörande för eleven om föräldrar kan hjälpa till med läxläsning hemma eller inte. Den hjälpen måste finnas i skolan för att göra det möjligt för alla barn och unga att ta till sig kunskapen. Läxarbetet ska ske i skolan, inte i hemmen.

Utifrån barnens bästa och för att göra kommunen till en attraktiv kommun för barnfamiljer ska det finnas kommunal grundskola i varje kommundel.

Både den offentligt och den privat drivna välfärden måste mer än idag fokusera på behov, kvalitet och likvärdighet, och mindre på efterfrågan och kortsiktig lönsamhet. Välfärden behöver befrias från kommersiella intressen och samhället ges möjlighet att organisera skolan efter de behov som finns. Även inom offentligt driven välfärd ryms alternativ och valfrihet. Medborgarna ska ha inflytande över den välfärd de möter och vara anpassad efter människorna som använder den, aldrig tvärtom.

Många barn och unga mår psykiskt dåligt av flera olika anledningar. Valfungerande elevhälsoteam är en viktig förutsättning för att möta dessa elever. Det skall finnas tillgång till skolsköterska, skolkurator och specialpedagoger på alla skolor som eleverna kan vända sig

till. Elevhälsoteamet skall arbeta förebyggande och hälsofrämjande på skolan och vara en naturlig del av den vardagliga verksamheten. På så sätt minskar man avståndet och gör det lättare för eleven att söka hjälp. Hjälpen skall finnas där eleven är.

Personaltätheten i skolorna ska öka och ska inte ligga under riks- och länssnittet.

All verksamhet i anslutning till skoldagen t ex studiebesök och skolresor ska vara avgiftsfri. Skolan ska kompensera för de skilda förutsättningar som finns för elever med olika bakgrund. Förvaltningen ska fördela resurser efter de behov som finns ute på skolorna och på olika sätt stödja skolledningarna i ansträngningarna att möta behoven.

Skolmat

Skolmaten borde lagas från grunden i skolans kök. Då blir maten både hälsosam och smakrik. Vissa skolkök borde renoveras och personalen bör utbildas i att laga maten från grunden. Om man gör det har man koll på vad den innehåller, vilket man ofta inte har med de hel- och halvfabrikat som i stor utsträckning serveras i skolor och förskolor idag.

Eftersom köttet står för en stor del av utsläppet av växthusgaserna så vill vi se en plan på att minska köttkonsumtionen inom offentlig sektor. Vi vill därför införa vegonorm. Växtbaserad mat ska vara det självklara och uppmuntras och lyftas fram på olika sätt, t.ex. Med hjälp av fler växtbaserade måltider men även med hjälp av så kallad "nudging" vilket uppmuntrar människor att välja det växtbaserade alternativet när det finns flera alternativ och att större del av tallriken är växtbaserad. Det är därför viktigt att kökspersonalen utbildas i vegetarisk, vegansk och klimatsmart matlagning. Vi vill också att målet ska vara att så mycket som möjligt av maten ska vara ekologisk. Då ekologisk mat ofta är något dyrare och växtbaserad mat ofta är billigare så blir det ett nollsummespel att öka andelen ekologisk mat och andelen växtbaserad mat.

Djur kan känna såväl välbefinnande som stress och lidande. All djurhållning och konsumtion av animalier ska därför utgå från att djur är kännande varelser och de ska ges ett gott liv och möjlighet till ett naturligt beteende. Det animalier som konsumeras i skolmaten ska inte ha bidragit till att djur inte fått möjligheten till ett gott liv och naturligt beteende. Animalier som bidragit till ett särskilt stort lidande för djuren ska fasas ut.

Grund- och förskolenämndens får följande uppdrag:

- Minska barngrupperna i förskolorna genom mer personal
- Ge extra stöd till förskolor och skolor med särskilda utmaningar
- Inför rätt till heltid i förskolan för alla barn
- Utbilda personal i förskolan i genuspedagogik och arbeta aktivt med genuspedagogik i verksamheten

- Säkerställ att varje skola har tillgång till ett elevhälsovårdsteam och specialpedagoger
- Utred orsakerna till och ta fram en plan för att minska skolsegregationen
- Erbjud gratis mensskydd på skolor och ungdomsmottagningar
- Jobba med våldspreventivt arbete genom exempelvis Mentors in Violence Prevention (MVP) genom utbildning av personal och relationsbyggande, inom förvaltningen och mellan förvaltningar
- Genomför en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck i samarbete med socialnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Göra en större studie i Haninge kommun om förekomsten av unga som lever i riskzonen för att utsättas för tvångsäktenskap i kommunen i samarbete med socialnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Utbilda personal inom NPF
- Inför vegonorm i skolbespisningen
- Utbilda kökspersonal i vegetarisk, vegansk och klimatsmart matlagning
- Fasa ut animalier där djur inte kunnat få utlopp för sitt naturliga beteende

9. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Nämnden ansvarar för gymnasiet och vuxenutbildningarna i kommunen. Även för SFI (svenska för invandrare).

9.1 Driftbudget gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2019

Ekonomisk ram 2019: 464 000 tkr

Förändring från 2018: + 30 000 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: + 2 000 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar.

9.11 Vänsterpartiets utbildningspolitik

Gymnasie- och vuxenutbildning

Gymnasiet

Vi vill att de som går på yrkesprogram ska få möjlighet till högskolebehörighet. Vi vill att det ska finnas möjlighet för dessa elever att samtidigt läsa in högskolebehörighet.

Vi vill att kommunen ska erbjuda alla som vill sommarjobb. Det är ett bra sätt att komma in på arbetsmarknaden och ger möjligheten för ungdomar att tjäna extra under sommaren.

Jämställdhetsarbetet måste prioriteras för att motverka könsstereotypa studie- och yrkesval.

Det finns många ungdomar som har svårt att tillgodogöra sig studierna i vissa ämnen i gymnasiet. Många kommer från familjer där man inte har studievana. Därför tycker vi att man ska satsa på en stödorganisation i våra gymnasier.

Alla som går ut gymnasiet ska om de vill ha möjlighet att studera vidare.

Valet av gymnasieutbildning spelar en avgörande roll för individens, och i förlängningen även kommunens framtid. Därför är det viktigt att eleverna får ett bra stöd av studie- och yrkesvägledare. Kommunen måste också sträva efter att en större andel än idag fortsätter att studera på eftergymnasial nivå, inte minst i samverkan med universitet och högskolor i kommunens närområde.

Gymnasieskolan behöver bli bättre. Gymnasieutbildningarna ska utvecklas tillsammans med lokalsamhället och högskolor utifrån lokala förutsättningar. Haninge ska också utöka samarbetet med högskolor och universitet genom olika former av projekt för att öka andelen sökande till eftergymnasial utbildning.

Integration

Det är viktigt att SFI-undervisningen utökas och att det skapas fler möjligheter till yrkesutbildningar.

Vi måste också satsa resurser på modersmålsundervisning för barn och unga i skolan. Det är också viktigt att barn med utländsk bakgrund redan som små får hjälp med sin språkutveckling.

Uppdrag till Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden:

- Bättre sex- och samlevnadsundervisning - kompetensutveckling för personal.
- Göra en kartläggning av diskriminering bland skolpersonal och elever utifrån diskrimineringsgrunderna. (I likhet med kartläggningen av hedersvåld och sexuella trakasserier)
- Fortsätta driva bristyrkesutbildningar kombinerat med SFI
- Höja studieresultaten och kvaliteten inom gymnasiets introduktionsprogram för att fler ska klara sin gymnasieutbildning inom angiven tid
- Tillsammans med grund- och förskolenämnden tillse att elever med problematisk skolnärvaro från grundskolan får fortsatt stöd i övergången till gymnasieskolan samt i sina fortsatta studier
- Utred orsakerna till och ta fram en plan för att minska skolsegregationen
- Erbjud gratis mensskydd på skolor och ungdomsmottagningar

- Jobba med våldspreventivt arbete genom exempelvis Mentors in Violence Prevention (MVP) genom utbildning av personal och relationsbyggande, inom förvaltningen och mellan förvaltningar
- Genomför en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck i samarbete med socialnämnden och grund- och förskolenämnden
- Göra en större studie i Haninge kommun om förekomsten av unga som lever i riskzonen för att utsättas för tvångsäktenskap i kommunen i samarbete med socialnämnden och grund- och förskolenämnden
- Utbilda personal inom NPF
- Inför vegonorm i skolbespisningen
- Utbilda kökspersonal i vegetarisk, vegansk och klimatsmart matlagning
- Fasa ut animalier där djur inte kunnat få utlopp för sitt naturliga beteende

10 Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för kultur- och fritidsnämnden. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsanläggningar, föreningsstöd, fritidsgårdar, kulturmiljö, biblioteks- och kulturverksamhet.

10.1 Driftbudget kultur- och fritidsnämnden 2019

Ekonomisk ram 2019: 217 700 tkr

Förändring från 2018: + 14 700 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: - 300 tkr.

Kultur- och fritidsnämndens äskande på budgetkonferensen var 217 571 tkr och Vänsterpartiet tillgodoser detta. Vänsterpartiets satsningar 2019 ligger främst i investeringsbudgeten och rör Kultur- och föreningshuset i Jordbro, Allaktivitetshuset i Brandbergen m m.

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

10.11 Vänsterpartiets kommuns kultur- och fritidspolitik

Kultur och fritid för alla

All form av kultur och fritid är viktig. Både för välbefinnandet, hälsan, gemenskapen och demokratin. Att läsa, måla, skriva och sjunga ger uttryck för känslor och tankar och öppnar upp för nya perspektiv. Därför är det viktigt att kulturen får en given plats i kommunen och att den görs tillgänglig för alla. Det ska inte vara förunnat några få med goda ekonomiska

förutsättningar att besöka kulturella evenemang eller att ha ett roligt och utvecklande fritidsintresse. Kultur och fritid ska utformas så att även de med funktionsnedsättningar har tillgång till den.

Bibliotekens nytta i samhället är stor och det är därför viktigt att det finns bibliotek i varje kommunedel. Biblioteken ska erbjuda tillgång till dator, utskrift och kopiering och annan service som kan tillgodose behoven hos medborgare utan tillgång till dator och internet. 2014 blev Haninge sämst av alla kommuner i hela Sverige gällande satsningar på musik- och kulturskolor. Vänsterpartiet har betydligt högre ambitioner än så och anser att kulturen måste få ett större ekonomiskt stöd av kommunen. För det krävs det en aktiv kulturpolitik för att främja och skapa förutsättningar för konstskapandet. Alla ska ha tillgång till framställd kultur samt möjlighet att själv få utöva olika former av kultur. Detta är prioriterat i ett samhälle som värnar alla människors lika värde och där klass och kön inte tillåts göra skillnad för möjligheterna till ett gott liv.

Många är medlemmar i föreningar och organisationer av olika slag och dessa verksamheter måste ha tillgång till lokaler för att kunna driva sin verksamhet. Som det ser ut nu är detta ofta kostsamt och svårt att ordna. Vi vill att det skall finnas billigare lokaler i kommunen att hyra för föreningarnas verksamhet. Detta främjar att aktiviteter sker och bidrar till att invånare själva kan skapa det som de finner behov av.

Vi ser vikten av att det finns icke-kommersiella mötesplatser i varje kommunedel där föreningar kan anordna möten och events men även för privatpersoner att umgås. Detta behövs speciellt i de kommundelar där föreningsengagemanget idag är svagt. Vi vill bygga ett allaktivitetshus i Brandbergen. Och vi vill säkerställa att när Jordbro centrum flyttas till pendeltågsstationen (vilket vi förutsätter att det görs) så kommer det byggas ett kultur- och föreningshus vid pendeltågsstationen som är tillräckligt stort att erbjuda möteslokaler och aktiviteter för föreningar och privatpersoner. Ungkulturhuset Portens verksamhet måste kunna fortsätta. Ungdomar ska inte lämnas vind för våg.

Fritidsgårdarna har en viktig funktion i samhället, en mötesplats för de unga som befinner sig i kommunen. Fritidsgårdarna skall genomsyras av besökarnas egna tankar och önskningar och verksamheten skall utvecklas med hjälp av besökarna. Det skall finnas mötesplatser för barn och unga i alla kommundelar och öppettider behöver ses över och utvidgas på helger och lov. Statistik visar att cirka 70 procent av besökarna på fritidsgårdar är killar. Därför bör utbudet av aktiviteter ses över så att tjejer och HBTQ-personer känner sig välkomna att delta. Vi vill därför att kommunen börjar HBTQ-certifiera fritidsgårdar.

Goda fritidsmöjligheter främjar tryggheten där man bor och höjer självkänslan hos utövarna. Vänsterpartiet vill att alla verksamheter ska vara tillgängliga och möjliga att delta i oavsett kön, etnisk bakgrund, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. Kommunen ska

verka för att öka simkunskapen både hos barn och vuxna. Ytterligare en simhall bör därför finnas i kommunen då nuvarande inte räcker till.

Haninge är en skärgårdskommun och Vänsterpartiet har sedan 2006 drivit frågan om kolloverksamhet. Genom den kan fler barn och ungdomar ta del av vår skärgård. Kommunfullmäktige har nu röstat ja till Vänsterpartiets förslag om kolloverksamhet och sommaren 2018 kommer vara första sommaren då detta testas.

Motion och idrott är ett stort intresse för många och viktigt på många sätt. Alla barn och ungdomar som vill vara en del av idrottslivet ska ha den möjligheten. Resurser skall fördelas jämnt mellan killar och tjejer, detta gäller även när det kommer till vilka tider i kommunens lokaler som tilldelas tjejer respektive killars idrottande. Regelbundna kontroller av hur resurser och tider fördelas ska göras av kommunen.

Följande uppdrag ges till nämnden:

- Inför längre öppningstider på kvällar, helger och lov
- Erbjud alla Haninge barn sommarkollo
- Säkerställ att nolntaxa gäller för kultur och fritidsverksamhet riktat till barn och unga
- Jobba med att inkludera tjejer och ickebinära på fritidsgårdarna
- Säkerställ att det finns möteslokaler för föreningar och nätverk i varje kommunedel
- Säkerställ att det finns ett kultur- och föreningshus i Jordbro. Om det gamla ska ersättas av ett nytt ska föreningarna och invånarna inkluderas i det arbetet och alla nuvarande föreningar ska få plats i det nya huset. Det nya huset ska vara färdigt och öppnat innan det blir aktuellt att riva det gamla kultur- och föreningshuset
- Säkerställ att ungdokumenthuset Portens verksamhet finns kvar så att ungdomar kan utöva kultur och fritidsintressen
- Bygg ett allaktivitetshus i Brandbergen
- Utveckla bibliotekens verksamhet
- Skapa lagliga graffitiväggar
- Påbörja arbetet med att HBTQ-certifiera fritidsgårdar
- Bygg en simhall till i kommunen
- Lönepåslag för fritidspedagoger i "utsatta områden" som Stockholm stad har gjort

11. Socialnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg (inklusive flyktingfrågor), arbetsmarknadsåtgärder, handikappomsorg samt serveringstillstånd i kommunen. Socialnämnden ska i samverkan med den enskilde och andra berörda finna

lösningar som på ett aktivt sätt stärker individens förmåga att klara sig själv så långt som möjligt och känna trygghet.

11.1 Driftbudget för socialnämnden 2019

Ekonomisk ram 2019: 965 000 tkr

Förändring från 2018: + 86 500 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: + 36 000 tkr.

Vänsterpartiet ger Socialnämnden 36 miljoner mer än kommunledningen. Till både Vänsterpartiets och kommunledningens budget skall läggas ett minusresultat på 810 tkr som härrör från ett underskott 2017 som kommunfullmäktige 2018-05-07 beslut skulle regleras 2019.

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling

11.11 Vänsterpartiets socialpolitik

Skyddsnet

Livskriser kan ske alla och får olika konsekvenser. Oavsett, ska kommunen kunna erbjuda stöd för att tillsammans med individen och familjen kunna förändra situationen. Ingen ska behöva hamna mellan stolarna. Skola, socialtjänst och polis ska kunna samverka. Barnens bästa ska alltid stå i centrum och därför vill vi ha en nollvision gällande vräkningar där barn är inblandade.

Hemlöshet

Vi tycker att socialnämnden ska kartlägga hemlösheten i Haninge och föreslå åtgärder för att motverka den och särskilt beakta kvinnors utsatta position.

Barnfattigdom

Det finns barn som lever i fattiga familjer som inte har råd att delta i fritidsaktiviteter med höga avgifter. Det är väldigt orättvist och förhindrar att barn får en meningsfull fritid. Det är viktigt att satsa på fritidsaktiviteter som är gratis för alla barn och ungdomar.

Prioritera ungdomar utan arbete

Kommunen ska hjälpa och stödja alla som står långt ifrån arbetsmarknaden. Socialnämnden ska prioritera ungdomar som varken arbetar eller studerar för att underlätta för dem att bli självförsörjande.

Uppdrag till socialnämnden:

- Erbjud anställning i kommunen till fler med funktionsvariation och utveckla praktikplatser hos andra arbetsgivare i Haninge
- Anställ fler fältassistenter så att den uppsökande verksamheten kan bli större
- Jobba med våldspreventivt arbete genom exempelvis Mentors in Violence Prevention (MVP) genom utbildning av personal och relationsbyggande, inom förvaltningen och mellan förvaltningar
- Genomför en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck i samarbete med grund- och förskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Göra en större studie i Haninge kommun om förekomsten av unga som lever i riskzonen för att utsättas för tvångsäktenskap i kommunen i samarbete med grund- och förskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt ta fram en handlingsplan för hur Socialnämnden ska agera för att möta de ungdomar som finns i riskzonen
- Kompetensutveckling för socialsekreterare om våld i nära relationer och hedersproblematik
- Säkerställ långsiktiga anslag till kvinnojouren, manscentrum och andra viktiga aktörer i kommunen
- Bevilja SL-kort till de som söker och har försörjningsstöd
- Ta fram ett handlingsprogram för att bekämpa hemlöshet

12. Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom område bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Nämnden har också det samlade ansvaret för miljö- och stadsbyggnadsförvaltningens ekonomi och personal.

12.1 Driftbudget stadsbyggnadsnämnden 2019

Ekonomisk ram 2019: 148 000 tkr

Förändring från 2018: + 9 000tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: - 2 000 tkr.

Stadsbyggnadsnämnden äskade 150 895 tkr på ekonomikonferensen 6/3 2018. Vänsterpartiet möter upp det genom att anslå 148 000 tkr. Vi tar också i beräkningen att nämnden har

fonderade medel på 2 528 tkr från 2017 som är avsedda att förbrukas 2019. Så vi anser att vi totalt sett svarat väl på de behov nämnden gett uttryck för.
Tilldelad budgetram ska täcka pris och löneökningar.

12.11 Haninge kommuns bostadspolitik

Bostäder

Boendet är en grundläggande del av välfärden, en social rättighet och en förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv. Som det ser ut nu är det bostadsbrist i stora delar av landet och inte minst i Stockholmsområdet och Haninge. Detta påverkar kommunens invånare i alla åldrar. Det behövs bostäder som är tillgängliga för alla, oavsett inkomst.

Det skall finnas en bra blandning av boenden i kommunen med hyresrätter, bostadsrätter och egna hus. Men som det ser ut nu står hyresrätterna för endast 25 % (2013) vilket inte motsvarar det behov som finns. I Haninge är boendeformerna inte fördelade på ett tillfredsställande och inkluderande vis. Vi vill ha en aktiv bostadspolitik som bidrar till integration.

När vi i Vänsterpartiet pratar om integration så menar vi att alla invånare ska kunna finnas, trivas och leva i alla kommundelar oavsett socioekonomisk situation, funktionsvariation, etnisk bakgrund och ålder.

Det är lätt att tänka på socioekonomiskt utsatta områden när man diskuterar integration och områden som är mer välbärgade glöms ofta bort i debatten. Många gånger är behovet av integration större i de mer välbärgade områdena. Ofta hänger det här ihop med tillgången till hyresrätter. De som inte har råd att köpa eget hus hänvisas till kommundelar som har hyresrätter. Det blir alltså inkomsterna som styr vilken kommundel en medborgare kan bo i. Detta är ett tydligt exempel på hur bostadssituationen hör ihop med klass.

För oss i Vänsterpartiet ser vi många fördelar med ett rikt hyresbestånd där alla som vill har möjlighet att hyra till ett rimligt pris. Vi tycker det är fördelaktigt att kommunens egna bostadsbolag har ett stort utbud hyresrätter i alla kommundelar. På så sätt kan det möjliggöra för ungdomar att flytta hemifrån, familjer att skaffa större bostad, pensionärer att flytta till annat boende, nyanlända få ett hem och företag kunna attrahera arbetskraft. Med andra ord kan kommunens bostadsbolag möjliggöra integration och underlätta för medborgarnas olika livsskeenden.

Vi ser ett speciellt stort behov av bostäder för ungdomar som flyttar hemifrån och bostäder anpassade speciellt för seniorer.

De försörjningskrav som ställs på hyresgästen är många gånger orimligt höga och kräver att hyresgästen behöver ha flera gånger hyran i inkomst för att få kontrakt. Vi vill göra det lättare för människor att få möjlighet till kontrakt.

Vänsterpartiet vill använda och utveckla Haninge bostäder för att bedriva en aktiv och rättvis bostadspolitik. De kommande åren vill vi att det byggas bostäder i hela kommunen och av alla upplåtelseformer. Målsättningen är att byggandet av minst 500 bostäder påbörjas varje år och att minst hälften av dessa ska vara hyresrätter med rimlig hyra. Att ombilda de få hyresrätter som finns i beståndet är vansinne och någonting som måste upphöra. Dock måste många av de hyresrätter som finns rustas upp och moderniseras, många av dessa lägenheter finns de så kallade miljonprogrammen och det är viktigt att dessa lägenheter rustas upp och görs mer klimatsmarta.

Följande uppdrag ges till nämnden:

- Kommunens ägardirekt till Haninge bostäder ses över.
- Haninge bostäders inkomstkrav sänks så att det räcker att ha motsvarande summa existensminimum kvar efter det att hyran är betald
- Det ska påbörjas byggandet av 500 bostäder varje år, varav minst hälften ska vara hyresrätter.
- Haninge bostäder ska kunna erbjuda låga hyror och en god bostadskvalitet. Överskottet ska återinvesteras i upprustning av lägenhetsbeståndet.
- Skapa en modern bostadsförmedling i kommunen som ska underlätta för kommuninvånarna att hitta bostad och ska motverka diskriminering och svarta kontrakt
- Ombildningar av hyresrätter ska upphöra.
- Det ska byggas klimatsmart t.ex. genom hårdare energikrav när det byggs nytt, vi vill halvera energiförbrukningen till högst 90 kwh per kvadratmeter.

13 Äldrenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för äldrenämnden:

Äldrenämnden ansvarar för kommunens vård och omsorg till personer över 65 år. Ansvaret innebär att den enskilda människan ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag och åldras i trygghet och med bibehållet oberoende. Mötas med respekt och värdighet och ha tillgång till god vård och omsorg. Samt tillförsäkras en säker och professionell behovsbedömning under juridiskt säkerställda former

13.1 Driftsbudget äldrenämnden 2019

Ekonomisk ram 2019: 824 800 tkr

Förändring från 2018: + 58 300 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: + 16 800 tkr.

Vänsterpartiet ger nästan 17 miljoner mer till äldrenämnden än kommunledningen gör.

Vänsterpartiet ger äldrenämnden precis det den äskade på ekonomikonferensen 6/3 2018.

Att, som kommunledningen, ge mindre än det riskerar att leda till nedskärningar som drabbar våra seniora kommuninvånare eller kommer sätta ännu hårdare press på de anställda.

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

13.11 Vänsterpartiets seniorpolitik

Äldre ska ha det bra

I nuläget är äldreomsorgen underfinansierad. Vi vill att det ska finnas tillräckligt med personal och resurser för att kunna ge en god omsorg för de äldre. Det handlar både om kvaliteten för de äldre och om arbetsvillkoren för de som jobbar. De äldre ska också ha rätt till kulturaktiviteter och kunna ta med sina husdjur på äldreboendena. Fler äldreboenden med personal som talar de äldres hemspråk ska planeras.

Äldreomsorgen

Vi vill att fler ska anställas inom äldreomsorgen. Det handlar både om kvaliteten för de äldre och om arbetsvillkoren för de som jobbar. De äldre ska också ha rätt till kulturaktiviteter och kunna ta med sina husdjur på äldreboendena.

Fler äldreboenden med personal som talar de äldres hemspråk ska planeras.

De äldre har rätt till trygg omsorg oavsett om man bor på ett äldreboende eller om man bor kvar hemma. Resurser ska riktas till daglig aktivitet och stimulans för de äldre.

Äldre HBTQ-personer är extra känsliga för hur de blir bemötta. Det är viktigt att personalen inom äldreboenden och hemtjänsten har kunskaper att bemöta dessa personer. Större trygghet för äldre HBTQ-personer krävs.

Många personer med Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) vittnar om oförståelse från omgivningen. De vanligaste funktionsnedsättningarna är ADHD, ASD/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom och språkstörning. Det är vanligt att samma person har flera diagnoser. Personer med NPF har svårigheter som sällan syns utanpå. Ofta möts familjer som lever med NPF en oförstående omgivning. Funktionsnedsättningarna försvinner inte med åldern. Det finns dessutom många äldre som är odiagnostiserade. Därför behöver personalen få ökad kunskap om NPF samt verktyg för att bemöta personer med NPF.

Kommunen ska också möjliggöra för par att bo ihop även om bara en behöver omsorg. Man ska inte behöva skiljas åt bara för att en person behöver omsorg.

Den kommunala hemtjänsten ska få de resurser som krävs för en bra omsorg till de äldre.

Det är vanligt med undernäring hos äldre. För att komma till bukt med det är det viktigt med näringsrika och goda måltider samt stimulerande måltidsmiljöer. Initiativ som ”matkassen” har visats sig ge positiva resultat, vilket ska utvecklas under 2018 i större skala.

Uppdrag till äldrenämnden:

- Utred och genomföra det som krävs för att hemtjänsten ska bli ramstyrd och flexibel utifrån de äldres dagsaktuella behov och personalens profession
- Inför arbetstidsförkortning med bibehållen lön för personal inom äldreomsorgen på minst två arbetsplatser. Det gäller hela arbetsstyrkan på hela arbetsplatsen
- Utveckla projektet ”matkassen” i större skala
- HBTQ-certifiera kommunens äldreboenden
- Fortbilda all personal inom hemtjänst och äldreomsorg inom NPF
- Utbilda kökspersonal i vegetarisk, vegansk och klimatsmart matlagning
- Fasa ut animalier där djur inte kunnat få utlopp för sitt naturliga beteende

14 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

Haninge Holding AB

Haninge Holding AB har idag två huvudsakliga uppgifter; 1) att erhålla koncerbidrag från Haninge Bostäder AB och betala räntor för lån tagna i samband med köpet av Haninge Bostäder AB och 2) betala ut styrelsearvoden till de politiskt tillsatta styrelsemedlemmarna.

Vänsterpartiet ställer sig tveksam till om bolaget har något egentligt existensberättigande. Det är klart att de som kan inkassera styrelsearvoden för en tämligen begränsad insats tycker att det är en briljant konstruktion. Men bortsett från den lilla kretsen kommuninvånare måste man ifrågasätta nyttan med bolaget.

Haninge Bostäder

Haninge kommun har två via Haninge Holding helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet. Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor,

fritidsverksamhet, äldreomsorg m.m. Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv.

Mål och uppdrag som kommunfullmäktige beslutar ska bekräftas med ägardirektiv från Haninge Holding. Bolagen ska i sin verksamhet arbeta mot kommunfullmäktiges gemensamma mål och god ekonomisk hushållning som anger att kommunens verksamheter ska präglas av effektiv resursanvändning.

Bolagen ska också i den utsträckning bolagens verksamheter omfattas av målen för hållbar samhällsutveckling också arbeta mot dessa mål och bidra till kommunens samlade måluppfyllelse. En redovisning kring hur bolagen arbetat med ägardirektiven under verksamhetsåret ska ske i fullmäktige varje år. Det ska också till en översyn av Haninge bostäders ägardirektiv.

Haninge Holding bör avvecklas. Dotterbolagen, Tornberget AB och Haninge Bostäder AB, bör ägas direkt av koncernmodern, vilket är Haninge kommun.

Vi är generellt emot bolagisering av kommunal verksamhet eftersom det skapar ett demokratiskt underskott, offentlighetsprincipen rundas och den kommunala verksamheten blir mindre transparent.

Historiskt kan det ha funnits skattetekniska skäl som talade för ett holdingbolag. För kommuner med många kommunala bolag kan det finnas poänger att kunna kvitta förluster i ett bolag mot vinster i ett annat. I Haninges fall, med två kommunala bolag, skulle man, genom koncernbidrag, föra över Haninge Bostäders vinst för att täcka Tornbergets förlust. Det är skattetekniskt logiskt, men sakligt problematiskt. Är det verkligen en uppgift för hyresgästerna i Haninge Bostäder att finansiera Tornbergets förluster? Om vinster i Haninge Bostäder ska disponeras av andra bolag/verksamheter innebär det i praktiken en extra beskattning via hyresavin.

Idag fyller inte Haninge Kommun Holding AB någon funktion, mer än för dem som kvitterar ut styrelsearvoden. De kommunala bolagen, Haninge Bostäder och Tornberget, har egna bolagsstyrelser som arbetar efter de ägardirektiv kommunfullmäktige antagit.

Koncernmoder bör vara Haninge kommun och uppföljningen av ägarfrågor bör skötas av kommunstyrelseförvaltningen

14.1 Driftbudgetramar 2019

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter

15 Investeringsbudget för 2019 och plan för 2020–2021

Vänsterpartiet har utgått från kommunledningens förslag till investeringsbudgetar för respektive nämnd och därutöver gjort tillägg och förändringar. Kommunledningens grundförslag är som följer:

Investeringar totalt (Tkr)	2019	2020	2021	2022
Kommunstyrelsen	78 000	76 000	76 000	76 000
Grund- och förskolenämnden	1 393 500	811 000	348 000	530 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	5 000	5 000	5 000	5 000
Kultur- och fritidsnämnden	49 000	497 700	184 700	11 500
Socialnämnden	10 000	56 500	7 000	4 500
Äldrenämnden	16 500	140 000	7 500	135 000
Stadsbyggnadsnämnden	58 000	27 000	28 000	28 000
Stadsbyggnadsnämnden VA	110 000	113 000	150 000	170 000
Tornberget	120 000	125 000	130 000	135 000
Totalt	1 840 000	1 851 200	936 200	1 095 000

15.1 Kommunstyrelsen

Vänsterpartiet tillstyrker den föreslagna investeringsbudgeten för 2019 och den föreslagna planen.

15.2 Grund- och förskolenämnden

I allt väsentligt tillstyrker Vänsterpartiet kommunledningens förslag till investeringsbudgeten för Grund- och förskolenämnden. Vänsterpartiet vill dock tidigarelägga investeringen i en ny F-9-skola i Jordbro till att stå färdig 2020.

Vänsterpartiet noterar att Grund- och förskolenämnden själva prognostiserar en ökning på mellan 1000-1500 barn per år inom nämndens verksamhetsområde. Vänsterpartiet vill se att Grund- och förskolenämnden gör en särskild genomlysning av de investeringsobjekt som är volymrelaterade under hösten 2018 för att säkerställa att de är rätt planerade tidsmässigt. I den mån ytterligare investeringar måste tidigareläggas skall Grund- och förskolenämnden förelägga kommunfullmäktige förslag om uppjusterad investeringsbudget för 2019 och framåt.

Vänsterpartiet avstyrker alla investeringsprojekt framöver som ska drivas i extern regi. Dessa projekt skall ske drivas i egen regi.

15.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Vänsterpartiet noterar att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anger att ökningen av ungdomar i gymnasieåldern kommer öka med ca 150 per år. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden lämnar dock inget förslag till investeringsprojekt, under tiden 2019-2021, som är volymrelaterad.

Vänsterpartiet vill att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden får i uppdrag att särskilt utreda behovet av volymrelaterade investeringar för perioden 2019-2021 och i den mån förelägga kommunfullmäktige förslag om uppjusterad investeringsbudget för 2019 och framåt.

15.4 Kultur- och fritidsnämnden

I allt väsentligt tillstyrker Vänsterpartiet kommunledningens förslag till investeringsbudgeten för Kultur- och fritidsnämnden, med reservation för utformningen av det nya kultur- och

föreningshuset i Jordbro. Som vi nämnt tidigare har Tornberget AB aviserat en upprustning av nuvarande kultur- och föreningshuset i Jordbro (fd Jordbromalmsskolan) för 100 mnkr och båda sakerna är inte rimliga att göra samtidigt. Antingen rustar man upp det gamla eller så bygger man nytt.

Av den förhandsinformation som finns är förslaget till nytt kultur- och föreningshus i Jordbro alldeles för litet och alla föreningar kommer inte att få plats. För Vänsterpartiet är frågan också avhängig Jordbro centrums framtid. Om Jordbro centrum flyttas upp till Jordbro pendeltågsstation anser Vänsterpartiet att det krävs 250 mnkr i investeringsbudget, mot koalitionens 125 mnkr, för ett nytt kultur- och föreningshus i Jordbro.

Om centrum inte flyttas förordar Vänsterpartiet att de ursprungliga planerna om att upprusta nuvarande kultur- och föreningshuset i Jordbro för 100 mnkr.

Vänsterpartiet lägger också till 300 mnkr i investeringsbudgeten för ett Allaktivitetshus i Brandbergen.

Vänsterpartiet förordar också att de konstgräsplaner som planeras att anläggas använder naturmaterial som kork, cocos eller liknande för att förhindra negativ miljöpåverkan. Från Sveriges konstgräsplaner försvinner årligen mellan [2.000 och 4.000 ton](#) gummigranulat. Detta enligt en rapport som IVL Svenska miljöinstitutet i fjol gjorde på Naturvårdsverkets uppdrag. Haninge kommun ska inte använda den typen av material.

15.5 Socialnämnden

Socialnämnden gör bedömningen att en ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka sex lägenheter per år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet av lägenhet i gruppboende. En ny gruppboende ska byggas i Tungelsta 2020.

Det finns behov av lägenheter för särskilt boende, servicebostäder och behov av skyddade boende. Ändå gapar Socialnämndens investeringsbudget i stort sett tom. Vänsterpartiet vill ge Socialnämnden i uppdrag att göra en genomlysning av investeringsbehovet och återkomma till kommunfullmäktige med en investeringsbudget som motsvarar de verkliga behoven i verksamheten.

15.6 Stadsbyggnadsnämnden

Vänsterpartiet tillstyrker i allt väsentligt kommunledningens förslag till investeringsbudget.

Investeringsområden är Vägverksamhet, Parkverksamhet, Trafikverksamhet och Stadsbyggnad.

Stadsbyggnadsnämnden får 46 000 tkr 2019 utöver de specificerade objekten. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2018-10-31. I anslagen ingår medel för cykelplanens genomförande.

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 110 000 tkr 2019 för VA- investeringar. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2018-10-31.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

Stadsbyggnadsnämnden skall återkomma till kommunfullmäktige med en investeringsbudget för investeringar som måste göras i samband att starta en kommunal bostadsförmedling.

15.7 Äldrenämnden

I allt väsentligt tillstyrker Vänsterpartiet kommunledningens förslag till investeringsbudget.

Äldrenämnden har två tunga investeringar i pipeline; två vård och omsorgsboenden 2020 och 2022. Vård- och omsorgsboende är en bostad med service och omvårdnad dygnet runt.

Vänsterpartiet anser att kommunen ska vara uppmärksam på att kommunens seniorer även efterfrågar andra typer boende, sk mellanboende. I t ex Huddinge har man istället för servicehus bara satsat på mellanboende.

Vänsterpartiet har länge förordat att man bygger mellanboende i kollektivhusform och att man där med fördel kan ha mellanboende för våra seniorer blandat med ungdomsbostäder, så man får naturliga möten mellan generationerna.

Äldrenämnden får i uppdrag att återkomma till kommunfullmäktige med en investeringsbudget för mellanboenden i kollektivhusform.

15.8 Kommunala bolag: Tornberget AB

I allt väsentligt tillstyrker Vänsterpartiet investeringsbudgeten för Tornberget AB. Vår enda större reservation rör upprustningen av Jordbro kultur- och föreningshus (fd Jordbromalmsskolan) för 100 mnkr.

Om planen är att flytta hela centrum upp till Jordbro pendeltågsstation är det förmodligen lämpligt att, i samband med det, bygga ett nytt kultur- och föreningshus där. Förutsättningen är givetvis att det nya kultur- och föreningshuset blir tillräckligt stort att rymma bibliotek, alla

föreningar och lite till. I det ljuset ser en upprustning av gamla kultur- och föreningshus för 100 mnkr lite märkligt ut.

Om ovanstående lösning läggs på is tillstyrker vi Tornbergets förslag på upprustning.

I övrigt kommer Tornberget få kompletterande uppdrag från nämnderna enligt de förslag som Vänsterpartiet har lagt. Vänsterpartiets borgensram för Tornberget är 900 mnkr högre än kommunledningens förslag.

16 Ekonomisk plan 2019–2021

16.1 Ekonomisk plan 2019-2021

Enligt kommunallagen 6 kap § 5 ska kommunen upprätta en ekonomisk plan för den kommande 3-årsperioden. Med den föreslagna ramen för år 2019 som grund föreslås den ekonomiska planen för 2020-2021 fastställas enligt nedanstående sammanställning.

Nämnd/styrelse (tkr, löpande pris- och lönenivå)	2019	2020	2021
Kommunstyrelsen	226 000		
Grund- och förskolenämnd	1 960 000		
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	464 000		
Kultur- och fritidsnämnden	217 700		
Revisionen	1 600		
Socialnämnden	965 000		
Stadsbyggnadsnämnden	148 000		
Södertörns överförmyndarnämnd	0		
Södertörns upphandlingsnämnd	0		
Valnämnden	2 500		
Äldrenämnden	824 800		

Kommunfullmäktiges reserv	25 000		
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	37 000		
Ofördelade medel		276 400	551 400
Totalt	4 871 600	5 148 000	5 423 000
Investeringar totalt	2 500 000	2 000 000	1 000 000
Varav VA-investeringar	110 000	113 000	150 000
Kommunen investerar	304 600	243 900	151 200
Uppdrag lokalinvesteringar till Tornberget	2 085 400	1 643 100	698 800

16.2 Resultatprognos

Resultatprognosen bygger på att samma överskott i budgeten för 2019, d v s 0,78%, även uppnås 2020-2021.

RESULTATPROGNOS

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2017	2018	2019	2020	2021
Nämndernas nettokostnader	-4 376	-4 381	-4 754	-5 026	-5 296
Finansförvaltning		-27	-37	-37	-37
Avskrivningar	79	-70	-80	-85	-90
Verksamhetens nettokostnader	-4 298	-4 478	-4 871	-5 148	-5 423
Skatteintäkter och generella statsbidrag	4 420	4 578	4 896	5 175	5 453
Finansiella nettokostnader	1	14	14	14	14
Resultat före					
extraordinära poster	124	114	39	41	44
EO kostn/intäkter					
Årets resultat	124	114	39	41	44
EGET KAPITAL	1 616	1 730	1 770	1 811	1 855

16.3 Balansprognos

BALANSPROGNOS

<i>(miljoner kronor, löpande pris)</i>	<i>Bokslut</i>	<i>Budget</i>	<i>Budget</i>	<i>Budget</i>	<i>Budget</i>
	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
TILLGÅNGAR					
<i>Anläggningstillgångar</i>	<i>2 027</i>	<i>2 283</i>	<i>2 617</i>	<i>2 889</i>	<i>3 099</i>
<i>Omsättningstillgångar</i>					
<i>Förråd och lager</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Likvida medel</i>	<i>785</i>	<i>785</i>	<i>785</i>	<i>786</i>	<i>786</i>
<i>Kortfristiga fordringar</i>	<i>698</i>	<i>680</i>	<i>670</i>	<i>660</i>	<i>620</i>
<i>S:a omsättningstillgångar</i>	<i>1 483</i>	<i>1 465</i>	<i>1 455</i>	<i>1 446</i>	<i>1 406</i>
S:A TILLGÅNGAR	<i>3 510</i>	<i>3 748</i>	<i>4 072</i>	<i>4 335</i>	<i>4 505</i>
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
EGET KAPITAL	<i>1 625</i>	<i>1 739</i>	<i>1 779</i>	<i>1 820</i>	<i>1 865</i>
<i>Avsättningar</i>	<i>395</i>	<i>405</i>	<i>435</i>	<i>465</i>	<i>495</i>
<i>Kortfristiga skulder</i>	<i>970</i>	<i>953</i>	<i>873</i>	<i>884</i>	<i>923</i>
<i>Långfristiga skulder</i>	<i>520</i>	<i>650</i>	<i>985</i>	<i>1 166</i>	<i>1 222</i>
S:A SKULDER	<i>1 490</i>	<i>1 603</i>	<i>1 858</i>	<i>2 050</i>	<i>2 145</i>
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	<i>3 510</i>	<i>3 748</i>	<i>4 072</i>	<i>4 335</i>	<i>4 505</i>
Soliditet	<i>46,3%</i>	<i>46,4%</i>	<i>43,7%</i>	<i>42,0%</i>	<i>41,4%</i>

16.4 Finansieringsanalys

FINANSIERINGSANALYS

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2017	2018	2019	2020	2021
Den löpande verksamheten					
Årets Resultat	124	114	39	41	44
Avskrivningar	79	70	80	85	90
Förändring pensionsskuld	27	10	30	30	30
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	-63	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fodringar	59	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	62	0	0	0	0
Kassaflöde fr löpande verksamhet	286	194	149	156	164
Investeringsverksamheten					
Investeringar	-339	-326	-414	-357	-300
Exploateringsverksamhet		-18	-150	-60	0
Kassaflöde fr investeringsverksamhet	-339	-344	-564	-417	-300
Finansieringsverksamhet					
Ökning/minskning skuld	2	130	335	181	56
Ökning/minskning långfristig fodran	-4	0	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	90,6	20	80	80	80
Kassaflöde fr finansieringsverksamhet	89	150	415	261	136
Årets kassaflöde	36	0	0	0	0

17 Regler för ekonomi

17.1 Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas. Intern kontroll kan sägas vara en kontroll att kontroller görs och att rutiner finns och följs. Intern kontroll är ett verktyg både för att kunna styra och för kontroll och tillsyn.

Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2013). Kommundirektören har utfärdat anvisningar till reglementet (2015). Mot dessa finns inget särskilt att invända emot.

Däremot vill Vänsterpartiet ha en annan utgångspunkt för ekonomi- och verksamhetsstyrningen.

Vänsterpartiet vill avveckla New Public Management.

Idag består i allt väsentligt internkontrollen av stickprov gentemot viss data. Om en verksamhet är effektiv och fungerar som ska kan undersökas på så många fler sätt. Genom arbetsplatsdemokrati och brukardemokrati går det för revisorer och andra som har till uppgift att kontrollera verksamheterna att få fram väldigt värdefull information om både effektivitet och funktionalitet.

17.2 Begrav New Public Management en gång för alla

Under 1970- och 80-talet fanns, som vi vet, en omfattande kritik av den offentliga sektorn som gick ut på att den var mycket byråkratisk och ineffektiv och därmed kostnadsdrivande. Förutom privatiseringar och nedskärningar ledde detta till införandet av NPM, vilket var kopplat till förväntningar om en bättre, effektivare offentlig sektor till en lägre kostnad, men dessa förväntningar har inte infriats. Efter några årtionden av experimenterande har i stället många och oförutsedda problem dykt upp inom olika områden och kostnaderna har inte sjunkit, vilket vi kommer att se.

Effektivitet

Effektivitet var det viktigaste argumentet för införandet av NPM. Förespråkarna för konkurrensutsättning inom den offentliga verksamheten förväntade sig att den skulle leda till högre effektivitet, bättre kvalitet, bättre tillgänglighet och mindre byråkrati. Detta trots att erfarenheter från andra länder med privata välfärdstjänster snarast pekade i motsatt riktning, som i USA där kostnaderna för sjukvård utgör en mycket högre andel av BNP än i Sverige samtidigt som medellivslängden är betydligt lägre och barnadödligheten nästan dubbelt så hög som genomsnittet i Europa.

Konkurrensen har inte lett till de förbådade resultaten. Resurser utnyttjas inte optimalt när olika enheter konkurrerar med varandra och sinsemellan debiterar för verksamheten. Det är t.ex. vanligt att den kommunala fastighetsförvaltningen debiterar kommunens egen skolförvaltning för hyra av skollokaler, d.v.s. förvaltningens tjänstemän utför ett fullständigt onödigt arbete, där kommunen betalar till sig själv. Det kan också leda till att lokaler, trots ett klart behov, får stå tomma p.g.a. att staten eller kommunen ska betala höga marknadshyror till sig själv. Ett talande exempel hittar vi i Norge där ett statligt byggföretag, ansvarigt för militära byggnader, uppfört en ny hangar för flygvapnet. Den fick emellertid stå tom och flygplanen förvaras utomhus då försvaret inte hade råd att betala hyran.

Mer värde för (skatte)pengarna, talar förespråkarna för NPM om, men det finns inget stöd för att kostnaderna totalt sett sjunkit. I Stockholms läns landsting har t.ex. kostnaderna för logopedin ökat från 50 till 165 miljoner kronor per år under de fem åren med vårdval. Landstingets revisorer konstaterar att ökningen inte har varit medicinskt motiverad. Barn med språkstörningar har fått gå på onödigt många besök och i vissa fall fått fel behandling. Barn med bakomliggande och mer komplicerade orsaker till de språkliga svårigheterna har inte varit i fokus. Ersättningssystemet har belönat korta och snabba besök. Resultaten inom den svenska skolan är också ett tydligt exempel på att utvecklingen inte gått som förväntat utan tvärtom mot allt sämre resultat samtidigt som kostnaderna snarast ökat.

Konkurrensen vid upphandlingar fokuserar nästan enbart på lägsta pris. Skatteverkets rapport *En ren städbransch?* visar hur detta lett till ett utbredd fusk med svart arbetskraft, bluffakturor, bidragsfusk, kedjekonkurser m.m.

Tvärtemot vad som ofta antas, har konkurrensen också skapat ett ökat behov av styrning vilket i sin tur ökar kostnaderna för uppföljning och kontroll. Förklaringen kan alltså kopplas till de höga administrativa kostnader som mätning och kontroll medför och som kräver en allt större andel administratörer, som t ex P. Hall konstaterar, och en allt större del av budgeten tas i anspråk för dem.

Dessa slutsatser bekräftades också av den studie som på initiativ av SNS genomfördes av en grupp oberoende forskare, som inte kunde få fram bevis i linje med vad förespråkarna för privatiseringarna förväntat sig. Tvärtom har besparingen snarast blivit kostnadsdrivande. Studien konstaterade att den förväntade besparingen oftast resulterat i högre vinst för utföraren så att det offentliga kostnader inte minskat. På de flesta områden gick det heller inte att få fram bevis för några tydliga kvalitetsvinster.

När man talar om effektivisering inom NPM utgår man från företagsekonomiskt tänkande, som värderar verksamheten i hur mycket pengar man tjänar. Detta kan man inte göra i den offentliga välfärdssektorn, utan där försöker man istället omvandla olika moment i verksamheten till mätbara värden, d.v.s. numeriska värden som kan bli ekonomiska värden och i sin tur prislappar. Värden som omsorg, trygghet och vänligt bemötande går inte att mäta på detta sätt och blir därför lätt nedprioriterade.

Följaktligen har förväntningar om bättre kvalitet också visat sig vara orealistiska inom äldreomsorgen. De flesta äldre är inte särskilt aktiva kunder vilket gör att tanken om att konkurrens ska driva fram kvalitetsökningar inom äldreomsorgen knappast kan förväntas infrias. Tvärtom leder det ökade antalet aktörer till att samordningen inom vården försvåras. Sammantaget kan de kvalitetsdrivande effekterna av valfrihetssystemen ifrågasättas, skriver Kommunal i sin rapport *Plats för proffsen – ett alternativ till New Public Management i hemtjänsten*. Den brist på samarbete, som blir följderna av konkurrens, leder till uteblivna synergieffekter. Här påpekas också att omsorgsforskningen länge varit kritisk till marknadsorienterade teorier vad gäller styrning, då de försvårar personalens möjligheter att anpassa hjälpen till individuella behov, och forskarna ser det som anmärkningsvärt att dessa reformer genomförts i strid med vetenskaplig evidens.

Nils Brunsson, professor i företagsekonomi, menar att övergången till NPM ledde till att många offentliga myndigheter började se sig som autonoma organisationer i stället för att se sig som en del av en stat eller en kommun. Dessa myndigheter betraktar sig som viktiga i sig och talar om sitt varumärke i stället för prioritera den gemensamma verksamheten.

Ett led i framhävandet av den enskilda myndigheten i stället för att framhäva samhällsnyttan är varumärkesfetischismen. Man talar om vikten av besparingar men vräker ut pengar på oväsentligheter. Man avskedar folk och snålar in på viktiga saker under förevändning att man måste vara effektiv och spara pengar. Posten lägger t.ex. mycket pengar på meningslös tevereklam. Samtidigt har de flesta postkontoren lagts ner av besparingsskäl och postbefordran har kraftigt försämrats trots att brevbärarnas arbetstempo pressats till omänskliga nivåer.

Det saknas aldrig pengar till nya, jättedyra logotyper, som sprids på tröjor och

diverse krimskrams som pennor, cigarettändare och nyckelringar. År 2013 satsade t.ex. Malmö Stad 300 000 kronor på tre karameller var åt sina 20 000 anställda. De anställda kunde på sin löneavi läsa: "Det kommer en godisskål som ska vikas och laddas med karameller där värdeorden i värdegrunden har fått var sin smak och där även värdemeningarna finns med. Hur tycker du att exempelvis respekt smakar? Snart får du svaret. Skålarna och godiset är på väg ut till alla chefer och kommer att användas i olika sammanhang på alla arbetsplatser i Malmö stad efter chefens tycke och smak."

Ett annat exempel på hur syftet med verksamheten och det samhällseliga sammanhanget kan försvinna ur fokus illustreras av Roland Paulsen när den f.d. generaldirektören för arbetsförmedlingen Angeles Bermudez Svankvist beskriver det hon menar är framgångarna i sitt arbete: "Vi gick från 40 miljarder till 72 miljarder på två år. Förstår du? Vilken expansion. Inte ens ett bolag expanderar på det sättet. Jag träffade en av Sveriges största kapitalister: ja vi har 13 500 anställda och omsätter 72 miljarder och har 378 000 inskrivna. Han bara: va? Förstår du? Det är så utopiskt." Expansion framhålls alltså som något positivt, trots att en minskning av arbetslösheten borde vara ett självklart mått på framgångsrik verksamhet.

I Paulsens bok ges också ett tydligt exempel på hur besattheten vid mätningar leder till orealistiska krav, fjärran från verkligheten. Arbetsförmedlingskontoret, som Paulsen observerar, hade året innan lyckats väl med att skicka nyanlända i åtgärder. Det är orsaken till att det har satts en ny, höjd målnivå, som det är matematiskt omöjligt att uppnå. Målnivån ligger nämligen över antalet inskrivna.

Ett annat stort problem, som NPM verkar ignorera, är de dåligt fungerande och ibland inkompatibla datorprogram, som inte bara drabbar Arbetsförmedlingen utan även andra verksamheter. Störst skada ställer de troligen till inom sjukvården. Det handlar ofta tid som tas från kärnverksamheter eftersom personalen inte kan utföra avsett arbete. Några mätningar av hur mycket tid som slösas bort på datorstrul görs inte trots att det är mätbart. Orsaken är inte att problemet är så stort och känt att det faktiskt inte behöver mätas. Någon strategi för att ta itu med det diskuteras överhuvudtaget inte, vilket visar att fokus inom NPM inte ligger på att förbättra kärnverksamheten.

Kraven på mätbara resultat, detaljerade ända ner på individnivå, gör att viktigt arbete som inte lätt kan mätas inte heller utförs eftersom mätningar ligger till grund för lön- och karriärmöjligheter. Den stress, utbrändhet och depression, som blir följderna bland yrkesutövare med höga krav på sig själva att göra ett gott jobb, leder till många avhopp från yrken med mycket "medborgarkontakt". Detta är slöseri med mänsklig arbetskraft och ger problem med att upprätthålla kvaliteten.

Ett tragiskt exempel på hur NPM misslyckades är polisens agerande vid händelserna kring Utöya. De hade på NPM-vis prioriterat de mätbara mål (ett hundratal) som

gav ”pinnar”. ”Beredskap inför terroristangrepp” lät sig inte fångas i sådana kriterier så organisationen fungerade dåligt. Sjukvården struntade däremot i NPM och var framgångsrik. Som den ansvarige för rättsmedicinen sa: “Lyckligtvis var de flesta sjukvårdsbyråkraterna på semester den 22 juli.” Alltså improviserade vårdfolket utifrån sin professionella instinkt. Enligt honom skulle det ha tagit flera år för NPM-byråkraterna att planera fram den krisorganisation som snabbt uppstod på runt Utøya.

”Mål- och resultatstyrningen som effektiviseringsmodell, både på statlig och kommunal nivå, anses ha fått oönskade konsekvenser i form av ökad byråkrati, t.ex. genom ett stort antal återrapporteringskrav och kvantitativa mätningar som snedvrider verksamheten”, skriver Lena Marcusson, ordförande i regeringens värdegrundsdelegation.

Individuella löner

Ett viktigt inslag i NPM är att löner ska förhandlas individuellt. Detta ställer frågan om vilken roll fackföreningen har i denna situation. Traditionellt har löneförhandlingar varit den kanske viktigaste av fackföreningarnas uppgifter. Genom kollektiv förhandling har de anställda kunnat stärka sin position och hindra arbetsgivaren att spela ut arbetare mot varandra. Redan nationalekonomens fader, 1700-tals ekonomen Adam Smith, skrev i sin berömda bok *Nationernas välstånd* om obalansen i maktförhållandet mellan arbetare och arbetsgivare. När individuella förhandlingar dominerar kan man fråga sig vilka skäl som kan motivera anställda att gå med i fackföreningen.

Man borde förväntat sig att fackföreningarna var motståndare till att införa individuella löner, men så har inte varit fallet, fr.a. inte de centrala ledningarna. Forskarna Tommy Nilsson och Ann-Britt Ryman är förvånade över att fackföreningarna inte förefaller ha velat ta reda på konsekvenser och resultat från den privata sektorn, där individuella löner funnits länge, innan man gick med på att införa det i den offentliga sektorn. Bland de som hårdast drev kravet på individuella löner i början av 1990-talet var Vårdförbundet som menade att detta var en verklig chans för sjuksköterskor att öka sina löner. På senare år har vi sett resultatet: Nyutexaminerade sjuksköterskor har på gammalt fackligt sätt gått ut och kollektivt begärt 25 000 i ingångslön.

Polisförbundets Lena Nitz pratar om ett yrke, kidnappat av en ekonomisk modell, där verksamheten styrs av att lönen är kopplad till hur många s.k. pinnar man samlar. Det gör t.ex. att man koncentrerar sig på att göra ett stort antal utandningsprov i stället för att ta alkoholister i trafiken, eftersom man inte kommer upp i lika stort antal ”pinnar” då. Ett annat sätt att samla löneökande ”pinnar” är att hålla flera korta förhör i stället för ett längre. De poliser som inte hunnit samla ”pinnar” får lön efter kön.

”Nästan dubbelt så många kvinnor som män procentuellt sett har fått den lägsta lönenivån när polisen för första gången lönesätter nya polisassistenter individuellt och

differentierat.”, skriver Nitz. Det motsäger den tes som SACO-ordföranden Anna Ekström och två SACO ekonomer framförde i en debattartikel i DN från 2011, där de menade att kvinnor gynnas av individuella löner. SACO-förbundet Civilekonomerna konstaterar däremot i sin rapport *Lön efter utbildning och kompetens* (2012) att ”... bland civilingenjörer finns löneskillnader mellan män och kvinnor som inte går att förklara med annat än att det sker en diskriminering på grund av kön.”

Missnöjet med individuella löner är stort i många grupper. Metta Fjellkner från det kvinnodominerade SACO-förbundet Lärarnas Riksförbund skriver i en debattartikel i Aftonbladet (2012)¹⁶ att många vill ”ha en återgång till ett tarifflönesystem där godtycket i alla fall är reglerat”. Den bloggande läraren Helena von Schantz skriver: ”När det individuella lönesystemet infördes tyckte jag att det lät som en bra idé. Jag hade noterat att det kunde skilja mycket mellan olika lärares arbetsinsatser och trodde att det här skulle bli mer rättvist - - - Men det tog inte många år innan jag insåg hur fel jag hade tänkt. De lärare som förlorar på de individuella lönerna blir bittra, känner sig orättvist behandlade och sprider misstämning i kollegiet.” Det finns även chefer som kritiserar individuella löner för att det kräver mycket tid och förberedelser att ha samtal med varje enskild medarbetare.

Professorn i arbets- och organisationspsykologi vid Stockholms universitet, Magnus Sverke, säger: ”Lönen är inte det viktigaste för att känna sig motiverad i arbetet, det handlar mer om meningsfulla arbetsuppgifter, en bra chef, trevliga arbetskamrater och att bli lagom utmanad av arbetet. Däremot kan en dålig löneutveckling lätt leda till att man tappar motivationen.”

Fenomenet individuella löner är relativt outforskat men inget visar att ekonomiska belöningar påverkar arbetsmotivation mer än marginellt. Tvärtom pekar den forskning som finns på att individuella löner kan bidra till interna motsättningar och sämre erfarenhetsutbyte. Samarbete, som är viktigt för verksamheten, blir lidande. ”Det finns ingenting i forskningen om team och arbetsgrupper som säger att individuella belöningar främjar laganda och gynnar arbetsgruppers produktiva förmåga” skriver Nilsson/Ryman. Symtomatiskt är att efter att individuella löner införts i offentlig sektor har man ökat åtgärder för att sammansvetsa grupper och få det sociala samspelet att fungera bättre, s.k. teambuilding. Ofta anlitas externa konsulter för just detta, vilket ytterligare driver upp kostnaderna.

Effekter på hälsa och sjukfrånvaro

I februari 2014 kom Statens beredning för medicinsk utvärdering med en rapport som bl.a. sa att personer som upplever en arbetssituation med små möjligheter att påverka, i kombination med alltför höga krav, utvecklar mer depressionssymtom, samt att personer som upplever bristande medmänskligt stöd i arbetsmiljön utvecklar mer

symtom på depression och utmattningssyndrom än andra. NPM leder just till den sorts arbetsmiljö som beskrivs. Detta stöds av den forskning som gjorts av professorn i psykosocial medicin, Töres Theorell. "Forskningen visade tidigt att New Public Management inte skulle fungera i sjukvården", säger han. Tillsammans med den amerikanske forskaren Robert A. Karasek utvecklade han Krav-kontroll-stödmodellen för mer än 30 år sedan. Den används fortfarande av forskare som studerar psykosocial arbetsmiljö.

Theorells forskning om arbetsmiljö och stress har följt utvecklingen sedan 1990-talet. Den visar att beslutsfattarna har höjt kraven på personalen genom rationaliseringar, minskad bemanning och ökade tempokrav. Samtidigt har de anställdas möjlighet att påverka sin arbetssituation minskat. Personal inom sjukvården vittnar ofta om att de känner moralisk och etisk stress, Den sämsta utvecklingen återfinns bland kvinnor inom vården och i skolan, just de grupper där problemen med långtidssjukskrivningarna och stressrelaterade psykiska besvär ökat. "Det finns inget som säger att det är nödvändigt köra ner människor i botten för att få en effektiv verksamhet", säger Töres Theorell, som kräver mer makt åt skyddsombuden.

NPM-ledarskapet bygger på en strategi av individualisering. Detta uppnås genom ständiga förändringar; avdelningar omstruktureras ständigt och omorganiserar, uppdragen ändras så att den anställde förlorar sina stödjepunkter; det skapas en känsla av att tappa kontrollen. Svårigheter på arbetsplatsen internaliseras och ses som personliga misslyckanden, vilket i sin tur ofta leder till ohälsa, både fysisk och psykisk med ökad sjukfrånvaro. Denna utveckling förstärks av att lönerna har blivit individuella, och att löntagare konkurrerar i stället för att samarbeta. Och samtidigt försvagas fackföreningarna med dess kollektiva stöd och känslan av solidaritet.

Alexander Wilczek, överläkare och verksamhetschef på psykiatriska kliniken på Ersta sjukhus säger till Sveriges Radio att "... gruppen som kommer med stressutlöst psykisk ohälsa ökar. Den typiska patienten i den gruppen är en kvinna, hon är väldigt ambitiös, och har aldrig varit sjuk tidigare i sitt liv." Antalet patienter med huvuddiagnosen utmattningssyndrom mer än fördubblades på hans mottagning mellan 2012 och 2013. Merparten i denna växande patientgrupp är sjuksköterskor och läkare. Ökningen speglar, enligt honom, allt sämre förhållanden inom vården. Detta stämmer överens med Arbetsmiljöverkets uttalande att 16 % av alla kvinnor anställda inom vård och omsorg led av stressrelaterad ohälsa 2014 jämfört med 10,9 % 2012. Men även andra yrkesgrupper har drabbats. Sveriges Universitetslärarförbunds ordförande Mats Ericson säger: "Vi har problem med hälsan. Stress, utbrändhet och depression är vanliga inom yrken med mycket medborgarkontakt". I arbetsförmedlingens medarbetarundersökning 2013 säger 62 % att de har besvär av stress och en tredjedel att

de inte kan koppla av på sin fritid. Socionomer är en grupp som vid olika tillfällen framfört klagomål på sin omöjliga arbetssituation i massmedia utan att det verkar ha lett till en förbättring.

Ett exempel på psykisk ohälsa i denna grupp gäller socialsekreteraren Lars Persson i Krokoms. Beteckningen New Public Management har inte nämnts i samband med rättegången mot den socialchef och den mellanchefer som stått åtalade som vållande till hans självmord. Det kallas mobbning i media. Men det är lätt att associera till NPM när man läser Aftonbladets reportage från tingsrätten: "Betydligt mer pondus har den medåtalade 55-årige socialchefen, rekryterad från näringslivet för att få ordning på ekonomin. Budgetunderskottet på runt tio miljoner försvann i ett nafs. I den andan arbetar han. Och Lars Persson ansågs vara dyr för Krokoms. Generös med löften och bidrag till klienter, "medmänniskor" som han säger." Helt uppenbart var det två vitt skilda synsätt på socialt arbete som kom i konflikt här. Lars Persson såg till syftet med verksamheten och betraktade dem han arbetade med som medmänniskor i behov av hjälp. Socialchefen såg som sin uppgift att skära ner kostnader, helt i linje med NPM, den nyliberala ideologi som hämtats från företagsvärlden och som betraktar offentlig verksamhet som dyr, ineffektiv och byråkratisk. Eftersom NPM betraktar ledarskap som något fristående från kunskap om verksamheten var det typiskt att som Krokoms kommun välja en chef från det privata näringslivet i stället för en med erfarenhet av socialförvaltning.

Byråkratiklassen och konsultbyråerna

Ett viktigt argument för att införa NPM var att det skulle bli mindre byråkrati, men nu anklagas det för att få motsatt effekt. Om man ska effektivisera med den typ av filosofi som tillämpas inom företag är det nödvändigt att ständigt kontrollera och mäta verksamheten för att se om den är effektiv.

Från nästan ingen granskning alls betraktades mätning som helt centralt, säger statsvetaren Shirin Ahlbäck-Öberg. Allt måste omvandlas till mätbara värden. För att kunna sätta en prislapp på något så måste det ha ett ekonomiskt värde. Och därmed också ett numeriskt värde så att man kan mäta det. Det kan beskrivas med tre M: marknad, mätningar, managers.

Mätning och kontroll kräver en allt större andel administratörer. Statsvetaren Patrik Hall beskriver i sin bok hur denna managementbyråkrati sväller samtidigt som de som utför det egentliga jobbet dels minskar i antal och dels får onödiga arbetsuppgifter som hindrar det arbete som de egentligen ska utföra.

Nya kontrollerande och mätande instanser har byggts upp och nya professioner

som controller har tillkommit. Det är finansiellt kostsamt och leder till en avprofessionalisering och minskning av personalen i kärnverksamheten. ”Man kan åstadkomma samma kvalitet med mindre resurser”, är ett ständigt mantra som påstås gälla anställda som arbetar i kärnverksamheten, däremot sägs inget sådant om byråkratin.

Här har vi en nyliberal paradox! De flesta tror att nyliberalismen förespråkar att statens verksamhet ska skäras ner. Det är delvis rätt för det handlar om att staten ska dras tillbaka, staten ska inte ha fingrarna i den fria marknaden. Men för att åstadkomma det måste man bygga upp en stor stat. Det blir en rent sovjetisk byråkrati med fler och fler managers med större kontor samt fler ekonomiska interna utvärderingar, säger statsvetaren Stilhoff Sörensen. Många typer av värden som man arbetar med i den offentliga sektorn är inte kvantifierbara, t.ex. de som finns i omsorg, trygghet, tillit, bemötande. Det innebär att NPM är en stor värdetransformator, som omvandlar alla värden till ekonomiska och numeriska värden. Och det innebär att den korrumpierar värden per definition.

Som P. Hall uttrycker det “man offerar sakkunskapen till förmån för styrande”. Det uppstår ett tjänstemannavälde, en managementbyråkrati, som tappar fokus på vilken verksamhet den egentligen ska tjäna. Fokus ligger mest på dess “image”, på att vara modern och använda NPM. Politiken har försvagats då några få politiker på kommunal eller regional nivå ställs mot tusentals tjänstemän som ansvarar för styrningen.

Faran är att politikerna drar sig tillbaka och endast sätter övergripande mål. Det innebär i praktiken att verksamheten styrs av personer som inte kan ställas till demokratiskt ansvar: demokratin hotas!

Ifrågasättandet av den stora, starka staten tillsammans med nationalekonomisk bristsituation (åldrande befolkning, inget rum för skattesänkningar, mer efterfrågan på och dyrare välfärdstjänster) förstärkte “bristmyten” eller idén att “vi har inte råd med välfärden”. Denna myt döljer den expansion som faktiskt skett samtidigt som den också döljer den styrningsrevolution som, i lika stor utsträckning som krismedvetandet, gjort management-reformen och managementbyråkratin möjlig. I det tysta!

Forskaren Ann-Sofie Lennqvist Lindén har också undersökt höga kommunala chefers strävan efter vad som kallas ökad professionell status. En av hennes slutsatser är att det privata näringslivet betraktas som ideal. Det avspeglar sig bland annat i fråga om titlar där det finns skräckexempel som att barnomsorgschefer kallas affärsområdeschefer. ”Av något outgrundligt skäl kallas förvaltningschefsträffarna i Katrineholms kommun sedan en tid för koncernledning”, skrev Katrineholmskuriren i en ledare 2011.

Det verkar finnas en likriktning i chefsattityderna i svenska kommuner. Enligt Lennqvist Lindén beror det på att de kommunala cheferna skolas in i ett näringslivstänkande

på gemensamma ledarskapsutbildningar och chefsdagar. Organisationskonsulter planterar samma idéer i olika verksamheter.

NPM lägger stor vikt vid chefskap på ett abstrakt plan frikopplat från specialkunskap om verksamheten. Man inför speciella utbildningar för chefer. Patrik Hall skriver att ledarskapsutbildningar har börjat ersätta juristutbildningen som karriärväg för presumtiva byråkrater.

”Eftersom de som numer detaljstyr arbetet inte vet så mycket om sjukvård och dessutom byts ut ofta, har de stort behov av hjälp och en utvärderingsindustri har vuxit fram kring konsultbolag”, skriver Zaremba. Ökningen av antalet konsulter har varit stor. Patrik Hall redovisar att bara mellan 2008 och 2010 har antalet Lean-konsulter tredubblas.

Den offentliga sektorns kostnader för konsulter är alltså stor. Enligt Göteborgsposten tar Pelle Snårelid, “välkänd managementkonsult med erfarenheter från bland annat Karolinska sjukhuset”, 1925 kronor i timmen. Och det amerikanska konsultföretaget Boston Consulting Group fick utan upphandling 3,7 miljoner kronor av Sahlgrenska sjukhuset enbart för en förstudie inför etablerandet av ny styrmodell.

För managementbyråkratin är det viktigare att synas än att göra, framhåller Patrik Hall i sin bok ”... demonstrationen av handlingen är viktigare än handlingen som sådan, vilket innebär ... en förstärkt byråkrati. Denna byråkrati är en form av dubbelarbete där saker och ting måste göras och sedan dokumenteras.” Det talas om att ”utveckla ett starkt varumärke.” och ”vi måste bli bättre på att visa upp oss.”

Hall påpekar också att ”synligjorda ritualer, som ackompanjerar och därmed bekräftar att styrning äger rum, har historiskt varit av yttersta betydelse för att manifesteras makten.”

Övergång till räkenskapssystem som utarbetats för privatföretag

Problem uppstår också genom att de redovisningsprinciper som utvecklats för den privata sektorn börjat användas inom den offentliga sektorn. Detta trots att denna typ av redovisning inte hör hemma i det offentliga då ändamålet med offentlig verksamhet inte är att tjäna pengar utan att producera tjänster och produkter i enlighet med medborgarnas behov och de prioriteringar som politikerna fastställt. Målet är inte vinsten! Ytterligare en anledning till att dessa principer inte borde användas är att offentlig verksamhet inte får sina intäkter från marknaden och har därför liten eller ingen möjlighet att påverka sina intäkter. Dessa, liksom avdrag och avgifter, bestäms av politiska myndigheter och verksamheten måste begränsas enligt de intäktsgränser som politikerna sätter. Med administrativt fastställda intäkter blir lönsamhet ett meningslöst begrepp. Den kan ju bara förändras genom politiska beslut.

Eftersom målet inte är vinsten finns det inga anledningar till att upprätta balanser eller att beräkna avskrivningar i den offentliga sektorn. Det är politikerna som beslutar om investeringar i offentlig verksamhet inte verksamheten själv! Det är inte viktigt om de är lönsamma efter avskrivning utan om de är nödvändiga för att lösa prioriterade uppdrag. Det är riktigt att avskrivningar ger information om kostnaderna för att bruka kapital men vad för slags information och till vilken nytta?

Idén är att fragmentisera verksamhet i mindre bitar som förses med ett slags imitation av privata företags sätt att arbeta. Detta ha Zaremba beskrivit med lysande exempel när det gäller sjukvården.

I skolan uttrycks detta genom att finansieringen har knutits till det s.k. skolpengssystemet som medför stora problem, inte så mycket på grund av skolpengen storlek utan det hänger samman med att flera av de faktorer som påverkar studieresultaten ligger utanför skolans/kommunens befogenheter. Detta gäller t.ex. boendesegregationen, antal nyanlända, flyktingmottagningar eller gymnasiereformer.

Bra studieresultat är oftast det som driver elever att söka till en viss skola. Planering och budget grundar sig på ett förväntat antal elever och görs upp redan innan sommarledigheten startar. Ett svårt problem kan uppstå om ett visst antal elever byter skola strax innan höstterminen börjar, när antalet klasser är bestämt och lärare anställda. Det kan leda till en slags nedskärningsspiral genom mindre inkomster vilket gör att kostnaderna måste reduceras, vilket i sin tur drabbar läromedel, möjligheter att anlita vikarier eller andra viktiga stödresurser. Förutsättningarna för god undervisning minskar vilket ofta leder till att ytterligare elever byter skola o.s.v. Skolan får svårigheter med att driva en bra undervisning och att behålla sina elever.

Inverkan på demokratin

Den klassiska modellen för den offentliga sektorn var regelstyrningssystemet. Det byggde på demokratisk kontroll och insyn. Den offentliga servicen skulle vara neutral och sakligt bedömd samt likvärdig för alla medborgare. De regler som låg till grund för de olika verksamheterna beslutades demokratiskt i det politiska systemet.

De konkreta besluten i varje enskilt fall skulle ligga inom ramen för dessa regler, men de skulle fattas av experter utifrån professionalism och yrkesetik. En läkare skulle ställa diagnos på sjukdomar, en lärare planera lektioner. De anställda skulle företräda det offentliga på medborgarnas uppdrag. Det var ett system som byggde på tillit och insikten att man inte kan detaljstyra allt. Samtidigt gjorde offentlighetsprincipen att kritiska synpunkter kunde komma fram. Förbudet att eftersöka och straffa anställda som kom med kritik var en förutsättning för den demokratiska kontrollen.

Med NPM försvinner allmänna regler och ersätts med stelbenta, detaljerade mål. Anställda med grundlig utbildning inom sitt yrkesområde och som noggrant valts ut med tester och anställningsintervjuer betraktas som oförmögna att fatta de enklaste beslut. NPM avprofessionaliserar verksamheter under sken av att de effektiviseras. En av slutsatserna i Ann-Sofie Lennqvist Lindéns doktorsavhandling i statskunskap är att höga kommunala chefer ofta jämför sig med höga företagsledare och ser politiker som något mer eller mindre onödigt. De är ekonomer, byråkrater, managers samt utvärderare och sällan yrkeskompetenta på de olika områdena. De bortser från professionerna.

Utan sakkunskap utvärderar de och fattar beslut. Denna avprofessionalisering leder till ett slags dilettantvälde. Ekonomer och chefer, som inte är sakkunniga, styr med mätningar. Tid som skulle användas till kärnverksamheten flyttas till att mäta och rapportera.

Det var just detta som en grupp anställda inom hemtjänsten i Malmö protesterade mot i en tidningsartikel där de skrev att "det pågår ett omfattande förändringsarbete inom hemtjänsten. Alla moment ska klockas och tid till besöken ska ges efter ett strikt standardiserat schema. Sätta på en stödstrumpa: X minuter, koka gröt: Y minuter, handling: Z minuter och så vidare. Inspirationen från tillverkningsindustrin och effektiviseringsmodellen Lean är påtaglig. Budskapet till personalen glasklart: Vi (arbetsgivaren) litat inte på er när ni säger hur lång tid ett besök tar" och de tillade att "Makten över insatserna har alltså flyttats upp i hierarkin. Från att tidigare bestämts i ett samråd mellan vårdtagare och personal bestäms den nu av hemvårdsinspektörer."

Det som mäts betraktas som självklart och objektivt. De som formulerat kraven är anonyma och kan inte demokratiskt ställas till ansvar.

En chef utan specialkunskap om verksamheten saknar kompetensen att gå in i konkreta diskussioner med de anställda. Hen hemfaller oftare till ett auktoritärt ledarskap. Hen kan inte avgöra när kritiken kan ligga till grund för förbättringar eller när den är osaklig, och tillgriper lätt krav på lojalitet och disciplinerad lydnad. De anställdas roll inskränks till att genomföra order från toppen. Deras kunskap tas inte tillvara. Utrymmet för egna bedömningar snävas in av kraven på mätbara resultat. Detta medför att viktig information försvinner. Offentlighetsprincipen respekteras inte längre utan personalen tvingas till tystnad och det råder en allt mer omfattande tystnadskultur inom det offentliga. Politiker och allmänhet får inte veta hur verksamheten fungerar.

Ett tydligt exempel på detta finner vi på SUS i Skåne där förre regiondirektören bland annat sa att han inte tycker att vårdpersonal ska kritisera ledningen i medierna även om personalen har lagen på sin sida. Det stod han fast vid, trots debatt i skånska

medier om tystnadskulturen inom skånsk sjukvård där personalen t.o.m. utsatts för repressalier i avsikt att tysta ner kritiken.

Detta är helt i linje med hur man agerar i det privata näringslivet, som är förebild för NPM. Där döljer man vanligen problem utåt eftersom det kan vara negativt ur konkurrenssynpunkt och medföra att omsättningen sjunker. Men för offentlig sektor, som ska styras demokratiskt, är öppenhet en förutsättning för att få så bra verksamhet som möjligt. P. Hall påpekar att managementmodeller började lanseras allt högljuddare ”under en period då det ställdes omfattande krav på medbestämmande och medinflytande inom arbetslivet och på andra samhällsområden.”

Men i motsats till demokratin talar nyliberalismen, som NPM är ett exempel på, om ”den enda vägen”. Och om det bara finns ”en sanning” som inte kan ifrågasättas, blir demokratin överflödig. Fokus på ekonomi ersätter visionen om demokrati, en helt annan värdegrund genomsyrar samhället med kunder/producenter. De mänskliga relationerna ersätts med transaktioner. I NPM finns det alltså ett inbyggt incitament i systemet som verkar som ett långsamt gift. Gradvis men effektivt eroderar det bort demokratins grundval, som kräver öppen insyn. Långsamt omformas den offentliga verksamheten tills man inte längre känner igen den.

ISO – ett internationellt kvalitetssäkringssystem

Om Kolsva, en bruksort med ca 2500 invånare som ingår i Köpings kommun, kan vi läsa på kommunens hemsida: ”Större delen av förvaltningens verksamheter certifierades enligt ISO 9001:2000 i januari 2000. Kommundelen var då den första kommunala förvaltningen i Sverige att få detta godkännande. Grundskolan certifierades 2002. Kolsvas certifikat omfattar idag ledningssystem för kvalitet enligt standarden ISO 9001:2008 och miljö enligt standarden ISO 14001”.

Borde det inte vara väljarna som godkände den kommunala förvaltningen i Kolsva?

Vad säger certifieringen av grundskolan om lärarnas undervisning och elevernas arbete? ISO var från början tänkt att jämföra industriprodukter, men har spridit sig även till andra områden. Att det nu också kommit att användas på områden där politiken förut var allenarådande, gör att Patrik Hall anger ISO-standarer som ett exempel på Managementsystem.

I Sverige är det SIS, Swedish International Standards, som har hand om certifieringen. Dess VD Thomas Idermark som har en bakgrund inom bank och finans och har arbetat som managementkonsult säger: ”Allt tyder på att standarder inom olika områden kommer att få en allt större betydelse både nationellt, internationellt och inom nya framväxande områden som t.ex. välfärdssektorn”. I intervjun på SIS’ hemsida framhåller han, att ”även i politiskt styrda

organisationer kan standarder göra stor skillnad. Ofta är det en effektiv metod för att förändra och förbättra en verksamhet.”

Just nu pågår inom SIS arbete för att ta fram en svensk ”kvalitetssäkring” av HVBhem (Hem för Vård och Boende för barn och ungdomar). I den kommitté som ska ta fram standarder på det området finns bl.a. Attendo, Nytida Vardaga (som tidigare hette Carema) och flera andra aktiebolag.

Förr var det statliga myndigheter som arbetade fram regler och lagstiftning när det gällde sådana frågor. Det fanns politisk insyn och ett politiskt uppdrag. Vad betyder det för demokratin att ISO-certifieringen kallas för en ”effektiv metod” att förändra verksamheten i politiskt styrda organisationer?

Värdebaserad vård

En ny styrningsmodell har redan börjat införas inom delar av sjukvården, den så kallade värdebaserade vården med anspråk på att sätta fokus på värdet för patienten och därmed vara väsensskilt från NPM. Enligt Vårdförbundet skulle denna modell vara den ohotade favoriten till att ersätta NPM. Dess förespråkare i Sverige är Boston Consulting Group (BCG) som i samarbete med Handelshögskolan i Stockholm startade tankesmedjan Leading Health Care (LHC) som sedan 2009 är en fristående stiftelse för främjande och spridning av denna modell. Den är framtagen i USA och är tätt knuten till BCG. Den bygger på idéer som ekonomen Michael Porter, professor vid Harvard Business School, utvecklat och grundar sig alltså på amerikanska förhållanden, där vården är konkurrensutsatt, har ett enormt befolkningsunderlag, är högst ojämlig och, som vi redan påpekat, utgör vårdkostnaderna en jämförelsevis mycket högre andel i förhållande till BNP.

Systemet började införas på Karolinska Sjukhuset eftersom dess tidigare arbete med LEAN har skapat missnöje bland personalen då det inte fokuserade på vårdkvalitén. Kostnaderna för dess införande ledde dock till att budgeten överskreds med ett belopp som motsvarar 400 sjuksköterskelöner under ett år. Det har senare även införts på Akademiska Sjukhuset i Uppsala och på Sahlgrenska Sjukhuset i Göteborg. Samtliga uppdrag för att införa modellen har vunnits av BCG genom direktupphandlingar utan konkurrens, något som Vårdförbundet anser vara olagligt eller åtminstone tvivelaktigt genomfört. Karolinska har dessutom tagit emot gratis konsultstöd från BCG.

Principen för detta värdebaserade vårdssystem går, enligt dess förespråkare, ut på att premiera de vårdgivare som åstadkommer goda hälsoreultat och nöjda patienter med så låg resursförbrukning som möjligt. Dess ersättningssystem kan innehålla olika komponenter för olika patientgrupper. Ett viktigt delmål är dock att ta fram en

standardiserad modell för värdebaserad ersättning. Målet är att uppnå ett visst värde som definieras som bästa möjliga medicinska utfall, där tillfredsställelsen ur patientens perspektiv ställs i relation till kostnader och resurser. Dess förespråkare hävdar att det är både bättre och billigare. Det innebär att fokus skiftar från nuvarande riktlinjer/processer samt kostnadsminimering till det patientvärde som åstadkoms.

Kritiken mot LHC, speciellt från vårdanställda, riktar sig å ena sidan mot att politiker och administratörer driver utvecklingen av vården via aktörer med koppling till Handelshögskolan där få har medicinsk bakgrund. Det nätverk av forskare, ett fyrtiotal, som är knutet till LHC består till två-tredje delar av ekonomer. Modellen bygger på kvantitativa bedömningar av behandlingsresultatet, men som en läkare påpekar “att koncentrera sig på slutresultat i stället för antal besök” gör det inte lättare att mäta. Dessutom finns det värden som inte kan mätas i vården. Hur kan man t.ex. mäta kvalitén i mötet med läkaren, läkarens empati och dennes sätt att ge svåra besked? Dessutom är det så gott som omöjligt att koppla hälsoproblem till ett specifikt utfall när hälsoproblemen är diffusa och utgör en kombination av kroniska sjukdomar.

En läkare konstaterar att denna form av vårdmodell mycket väl kan klassas som en pseudoinnovation eftersom få förstår vad den innebär, den är dåligt definierad och det finns inte några belegg för att den skapar värde för patienten. Det mesta som går under namnet värdebaserad vård är egentligen förändringsarbete som tidigare gått under andra namn (t.ex. TQM, LEAN och Värdekompassen). Det finns inte heller belegg för att ekonomiska incitament leder till mer nytta för patienten eller ökad kvalitet på vården utan stimulerar snarare till att sätta mål som lätt kan uppnås och att multisjuka patienter väljs bort. Slutligen ställer han frågan om varför denna modell då växer, något som han kopplar till att dess värde ligger i att det känns bättre att mäta patientnytta än “pinnar”, landstingen kan upprätthålla grunderna för den aktuella styrningen och vårdmarknader, samtidigt som konsulter får nya uppdrag. Det skapas alltså värde men inte för patienterna!

Slutsatsen blir att denna modell snarast utgör en variant på NPM då den grundar sig på standardisering och på att både värde och kostnad kan mätas objektivt. Och i likhet med NPM införs denna styrnings- och ersättningsmodell utan öppen diskussion och utan att det finns evidens för att den gör vården varken billigare eller bättre! Alternativa ersättningsystem i vården måste bygga på förtroende och tillit till professionen, inte på konkurrens utan på samverkan, inte på kontroll och mätbarhet, för mycket av kärnan i vårdkvaliteten såsom tröst, tid för samtal och långsiktig förbättring vid kroniska förlopp går inte att mäta eller sätta ett pris på.

I stället för NPM

Flertalet av dem som har analyserat NPM tycks vara kritiska och vill avveckla den eller åtminstone bärande delar av den. Redan tidigt identifierades ett antal problematiska faktorer och konsekvenser denna styrningsmodell.

Innovationsrådet (2013) formulerar skarp kritik mot bärande delar i NPM. Föreställningen att politiker sätter upp mål som förvaltningen ska förverkliga, lever kvar trots alla belegg för att en sådan distinktion är svår att göra i praktiken och trots att det sällan finns några tydliga linjära samband mellan politiska beslut och vad som i slutändan faktiskt sker i samhället. Man anser att styrsystem måste fokusera mer på samhällspåverkan och mindre på detaljer och organisationers prestationer utifrån en förlegad ansvarsmodell som bygger på omfattande kontroll och misstro mot nivåer på lägre nivå.

Utvecklingen mot minskad tillit och mer kontroll är kontraproduktiv. Föreställningen att man i ettåriga cykler kan kontrollera, utvärdera och återrapportera sig fram till önskade resultat, i en allt mer komplex tillvaro och i frågor som tar lång tid att förändra, leder fel.

Backspeglarna så stora att de skymmer sikten framåt. Styrsystem, administrativa rutiner, rädslan att göra fel och en offentlig organisering i tusentals mer eller mindre separerade enheter på olika nivåer hindrar medarbetare att tillgodose behov i samhället utifrån politikens syfte.

Innovationsrådet uppmanade därför den förra regeringen och riksdagen att ompröva ställningstaganden om att inrätta särskilda myndigheter vars huvudsakliga uppgift skulle vara att kontrollera andra myndigheter. Man vill i stället att offentliga styrsystem ska fokusera mer på verklig samhällspåverkan och mindre på detaljer och enskilda organisationers prestationer utifrån en förlegad ansvarsmodell samt att omfattande regelverk ses över så att det i stället frigörs resurser för värdeskapande verksamhet till gagn för människor, företag och samhället i stort.

Många efterlyser politiska styrelser i närheten av den operativa verksamheten. Med de stora utförarorganisationer som finns idag krävs politiskt ansvar mer än någonsin. Denna styrning ska inte vara baserad på någon förment rationalitet, utan på den intressegruppspolitik som är politikens väsen. Det är bättre att denna intressepolitik sker öppet än att den tar över i smyg. Han menar också att i stället för att granska lärare, socialarbetare och vårdpersonal, borde själva granskningssystemen granskas. Den ökande granskningen visar på en minskad tillit till offentliga verksamheter, men granskningssamhället förutsätter samtidigt en obegränsad tillit till granskningen själv.

Många lyfter fram möjligheten att styra genom insatser, t ex genom personaltäthet och utbildning. Han menar att detta inte nödvändigtvis är att styra i detalj då det bör handla om en

minimnivå av bestämda resurser som kan användas lokalt för att utveckla verksamhet och resultat. Den närmare utformningen överlämnas till den lokala ledningen, till dem som arbetar i verksamheten i samspel med brukare och deras företrädare.

Många menar att sjukvården går att göra mer jämlik om alla kliniker inom respektive specialitet skulle få ungefär samma anslag per hundrausen invånare i upptagningsområdet. Då kan man ganska enkelt bedöma resultaten. Rättvisande jämförelser fordrar uppgifter om antal besök, operationer och komplikationer samt inslag av kvalificerad subjektiv utvärdering. Onödigt arbete med interndeberingar, ifyllande av enkäter och koder för patienter kan nästan helt avskaffas, då individuella variationer mellan olika patienter tar ut varandra i stora befolkningsunderlag. Personresurser kan då överföras till arbetsuppgifter som stimulerar utveckling mot god etik och god effektivitet. Självklart måste områden med många äldre eller patienter med språksvårigheter få extra anslag för att kompensera merarbete.

Flera forskare vill helt och hållet skrota NPM, köp-sälj-och DRG-systemen vars incitament de menar korrumpierar sjukvården, försämrar arbetsmoralen och driver fram ineffektiva prioriteringar för att interndeberingens bokslut ska se bättre ut.

Vi vill att politiker och fackföreningar enas om en modell ungefär med denna inriktning:

- Antalet mål måste reduceras kraftigt. Målen ska vara få och övergripande.
- De anställdas kompetens ska användas när målen fastställs.
- Det måste finnas utrymme för fackkunskap och etiska överväganden på alla nivåer.
- När budget läggs för en verksamhet, ska de anställda delta i diskussioner om prioriteringar.
- Fack och mellanchefer måste få ge synpunkter innan politikerna utformar sina beställningar.
- De anställda ska delta både i utformningen av målen och i deras genomförande.

Vi menar att professionerna måste stärkas. De som upplever att deras yrkeskunnande respekteras vill göra rätt. Här kan utrymme uppstå för enskilt ansvar utan omfattande granskningar. Grundläggande tillit är helt nödvändig för att de anställda ska göra rätt saker, även när ingen granskar och ser på. Mycket av kvaliteten i välfärden skapas i mötet mellan anställda och medborgare: läkare-patient, lärare-elev, anställd-äldre inom hemtjänst och äldreboende. Alltför strikta regelverk och rapporteringskrav kan försämra förutsättningarna för att medborgarna får den service de har rätt till. Det är viktigt att utveckla resultatstyrningen utifrån ett medborgarperspektiv, inte ett kundperspektiv. Inom forskningen

talas det allt mer om "service design"; sättet att organisera välfärden måste anpassas till olika verksamheters förutsättningar och att samverkan hellre än konkurrens bör vara huvudprincip.

Vi kan konstatera att NPM var ett paradigmskifte, och nu är det dags att diskutera nästa paradigm.

Vänsterpartiet Haninge vill ge Kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en ny Ekonomi- och verksamhetsstyrning som är helt fri från New Public Management och bygger på ett samspel mellan valda politiker, medarbetarnas profession och medborgarnas inflytande.

17.3 Intern kontroll

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas.

Visselblåsarfunktion ska finnas i varje förvaltning.

17.4 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Vänsterpartiet anser att konkurrensutsättning av kommunal verksamhet är ett helt verkningsslöst verktyg för att uppnå effektivitet. Verksamheternas bedrivs effektivt och ändamålsenligt i samspel mellan politiken, kommunpersonalens profession och brukarnas/målgruppens aktiva deltagande.

Vänsterpartiet anser att kommunen inte ska bygga ut den privata verksamheten inom LOV. Samtliga verksamheter bör återkommunaliseras.

17.5 Upphandling

De varor och tjänster som kommunen inte själv kan producera ska upphandlas.

Södertörns upphandlingsnämnd har genom verksamheten Upphandling Södertörn det övergripande ansvaret för genomförandet av upphandlingar samt att detta sker i enlighet med gällande lagar och antagna styrdokument.

Södertörns upphandlingsnämnd ska tillämpa Vita Jobb-modellen, så som den görs i Malmö.

17.6 Elevpeng

Vänsterpartiet yrkar på att frågan om Elevpengens storlek 2019 delegeras till Grund- och förskolenämnden, samt Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att fastställa i enlighet med den ram nämnderna tilldelats.

Nämnderna ska särskilt beakta de skolor med många socioekonomiskt svaga elever, och/eller där specialpedagogiska insatser är särskilt stora.

17.7 Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten. Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren.

En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa kommungemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan i interna kommungemensamma tjänster (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd.

De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:

- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och inkassohantering
- Upphandling
- Personaladministration inklusive lönehantering
- Information och kommunikation
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

Vänsterpartiet Haninge vill att Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över antalet resultatenheter för att reducera dem till ett minimum. Vänsterpartiet Haninge vill även att

Kommunstyrelsen får i uppdrag att reducera interndebiteringarna till ett minimum och mer övergå till schablonbelopp som belastar resultatenheten.

17.8 Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera samt om möjligt samutnyttja lokalutnyttjandet.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen.

Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet. Tornberget ska vara behjälplig att ta fram kostnads kalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen. Rutinen för att följa investeringsprocessen ska tas fram.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringskede, projekteringskede och

byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov.

Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut vilka normalt ska fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringsskedet fram till och med färdigställandet.

Att hyra lokaler från annan part ska i det längsta undvikas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning.

Fattas beslut om avställning av lokal för längre tid ska Tornberget ha rätt att hyra ut den till annan part i syfte att reducera kommunens kostnad för tomma lokaler.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärden. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större Anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre Anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För Anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

Reinvesteringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringsprojekt som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

17.9 Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse. Genom att delegera ansvaret ut i tjänstemannaorganisationen, utförs arbetsuppgifterna på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste se över och uppdatera sin delegationsordning årligen.

I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat, använt, tagit en vara eller tjänst i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning.

Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

17.10 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att skyndsamt rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter till nämnden. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar eller omprioriteringar omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing eller intäktsökning som kommer att genereras samt när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Information om obalans samt åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta motsvarande åtgärder som krävs för att återställa en budget i balans.

17.11 Uppföljning och återrapportering

Uppföljning och åtgärder är en viktig del i styrningen och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är att tillhandahålla tjänster av god kvalitet och använda befintliga resurser effektivt måste styrningen ha en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet.

Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning ska följa kommunstyrelsens tidplan och anvisningar. Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

Månadsbokslut görs alla månader utom januari och juli. Dessa uppföljningar har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna.

Nämnderna följer upp och rapporterar fullmäktiges mål och uppdrag tre gånger per år, delårsuppföljning 1 per april, delårsuppföljning 2 per augusti och i nämndens årsredovisning. Utökad månadsbokslut för kommunen upprättas per 30 april. Denna uppföljning har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna. Utökningen jämfört med ett vanligt månadsbokslut består i sammanfattning av nämndernas och kommunstyrelsens utfall och prognos för investeringar samt avstämd balans- och resultaträkning för kommunen (ej sammanställd redovisning för hela koncernen, ej kassaflödesanalys och noter).

Kommunens lagstadgade delårsrapport görs en gång årligen (per den 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat och uppfyllelse av fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten per augusti ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för Delårsrapporter.

Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte. Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

